

Съфинансирано от
Европейския съюз

ПРОГРАМА
ОБРАЗОВАНИЕ
2021-2027

**ПРОГРАМА „ОБРАЗОВАНИЕ“
2021-2027**

УСЛОВИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

по процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ

BG05SFPR001-3.001

**„МОДЕРНИЗИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ“**

2022

Съдържание

1. Наименование на програмата:	3
2. Наименование на приоритет и специфична цел:	3
3. Наименование на процедурата:	3
4. Измерения по кодове:	3
5. Териториален обхват:	3
6. Цели на предоставяната безвъзмездна финансова помощ по процедурата и очаквани резултати:	3
7. Индикатори:	10
8. Общ размер на безвъзмездната финансова помощ по процедурата:	15
9. Минимален (ако е приложимо) и максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за конкретен проект:	16
10. Процент на съфинансиране:	16
11. Допустими кандидати:	16
12. Допустими партньори:	22
13. Дейности, допустими за финансиране:	24
14. Категории разходи, допустими за финансиране:	44
14.1. Условия за допустимост на разходите	45
14.2. Допустими разходи	46
14.3. Недопустими разходи	56
15. Допустими целеви групи (крайни бенефициенти):	57
16. Приложим режим на минимални/държавни помощи (ако е приложимо):	57
17. Хоризонтални политики:	70
18. Минимален и максимален срок за изпълнение на проекта (ако е приложимо):	70
19. Ред за оценяване на концепциите за проектни предложения:	70
20. Критерии и методика за оценка на концепциите за проектни предложения:	70
21. Ред за оценяване на проектни предложения:	70
22. Критерии и методика за оценка на проектните предложения:	72
23. Начин на подаване на проектните предложения:	72
24. Списък на документите, които се подават на етап кандидатстване:	73
25. Краен срок за подаване на проектните предложения:	75
26. Адрес за подаване на проектните предложения/концепциите за проектни предложения: ..	75
27. Допълнителна информация:	75
28. Приложения към Условията за кандидатстване:	76

1. Наименование на програмата:

Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. (ПО)

2. Наименование на приоритет и специфична цел:

Приоритет 3. Връзка на образованието с пазара на труда

СЦ по чл. 4, пар. 1, буква д) от Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета - Подобряване на качеството, приобщаващия характер, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда, включително чрез валидиране на неформалното и информалното учене, така че да допринасят за придобиването на ключови компетентности, включително предприемачески и цифрови умения, също и чрез насърчаване на въвеждането на дуални системи на обучение и чиракуване

3. Наименование на процедурата:

BG05SFPR001-3.001 „МОДЕРНИЗИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ“

4. Измерения по кодове¹:

Код по измерение: Област на интервенция: 145, 149, 154

Код по измерение: Форма на подкрепа: 01

Код по измерение: Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост: 33

Код по измерение: Допълнителни вторични тематични области във връзка с ЕСФ+: 01, 02, 10

Код по измерение: „Равенство между половете във връзка с ЕСФ+/ЕФРР/КФ/ФСП: 02

5. Териториален обхват:

Дейностите следва да се изпълняват на територията на Република България.

6. Цели на предоставяната безвъзмездна финансова помощ по процедурата и очаквани резултати:

Съгласно Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030) основна цел на професионалното образование и обучение (ПОО) и през следващите години ще бъде развитието на умения за професии на бъдещето, в съответствие с потребностите на пазара на труда и зелената и цифрова трансформация на икономиката.

От 2015 г. България предприема мерки за реформиране на законодателството в системата на професионалното образование и обучение. Продължаването на започналата реформа в областта на професионалното образование и обучение е свързана с разработване на нова

¹ Съгласно Приложение I на Регламент (ЕС) №2021/1060 за процедурата: код 145 Подкрепа за развиването на цифровите умения; код 149 Подкрепа за начално до средно образование; код 154 Мерки за подобряване на достъпа на маргинализирани групи като ромите до образование, заетост и насърчаване на социалното им приобщаване; код 01 Безвъзмездни средства; код 33 Без териториална насоченост; код 01 Принос към зелени умения и работни места; код 02 Развитие на цифрови умения и работни места; код 10 Преодоляване на предизвикателствата, установени в рамките на европейския семестър; код 02 Интегриране на принципа на равенство между половете.

адаптирана към потребностите на икономиката нормативна, (между) институционална и оперативна рамка за качествено и модерно ПОО, вкл. нов Закон за ПОО, нов Списък на професиите, актуализиране на съдържанието в ПОО в съответствие с потребностите на икономиката (съгласно препоръките на Функционален анализ на секторна политика „Професионално образование и обучение“, 2019 г., Доклад от партньорска тематична дейност между МОН и CEDEFOP „Осигуряване на условия за идентифициране и съответствие между търсенето и предлагането на умения в България“² с преглед на несъответствията между търсенето и предлагането на умения в България, проект „Техническа помощ за създаването на секторни съвети за уменията“, финансиран от Европейската комисия чрез Програмата за структурни реформи (SRSS), предстояща Стратегия за уменията, разработена в сътрудничество с ОИСР).

Основната цел на процедурата е да подпомогне адаптирането на професионалното образование и обучение спрямо динамиката на пазара на труда и да подкрепи развитието на уменията за професиите на настоящето и бъдещето.

Специфичните цели на процедурата са:

- Модернизиране на ПОО спрямо динамиката на пазара на труда чрез съвместна работа между училища и други доставчици на ПОО, бизнеса и други институции;
- Повишаване на уменията и компетентностите на педагогическите специалисти по професионална подготовка и на учениците в системата на професионалното образование и обучение в партньорство с бизнеса;
- Повишаване привлекателността на професионалното образование и обучение.

Подкрепата в рамките на операцията ще се насочи към модернизиране на професионалното образование, практическата подготовка и подобряване на професионалното образование, с цел подготовка на квалифицирана и устойчива работна сила, подготвена за предизвикателствата, свързани с прехода към цифрова и зелена икономика, обучение за повишаване на уменията и изграждане на достатъчно подготвени педагогически специалисти, които да предоставят съвременно образование за бъдеща заетост, свързани с прехода към цифрова и зелена икономика, синия растеж, индустрия 5.0, ИСИС. Ще бъде поставен фокус и за решаване на проблема, свързан с относително високия дял на преждевременно напусналите училище в системата на ПОО спрямо общото образование.

Настоящата операция е „**операция от стратегическо значение**“ по смисъла на чл. 2, т. 5 от Регламент (ЕС) 2021/1060³ на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика.

Операцията има значим ефект върху системата на ПОО за засилване на връзката с

² Функционален анализ на секторна политика „Професионално образование и обучение“, <https://www.strategy.bg/Publications/View.aspx?lang=bg-BG&categoryId=&Id=269&y=&m=&d=>

³ Съгласно чл. 2, т.5 от РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/1060 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика, „**операция от стратегическо значение**“ означава операция, която има значителен принос за постигането на целите на дадена програма и за която се предлагат специални мерки за мониторинг и комуникация.

пазара на труда и ще се реализира като дългосрочна операция със системен ефект на територията на цялата страна, като обхваща следните групи дейности от Приоритет 3 на Програма „Образование“ 2021-2027 г.:

1. Адаптиране на ПОО спрямо динамиката на пазара на труда.
2. Подкрепа за развитие на умения за професиите на настоящето и бъдещето.

Основна цел на ПОО и през следващите години ще бъде продължаване на тенденцията за повишаване равнището на заетост на наскоро завършилите ПОО. Съгласно Доклада за България 2020⁴ равнището на заетост на завършилите ПОО през 2018 г. е 66,4 % и въпреки че се покачва, то остава значително под средното за ЕС равнище от 79,5 %.

Съгласно констатациите в Доклад на ЕК за България 2019 г.⁵ пригодността за заетост на завършилите ПОО продължава да бъде предизвикателство. Макар че делът на учениците в ПОО в България е малко по-висок от средния за ЕС (51,3 % в сравнение с 49,3 % през 2016 г), пригодността за заетост на тези ученици е по-малка със 17,1 процентни пункта. Освен на горепосочените причини, свързани с остарели и недостатъчно добре работещи структурни елементи на системата, това се дължи до голяма степен и на недостатъчно ефективното и структурирано сътрудничество със социално-икономическите партньори, както и отчасти - на недостатъчно участие в учене в процеса на работа, липсата на система на професионално ориентиране от най-ранна детска възраст и бавното въвеждане на дуалното обучение. В тази връзка в Препоръката на Съвета относно националната програма за реформи на България за 2019 г. и съдържаща становище на Съвета относно конвергентната програма на България за 2019 г. (2019/C 301/02)⁶ е посочено, че приложимостта на ПОО за пазара на труда и наличието на дуално обучение продължават да бъдат недостатъчни. Както се препоръчва и в Доклада на ЕК за България 2019 г. целенасочените инвестиции могат да спомогнат за повишаването на привлекателността, качеството и адекватността спрямо пазара на труда на ПОО.

Основно предизвикателство пред ПОО в България е свързано с развитие на неговата адекватност, гъвкавост и качество, които да гарантират съответствие на предоставяното ПОО на бързо променящите се стандарти и потребностите на пазара на труда: Списък на професиите, образователни изисквания, учебно съдържание, степени на професионална квалификация и пътеки на образование, въвеждане на кредити в ПОО в контекста на Европейската кредитна система за професионално образование и обучение (ECVET) и др. Към това се добавят и ранното отпадане от училище преди придобиване на професионална квалификация и липсата на гъвкави възможности за повторно включване в професионално обучение. Така например, според Доклад на Световна банка⁷ (СБ) резултатите, както от националните изпити за външно оценяване, така и от PISA показват по-висока концентрация на ученици с по-ниски резултати в ПОО, отколкото в общото образование. В същото време

⁴ Доклад за България 2020 г. https://www.minfin.bg/upload/43763/2020-european_semester_country-report-bulgaria_bg.pdf

⁵ Доклад за България 2019 г. https://www.minfin.bg/upload/40372/2019-european-semester-country-report-bulgaria_bg.pdf

⁶ Препоръка на Съвета от 9 юли 2019 година относно националната програма за реформи на България за 2019 г. и съдържаща становище на Съвета относно конвергентната програма на България за 2019 г. (2019/C 301/02) http://publications.europa.eu/resource/cellar/41535492-cff8-11e9-b4bf-01aa75ed71a1.0001.03/DOC_1

⁷ Доклад на Световна банка „Професионално образование и обучение и учене през целия живот в България: Ситуационен анализ и препоръки за основни насоки на бъдещи политики“ (<http://opnoir.bg/?h=downloadFile&fileId=2765>), изготвен съгласно Споразумение за предоставяне на консултантски услуги за преглед на публичните разходи в областта на науката, технологиите и иновациите и подкрепа за изграждането на подход, основан на доказателства за Националната стратегическа рамка за развитие на образованието до 2030 г., между Министерство на образованието и науката и Изпълнителна агенция „Програма за образование“, от една страна и Международната банка за възстановяване и развитие, от друга страна.

се очаква учениците в ПОО да изучават по-обширни учебни програми, тъй като професионалното образование в България обхваща учебните програми както по общообразователната подготовка, така и на ПОО. Комбинацията от сложни учебни програми и ниски постижения в крайна сметка може да доведе до обезсърчаване и загуба на мотивация от страна на учениците и да увеличи риска от отпадане. Докладът на Световна банка определя и необходимостта от целенасочена политика за специална целева група - групата на учениците с по-ниски образователни постижения, които са с по-голяма концентрация в ПОО. Основен акцент в работата с тази група учащи следва да бъде балансираното и атрактивно предлагане на учебно съдържание и форми на обучение.

С цел подпомагане провеждането на реформата в ПОО за модернизирани и адаптирани на ПОО към потребностите на пазара на труда, ще се създадат секторни съвети за уменията (ССУ)⁸, които са изцяло нов инструмент, който се ръководи от принципа на инициативата на заинтересованите страни. ССУ ще сформират партньорства и ще осигуряват непрекъснат диалог между различните заинтересовани страни по отношение систематизиране на информация за нуждите и уменията в съответния сектор, съвместно развиване на квалификациите и разработване на програми и модули за учене и преподаване. Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) въвежда реформа в основното и средното образование, включително и в професионалното образование в рамките на средното образование. Законодателните промени увеличиха отговорността на местните и регионалните власти. Те участват в планирането на приема и реализирането на образователните политики на местно ниво, като този подход трябва да се засили и на секторно ниво. В операцията се предвиждат дейности в подкрепа на ССУ по отношение на актуализиране Списъка на професиите за професионално образование и обучение (СППОО), Държавните образователни стандарти (ДОС) за професионална квалификация, модернизирани на учебните планове и програми по определени сектори, които ще включват гъвкави и модулни програми и ще се подготвят учителите в партньорство с бизнеса да преподават по тези програми, както и ще се разработват изпитни програми по определени сектори и професионални направления.

За да се отговори на нуждите на пазара на труда от специалисти с определена квалификация, са приети Списък на защитените от държавата специалности от професии и Списък на специалностите от професии с очакван недостиг на специалисти на пазара на труда. Определянето на специалностите е осъществено с активния принос на представителите на българския бизнес. В Доклада на ЕК за България 2020 г.⁹ се посочва, че това е допринесло за увеличаване на броя на учениците, обучавани по тези специалности. В същото време в Доклада на Световна банка¹⁰ се посочва, че процесът от актуализация на Списъка на

⁸ С подкрепата на Програмата за структурни реформи на Европейската комисия, в периода ноември 2019 г. – юни 2021 г. е реализиран проект „Техническа помощ за създаване на секторни съвети за умения“. Докладите по проекта препоръчват да се създадат ССУ в приоритетни за икономиката сектори, които имат текущи и бъдещи потребности от кадри с умения, да се основават на вече налични предпоставки, трипартитни структури и експертни комисии, както и да имат опростена и стройна структура, която улеснява процесите на вземане на решения с ясни роли и отговорности по отношение на основните задачи.

⁹ Доклада на ЕК за България 2020 г. https://www.minfin.bg/upload/43763/2020-european_semester_country-report-bulgaria_bg.pdf

¹⁰ Доклад на Световна банка „Професионално образование и обучение и учене през целия живот в България: Ситуационен анализ и препоръки за основни насоки на бъдещи политики“, изготвен съгласно Споразумение за предоставяне на консултантски услуги за преглед на публичните разходи в областта на науката, технологиите и иновациите и подкрепа за изграждането на подход, основан на доказателства за Националната стратегическа рамка за развитие на образованието до 2030 г.

професиите за ПОО до разработване на нови учебни програми е бавен. Броят на професиите в СППОО е голям, процесът за разработване на нови учебни програми – е дълъг. До май 2019 г. са утвърдени едва 32 ДОС, които покриват по-малко от 6 процента от броя на професиите в СППОО. Списъкът на професиите в България, който включва близо 600 специалности, групирани в 47 професионални направления, се нуждае от рационализация и актуализиране. Счита се, че специалностите са прекалено фрагментирани, което налага необходимостта от тяхната рационализация и по-широко формулиране. СППОО не отразява развитието на професиите във всяка от професионалните области, поради което някои от съдържащите се в него професии са остарели, неуместни или несъществуващи на съвременния пазар на труда. Също така Световна банка идентифицира редица предизвикателства по отношение процеса на разработването или актуализирането на една учебна програма: професионалните стандарти не са добре дефинирани; капацитетът за разработване на ДОС е ограничен; ДОС са толкова подробни, че ограничават възможността училищата да адаптират своите програми към регионалните и променящите се потребности на пазара на труда; не са определени ясна процедура и срокове за адаптиране на обучението към новите стандарти.

Европейският съюз разполага с няколко общи инструмента, които помагат на хората да прехвърлят, признават и натрупват оценените им резултати от обучението, да постигнат квалификация или да участват в учене през целия живот. Препоръката на Съвета от 2020 г. относно ПОО за устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост¹¹ насърчава използването на основни принципи на Европейската кредитна система за професионално образование и обучение (ECVET). Европейският парламент и Съветът на ЕС приеха препоръката за създаване на Европейска система за кредити в професионалното образование и обучение (ECVET) през 2009 г.¹² в подкрепа на гъвкавостта и мобилността. В България вече са налице предпоставки за въвеждането на кредитна система поради структурирането на ДОС въз основа на единици резултати от ученето, като целта е улесняването на валидирането и признаването на придобити знания и умения, като част от модернизирането на професионалното образование.

Наличието на високо компетентни учители, обучаващи, наставници и други специалисти в областта на ПОО е друг основен фактор за осигуряване на неговото високо качество. Съгласно Доклад на ЕК за България за 2021 г. необходимостта от повишаване на уменията на учителите продължава да е налице¹³. Особено важно е това предизвикателство да бъде адресирано и предвид необходимостта от повишаване компетентностите на учителите по професионална подготовка за работа във все по-дигитализираща се и високотехнологична среда. Също така преходът към зелена икономика изисква придобиване на умения, свързани с професиите на бъдещето, което ще им позволи да преподават новостите в професиите в които преподават. Подготовката на учителите и преподавателите в ПОО в сътрудничество с бизнеса е нов, модерен модел на преподаване във все по-дигитализираща се учебна среда и за целите на дигиталната и високотехнологична трансформация на икономиката е следващ акцент на реформата. За повишаване на уменията и компетентностите на педагогическите

¹¹ Препоръка на Съвета от 24 ноември 2020 година относно професионалното образование и обучение (ПОО) за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост, (2020/C 417/01), [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202\(01\)&from=bg](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1202(01)&from=bg)

¹² Препоръка на европейския парламент и на Съвета от 18 юни 2009 година за създаване на Европейска система за кредити в професионалното образование и обучение (ECVET), (2009/C 155/02) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708\(02\)&from=IT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708(02)&from=IT)

¹³ Доклада на ЕК за България 2021 г., с 58

специалисти по определените сектори и професионални направление от СППОО, по операцията се предвижда разработване и прилагане на компетентностни профили при прилагане на секторния подход в сътрудничество с бизнеса и други институции. В свой доклад ОИСР¹⁴ препоръчва да се подпомогне оценяването и да се мотивира развитието по време на кариерата на учителя, като се гарантира, че оценките подпомагат текущото развитие на учителите. В тази връзка въвеждането в ПОО на компетентностния профил за учителите ще определи специфичните компетенции, които се очаква учителите да развият за всеки етап от кариерата си и ще позволи и насърчи изготвянето на по-последователни и надеждни оценки за развитието на техните компетенции. Компетентностните профили ще послужат като основа за решения относно професионалното развитие и свързаното с това увеличение на заплатите, основано на резултатите. Подобни промени спомагат за мотивирането на учителите да развият преподавателската си практика през цялата си кариера за подобряване на качеството на преподаването. Предвижда се учителите и преподавателите по професионална подготовка в училищното ПОО да бъдат обучени да преподават по новите учебни програми и да придобият определените компетентности за преподаване в компетентностния профил за определените сектори.

Съгласно международното проучване за преподаване и учене за 2018 г. (TALIS) 44% от българските учители в средното образование отчитат, че използват ИКТ в повечето или във всеки урок, което е малко под средното за ЕС - 47%¹⁵. В същото време българските учители в сравнение със средното ниво за ЕС имат по-малко доверие в своите цифрови умения. Необходимостта от обучение за това как се интегрират ИТ технологиите в преподаването стана очевидна и по време на преминаване в дистанционна форма на образователния процес заради COVID - 19, като две трети от учителите в направено проучване отчитат, че не са имали предварително обучение за работа с образователни платформи или дистанционно обучение (European Education Area Progress Report 2020).

Съгласно Доклада на Световна банка квалификацията на учителите в системата на ПОО е предизвикателство, свързано с разнопосочните потребности на различните категории - учители по предмети от общото образование, учители по специфични предмети за ПОО - и потребностите от непрекъснато професионално развитие на тези различни групи.

Дейностите за обучение на учителите по професионална подготовка в ПОО ще бъдат изпълнявани в съответствие с препоръките, залегнали в проект „Пътна карта за развитие и реформиране на политиката по отношение на учителите в България“¹⁶. В картата е подчертана нуждата от системни програми по отношение на работната сила в образованието, като например планиране на ежегодните и приоритетни квалификации за учителите спрямо утвърден от МОН Тематичен класификатор на обученията за учители, осигуряване на наставнически програми за нови учители и др. Съгласно извършена вътрешна оценка на системни проекти с КБ-МОН по ОПНОИР,, поради важността на дейностите, свързани с

¹⁴ Прегледи на ОИСР за оценка в областта на образованието: България 2022 г. Доклад „Оценка и препоръки“, вж. препоръка 3.1.1. Преразглеждане на професионалния профил на учителите, за да се подпомогне оценяването и да се мотивира развитието по време на кариерата на учителя <https://www.oecd.org/publications/oecd-reviews-of-evaluation-and-assessment-in-education-bulgaria-57f2fb43-en.htm>

¹⁵ Обзор на образованието и обучението за 2020 г. https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/bulgaria_bg.html

¹⁶ Проект 19BG04 Пътна карта за развитие и реформиране на политиката по отношение на учителите в България. Проектът се изпълнява в рамките на подкрепата предоставена на България от Европейската комисия и Световната банка чрез Програмата за подкрепа на структурните реформи (ППСР), Споразумение за администриране относно част II на Програмния тръстов фонд с единствен донор „Европа 2020“ (No TF073320), Договор с ЕК № SRSS/S2019/037

квалификацията на педагогическите специалисти, за програмен период 2021-2027 г. се препоръчва те да са с конкретна насоченост – дигитализация, обща и допълнителна подкрепа, компетентностен модел и т.н. В тази връзка в рамките на операцията се предвижда организирането на менторски и модулни обучения за привличане на преподаватели по професионална подготовка от бизнеса, публичния и неправителствения сектор, науката и технологиите, както и на млади педагогически специалисти. Посочените менторски и модулни обучения адресират отправените препоръки и в Доклад на ОИСР¹⁷, свързани с първоначалното обучение на учителите, което трябва да ги подготвя по-добре за работата в класната стая и да подпомага развитие на уменията, от които ще се нуждаят в началото на кариерата си.

По операцията се предвижда подкрепа за прилагането на иновативни образователни програми за развитието на практически умения, съобразени с нуждите на пазара на труда по професии, свързани с развиването на умения за работа и включване в пазара на труда, като работата в екип, откриване и създаване на практически решения на проблеми от реалния живот, включване в образователни програми по финансова грамотност, проактивна и предприемаческа нагласа и поведение, включително в социалната сфера, управление на личните финанси и др. Очаква се това да доведе до подобряване на трансверсалните и ключови, знания, умения и компетентности по професионална подготовка на учениците. Съгласно Доклад на ЕК за България за 2021 г. Процентът на преждевременно напускащите училище е голям и съществува риск от влошаване поради пандемията. Въпреки предприетите мерки, включително с подкрепа от фондовете на ЕС, приобщаването на ромите в образованието продължава да бъде предизвикателство.¹⁸ За преодоляване на риска от отпадане от училище на учениците, включително и от маргинализирани групи, като роми, ще се прилагат гъвкави пътеки за повторно включване в професионалното образование или обучение, съвместно с работодателите, както и включване в краткосрочни обучения и мостови програми, с цел компенсирание на езиковите, когнитивните и образователните пропуски. Предвидените дейности за идентифициране на причините за отпадане от училище и включването в гъвкава пътека за превенция риска от отпадане ще допълват предвидените интегрирани дейности за образователна интеграция на деца и ученици от етническите общности в уязвимо положение чрез осигуряване на ефективен процес на обхват, включване и реинтеграция в образователната система, включени в Националния план за действие за периода 2022-2023 г. за изпълнение на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021-2030 г.

Операцията ще допринесе и към изграждане на зелени умения съгласно Приложение I, Таблица 6 „Вторични тематични области по ЕСФ+ от Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013 (Регламент (ЕС) 2021/1057).

Професионалното образование и обучение е основен инструмент за гарантиране на съответствието на уменията, придобити в системата на образованието, с потребностите на пазара на труда. Съгласно *Европейска програма за умения за постигане на устойчива*

¹⁷ Прегледи на ОИСР за оценка в областта на образованието: България 2022 г. Доклад „Оценка и препоръки“, вж. препоръка 3.2.1. Уверете се, че програмите за първоначално обучение на учителите помагат на учителите да развият уменията, от които ще се нуждаят в началото на кариерата си. <https://www.oecd.org/publications/oecd-reviews-of-evaluation-and-assessment-in-education-bulgaria-57f2fb43-en.htm>

¹⁸ Доклад на ЕК за България за 2021 г. с. 57

конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост COM(2020) 274 final от 01.07.2020, усвояването на добри умения води до по-лесна реализация на пазара на труда. Отчитайки тази препоръка операцията подкрепя практическото обучение на учениците от професионалните гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка чрез допълнителни практики в реална работна среда и създаване и функциониране на учебни предприятия, включително действия за повишаване партньорството на професионалните училища с предприятията.

Съгласно разпоредбите на Регламент (ЕС) 2021/1060, за операциите от стратегическо значение се прилагат специални мерки за мониторинг и комуникация. В тази връзка в рамките на настоящата операция от стратегическо значение се предвижда КБ-МОН да осъществява мониторинг на резултатите от предвидените дейности, като представя регулярно (след края на всяка учебна година) информация за напредъка и постигнатите резултати по операцията пред Отрасловия съвет към МОН и Консултативния съвет за ПОО, като своевременно предоставя информация и кани за участие представител/и на УО.

Настоящата процедура ще има принос към постигане на следните приоритети и цели на Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030), Приоритетна област 7 „Реализация в професиите на настоящето и бъдещето“, Цел 7.1. Професионално образование и обучение, съответстващо на динамиката на пазара на труда, Цел 7.2. Формиране и развитие на умения за професиите на настоящето и бъдещето. Операцията ще има принос и към Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 по Приоритет 1 „Образование и умения“, Области на въздействие: 1.2 Привлекателност и престиж на учителската професия; 1.2.в Продължаваща квалификация на педагогическите специалисти; Области на въздействие: 1.3.а Ключови компетентности; 1.3.б Приложимост на образованието за постигане на професионална реализация.

Настоящата процедура ще допринесе и за изпълнение на предложените от Световна банка програми за ПОО¹⁹, а именно: „Подобряване на съответствието на ПОО с пазара на труда в България“, „Основани на доказателства политики на ПОО“ и „Гъвкави и отговарящи на потребностите учебни програми“.

7. Индикатори²⁰:

Отчитайки етапните цели до 2024 г. и целевите стойности до 2029 г. на индикаторите за изпълнение по Приоритет 3, СЦ по Чл. 4, пар. 1, буква д) на Програма „Образование“, Конкретният бенефициент се ангажира да постигне следните етапни цели (до края на 2024 г.) и целева стойност на индикаторите до края на изпълнение на операцията

Индикаторите, чрез които се измерва постигането на целите на процедурата:

Индикатори за изпълнение

¹⁹ В рамките на Споразумение за предоставяне на консултантски услуги за преглед на публичните разходи в областта на науката, технологиите и иновациите и подкрепа за изграждането на подход, основан на доказателства за Националната стратегическа рамка за развитие на образованието до 2030 г.

²⁰ Под индикатори се имат предвид показатели съгласно чл.16 Рамка на изпълнението от Регламент (ЕС) 2021/1060.

- **SOI 3.1. Брой професионални училища, въвели модернизиран учебен планове и програми по професионална подготовка – 384**

<i>от които</i>	Етапна цел 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
<i>в Регион в преход (ЮЗР)</i>	9	58
<i>в По-слабо развитите региони</i>	49	326

Индикаторът измерва броя на училищата, предоставящи професионална подготовка, участвали в дейности по операцията, които са въвели модернизиран учебен планове и програми, във връзка с актуализирания Списък на професиите за професионално образование и обучение и държавни образователни стандарти, както и са въвели кредитна система при предоставяне на ПОО.

- **ИИ 1. Актуализирани професии и специалности от СППОО и ДОС за най-малко 10 от професионалните направления съгласно Списъка на професиите на ПОО (специфичен за операцията индикатор)**

Индикаторът измерва броя на професионалните направления, по които съвместно със Секторните съвети за уменията, в рамките на операцията са актуализирани професии и специалности от съответното професионално направление от Списъка на професиите за професионално образование и обучение и държавни образователни стандарти по съответните професии.

- **ЕЕСО09 Участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниска степен (ISCED 0-2) – 43 197**

<i>от които</i>	Етапна цел 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
<i>в Регион в преход (ЮЗР)</i>	1 242	6 480
<i>в По-слабо развитите региони</i>	7 035	36 717

Индикаторът измерва броя на учениците, участващи в дейности по операцията, като едно лице се брои еднократно, независимо в колко дейности участва.

От тях:

- ✓ (микроиндикатор) ИП 3.2. Брой ученици в "риск от отпадане", включени в допълнително обучение и/или гъвкави пътеки за повторно включване (целева стойност за 2027г.) – **7 243**

Индикаторът измерва броя на учениците, от общия брой ученици, посочени в индикатор ЕЕСО09, които са подкрепени по операцията за продължаване на своето обучение в системата на ПОО чрез включване в допълнителни обучения или гъвкави пътеки за повторно включване.

- ✓ (микроиндикатор) ИП 3.4. Брой ученици преминали допълнителни занимания и ученически практики в реална работна среда (целева стойност 2027г.) – **35 954**

Индикаторът измерва броя на учениците, от общия брой ученици, посочени в индикатор ЕЕСО09, които са подкрепени по операцията за надграждане на придобитата професионална подготовка по изучаваната професия и специалност, чрез участия в допълнителни занимания на ученици за подобряване на трансверсалните и ключовите компетентности по професионална подготовка на учениците, както и в допълнителни ученически практики в реална работна среда и са получили удостоверение за участие.

- **ЕЕСО15 Малцинства (включително маргинализирани общности като ромите) – 3 879**

от които	Етапна цел 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
в Регион в преход (ЮЗР)	111	582
в По-слабо развитите региони	632	3 297

Индикаторът измерва броят на участниците, от общия брой участници, посочени в индикатор ЕЕСО09, които са представители на малцинства, вкл. маргинализирани групи като роми, и които участват в мерки по предотвратяване ранното напускане на училище, чрез прилагане на гъвкави пътеки за повторно включване, допълнителни занимания за подобряване на трансверсалните и ключовите компетентности по професионална подготовка на учениците и допълнителни ученически практики в реална работна среда.

- **ЕЕС005 Заети, включително самостоятелно заети – 2 942**

от които	Етапна цел 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
в Регион в преход (ЮЗР)	88	441
в По-слабо развитите региони	500	2 501

Индикаторът измерва броя на учителите и преподавателите по професионална подготовка, обучени по операцията, като едно лице се брои еднократно, независимо в колко дейности участва.

ВАЖНО!

Всички индикатори за изпълнение са задължителни за включване в проектното предложение.

Индикатори за резултат

- (микроиндикатор) ИР 3.1 Брой професионални училища, които обучават по модернизиран учебен планове и програми за професионално обучение 2 години след въвеждането им – **300**

Индикаторът отчита броя на училищата, които в рамките на професионалната подготовка по професии и специалности от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, са въвели и използват най-малко 2 години, след въвеждането им, модернизиран учебен планове и програми и предоставят обучение с кредити за своите ученици.

• **SRI 3.1 Ученици и студенти, започнали да търсят работа – 23 758**

от които	Целева стойност 2027 г.
в Регион в преход (ЮЗР)	3 564
в По-слабо развитите региони	20 194

Индикаторът измерва броя на учениците, участвали в дейности по операцията, които в рамките на операцията или 6 месеца след приключването ѝ са започнали да търсят работа. „Ученици и студенти, започнали да търсят работа“ трябва да се разбира като ученици и студенти, които обикновено са без работа, но са на разположение да започнат работа и активно търсят работа, дори и все още да не са напуснали образователната система. Лицата, които са се регистрирали в дирекция „Бюро по труда“ към Агенция по заетостта като търсещи работа лица, винаги трябва да се броят, дори ако не са готови да започнат работа.

• **ЕЕСR02 Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучение – 7 216**

от които	Целева стойност 2027 г.
в Регион в преход (ЮЗР)	1 082
в По-слабо развитите региони	6 134

Индикаторът измерва броя на учениците, участвали в дейности по операцията, които са новозаписани и нововключени в образование и/или обучение, непосредствено след приключване на участието си в операцията. Това са ученици, които преди да получат подкрепа по операцията, не са записани, не са участвали или са отпаднали от образование, но след подкрепата по операцията са записани и са включени в образование или обучение, т.е. са нови за системата на образованието и обучението.

• **ЕЕСR03 Участници, които при напускане на операцията, получават квалификация – 2 942**

от които	Целева стойност 2027 г.
в Регион в преход (ЮЗР)	441
в По-слабо развитите региони	2 501

Индикаторът измерва броя на учителите/преподавателите по професионална подготовка, участвали в обучение по операцията, които са повишили уменията си за преподаване по предмети, свързани с професионалната подготовка на учениците в професионалните училища и са придобили квалификационни кредити.).

- (микроиндикатор) ИР 3.2 Брой обучени педагогически специалисти и преподаватели по професионална подготовка, които прилагат съвременни цифрови технологии, интерактивни техники за преподаване и дигитално образователно съдържание 1 година след получаване на квалификация – **2 942**

от които	Целева стойност 2027 г.
в Регион в преход (ЮЗР)	441
в По-слабо развитите региони	2 501

- **EECR04** Участници, които при напускане на операцията имат работа, включително като самостоятелно заети лица – **17 279**

от които	Целева стойност 2027 г.
в Регион в преход (ЮЗР)	2 592
в По-слабо развитите региони	14 687

Индикаторът измерва броя на учениците, които след приключване на участието си по процедурата са започнали работа, включително като самостоятелно заети лица.

- „Степен на удовлетвореност на учениците, учителите, привлечените представители от бизнеса и науката, и работодателите от придобитите знания и уменията на участниците, включени в дейности по операцията“.

Индикаторът ще бъде измерен чрез провеждане на проучване.

ВАЖНО!

Всички индикатори за резултат са задължителни за включване в проектното предложение..

Информационната система за управление и наблюдение 2020 (ИСУН 2020) не позволява въвеждане на индивидуални индикатори на ниво проект от страна на кандидата. Включването на всички индикатори за изпълнение и резултат, включително микроиндикаторите по настоящата процедура в проектното предложение е задължително. Всички индикатори за изпълнение и резултат, и микроиндикаторите по процедурата, за които по-горе са определени целеви стойности, следва да са включени и съответно да бъдат количествено определени в секция 5 (Индикатори) на попълнения Формуляр за кандидатстване с положителна целева стойност, различна от 0. Заложените целеви стойности за тези индикатори следва да съответстват като минимум на посочените по – горе стойности. Базовата стойност на всеки индикатор, включен в проектното предложение, следва да бъде попълнена с „0“. При попълването на индикаторите за изпълнение, кандидатът следва да посочи етапните цели до 2024г. При попълването на всички индикатори, кандидатът трябва да съобрази

максималния размер на финансовия ресурс за Региона в преход (ЮЗР) и По-слабо развитите региони съгласно разпределението по-горе.

Това изискване е критерий от комплексната оценка на проектното предложение. При неизпълнение на одобрени индикатори, съгласно чл. 70, ал. 1, т. 7 на ЗУСЕФСУ, финансовата подкрепа със средства от ЕФСУ може да бъде отменена изцяло или частично чрез извършване на финансова корекция.

По отношение на специфичния индикатор за резултат „Степен на удовлетвореност на учениците, учителите, привлечените представители от бизнеса и науката, и работодателите от придобитите знания и уменията на участниците, включени в дейности по операцията“, същият следва да бъде обоснован в секция 11 „Допълнителна информация необходима за оценка на проектното предложение“ на Формуляра за кандидатстване, като за измерване и отчитане на индикатора Конкретният бенефициент следва да проведе проучване, което да определи удовлетвореността на учениците, учителите, привлечените представители от бизнеса и науката, и работодателите от придобитите знания и уменията на участниците, включени в дейности по операцията. Предложеният индикатор се очаква да установи, доколко дейностите са адекватни, релевантни в процеса на реформи на системата на ПОО, за преподаване на съвременни знания и умения за по-успешен преход на завършващите на пазара на труда. Изготвеният доклад от проучването и постигнатите резултати се предоставя чрез модул „Кореспонденция“ на ИСУН 2020.

Кандидатът е необходимо да представи към документите, които се подават на етап кандидатстване **Декларация за съгласие на кандидата/партньора за ползване и разпространение на обобщените данни по проекта от Управляващия орган (УО) и от НСИ (Приложение II към Условието за кандидатстване)**, която е задължителното условие за НСИ, съгласно Регламент № 223/2009, за предоставяне на статистически данни, както на етап кандидатстване, така и за целия период на изпълнение на програмата.

8. Общ размер на безвъзмездната финансова помощ по процедурата:

Общият бюджет по настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е, както следва:

70 000 000 лева

Средства от ЕСФ+

57 647 059 лева

Национално съфинансиране

12 352 941 лева

Максимум 12 352 941 лв. от общия бюджет на операцията (преки и непреки разходи) може да бъде планиран и отчетен към категория *Регион в преход (Югозападен район)*, като най-малко 36% от финансовия ресурс за региона в преход следва да бъдат предвидени за инвестиране извън област *София-град*. Останалите средства следва да се планират и отчитат към категория *По-слабо развити региони (Северозападен район, Северен централен район, Североизточен район, Югоизточен район, Южен централен район)*, като доколкото е възможно поне 50% от средствата за всички по-слабо развити региони на страната се разпределят общо за Северозападен, Северен-централен и Североизточен райони за

планиране, съгласно поет ангажимент на България в Споразумението за партньорство за програмнен период 2021-2027 г.

Управляващият орган си запазва правото да не предостави изцяло посочената по-горе сума, в случай, че предвидените за изпълнение дейности изискват по-малък финансов ресурс.

9. Минимален (ако е приложимо) и максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за конкретен проект:

По настоящата процедура няма изискване за **минимален размер** на безвъзмездната финансова помощ.

Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за проекта по настоящата процедура – 70 000 000 лева

10. Процент на съфинансиране²¹:

По настоящата процедура не се изисква съфинансиране от страна на кандидата и партньора.

11. Допустими кандидати:

Кандидат и съответно Конкретен бенефициент по настоящата процедура по смисъла на чл. 25, ал. 1, т. 2 и Глава трета, раздел III от Закон за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление (ЗУСЕФСУ) е Министерството на образованието и науката (МОН), в съответствие с решение за одобрение на методология и критерии за подбор на операция „Модернизиране на професионалното образование и обучение” от проведено на 23 юни 2022 г. XVI-то заседание на Комитета за наблюдение на ОПНОИР 2014-2020, позовавайки се на чл. 4, ал. 2 от Вътрешните правила за работа на КН на ОПНОИР „В случай на застъпване на два програмни периода, Управляващият орган на ОПНОИР, след консултации с представители на Европейската комисия, в качеството им на наблюдатели, може да предложи на председателя, да съчетае функциите на комитетите за двата програмни периода до определянето на състава на новия Комитет за наблюдение“. След одобрение на Програма „Образование“ 2021-2027 г. от Европейската комисия и сформирание на Комитета за наблюдение на Програма „Образование“ 2021-2027 г., същият ще разгледа взетите решения от Комитета за наблюдение на ОПНОИР.

Министерството на образованието и науката, чрез дирекция „Управление и изпълнение на проекти“ реализира проекта в държавните, общинските и частните²² професионални гимназии/училища с паралелки за професионална подготовка, които осигуряват професионално образование и обучение за придобиване на степен професионална квалификация по професии, включени в СПШОО, с изключение на институциите по чл. 18, т. 3-7 от ЗШОО в системата на професионалното образование.

В съответствие с §6 от Допълнителните разпоредби на ЗУСЕФСУ регионалните управления по образованието и държавните, общинските и частните професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка (за съответните паралелки), с изключение на

²¹ Посочва се процентът на безвъзмездната финансова помощ (европейско и национално съфинансиране) и на съфинансирането от страна на бенефициентите (ако е приложимо).

²² Съгласно Параграф 6 от Допълнителните разпоредби на Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление ДВ, бр.51 от 1 юли 2022 г., *Регионалните управления на образованието, държавните, общинските и частните училища могат да участват в техническото и/или финансовото изпълнение, включително да извършват разходи по проекти с конкретния бенефициент - Министерството на образованието и науката, финансирани по Програма "Образование" 2021 - 2027 г., когато това е предвидено в методологията и критериите, използвани за подбор на операции, при спазване на правилата за избягване на двойно финансиране и за допустимост на разходите.*

институциите по чл. 18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование, могат да участват в техническото и/или финансовото изпълнение, включително да извършват разходи по проекта с конкретен бенефициент – Министерството на образованието и науката при спазване на правилата за недопускане на двойно финансиране и за допустимост на разходите.

Частните училища по чл. 40 от ЗПУО следва да са вписани в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Конкретният бенефициент следва да осъществи процес за подбор на образователните институции – училища, които желаят да бъдат включени в изпълнението на дейностите по настоящата операция. За целта Кандидатът следва да представи към своето проектно предложение **Механизъм за подбор на училища**, който включва обективни изисквания за подбор на училища, осъществяващи професионална подготовка²³, гарантиращи както отчитането на потребностите, така и балансирано териториално разпределение на средствата по операцията, отчитайки разпределението, описано в т. 8 от настоящите Условия за кандидатстване. Документът - Механизъм за подбор на училищата следва да бъде подписан от официалния представител на кандидата и представен в секция 13. Прикачени електронно подписани документи от Формуляра за кандидатстване.

Необходимо е Механизмът за подбор на училищата да предвижда най - малко следното:

- Обосновка за пропорционално разпределение на средствата съобразно предизвикателствата във всяка категория регион за планиране на ниво NUTS 2, както и на по-ниско ниво (например NUTS 3, когато е приложимо) според доказаните нужди и предизвикателства на региона, общините и населените места в него, като се отчита концентрация на професионални гимназии/училища с паралелки за професионална подготовка, целеви групи, др. Механизмът следва да съдържа и ясна аргументация по отношение разпределението на средствата за гр. София и останалите населени места в Югозападен район, отчитайки ограниченията за финансовия ресурс, разпределен за ЮЗР.
- Покана към всички държавни, общински и частни професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка, с изключение на институциите по чл. 18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование, която може да включва повече от един краен срок за подаване на заявления, с оглед включване на максимален брой училища и постигане най-малко на посочените в т. 7 от настоящите Условия за кандидатстване целеви стойности на индикаторите.
- Функциите на регионалните управления на образованието и конкретния бенефициент в процеса на подбор на училища.
- Процесът на подбор на училища, следва да включва представяне на заявление от училище, придружено от съответната обосновка на потребностите за осъществяване на дейностите по процедурата, в т.ч. дейности в подкрепа на училището; дейности в подкрепа на учениците, дейности в подкрепа на квалификацията на педагогическите специалисти, въз основа на идентифицираните потребности и взаимодействие на участниците в образователния процес като:

- обосновка за съответствието на избраните професии (по които училището обучава) с важните за икономиката на региона и пазара на труда сектори и ако е приложимо за съответствие с Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за

²³ Професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка, които осигуряват професионално образование и обучение за придобиване на степен на професионална квалификация по професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение (СППОО)

планиране от ниво 2, отчитайки икономическите сектори, за които по проекта се актуализират документите, свързани с професионалната подготовка на учениците;

- идентифицирани потребности за подкрепа на квалификацията на учители и преподаватели по професионална подготовка;
- идентифицирани потребности на ученици в „риск от отпадане“ с оглед включването им в допълнително обучение и/или гъвкави пътеки за повторно включване;
- взаимодействие с бизнеса.

Процесът на подбор следва да отчита различните дейности по операцията, периода на тяхното стартиране и да вземе предвид:

- броя на учителите и преподавателите по професионална подготовка, които ще преминават през обучения в дейностите по операцията;
- броя на учениците, изложени на риск от отпадане, които да бъдат включени в гъвкави пътеки за ангажиране и повторно включване в обучение;
- броя на учениците, които ще се включат в допълнителни занимания за подобряване на трансверсалните и ключовите компетентности по професионална подготовка;
- броя на учениците, които ще се включат в допълнителни практики в реална работна среда или в учебно предприятие;
- броя на наблюдаващите учители от съответното училище за практиките в реална работна среда;
- списък на работодателите със заявен интерес или сключено споразумение с училището и броят на наставниците от работодателите;
- броя учебни предприятия, които училището планира да създаде;
- броя на потенциалните представители на бизнеса и науката, които ще бъдат привлечени в дейности по професионална подготовка на учениците;

Изборът на училища, осъществяващи професионална подготовка, се извършва в съответствие с посочения Механизъм, който се представя на етап кандидатстване.

Регионалните управления на образованието (РУО) следва да извършат оценка на получените документи от училищата и класиране на областно ниво на училищата, в съответствие с горните изисквания за проверка на получените заявления.

Финалното класиране се извършва от конкретния бенефициент въз основа на получените класирания от всички РУО, като се цели осигуряване на балансирано териториално разпределение на средствата по настоящата операция при спазване на изискванията за разпределение на бюджета на операцията по категории региони на планиране от ниво NUTS 2. В процеса на изпълнение на проекта Конкретният бенефициент представя списък с училища, одобрени за участие в дейностите по процедурата, който ще се актуализира и допълва през периода на изпълнение, след осъществяване на избор в съответствие с Механизма.

В случай, че частно училище подаде заявление за участие и бъде избрано за включване в изпълнение на дейности по проекта съгласно Механизма за подбор на училищата, то следва да подаде **Декларация за минимални помощ (Приложение XXI към Условиата за изпълнение)** към КБ-МОН, който извършва проверка на декларираните обстоятелства в регистъра на минималните помощи - <https://minimis.minfin.bg/>. В резултат на направената

проверка КБ-МОН и частното училище сключват **Договор/Споразумение за изпълнение на дейности по проекта** (примерен договор/споразумение е представен в **(Приложение XXII към Условието за изпълнение)** при спазване на изискванията на Регламент (ЕС) №1407/2013 г. и националното законодателство относно режима на помощ и условията за финансиране, описани в т.16 от настоящите Условия за кандидатстване.

В рамките на изпълнение на проекта, Конкретният бенефициент следва да осъществява мониторинг на резултатите от дейностите по проекта. За целта МОН следва регулярно (след края на всяка учебна година) да представя информация за напредъка и постигнатите резултати по проекта пред Отрасловия съвет към МОН и Консултативния съвет за ПОО като изпраща покана за участие на представител/и на УО.

Кандидатът следва да опише в своето проектно предложение Механизъм за ефективно прилагане и изпълнение по проекта на принципите на Хартата на основните права на ЕС²⁴ и на Конвенцията на ООН²⁵ за правата на хората с увреждания. Механизмът трябва да съдържа информация за процеса по проверка за спазването на основните права (от страна на Конкретния бенефициент, партньорите и съответните участващи институции) в рамките на цялостно изпълнение на проекта и документите за съответствие с основните права, включително да предвижда прилагането на „Контролен лист за проверка на потенциално нарушение на Хартата на основните права на ЕС и на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания“, разработен в съответствие с утвърдените Насоки за прилагане на Хартата на основните права на ЕС и Насоки за прилагане на Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания, налични на следния линк: <https://www.eufunds.bg/bg/node/8220>. **Информацията се представя в секция 11. „Допълнителна информация, необходима за оценка на проектното предложение“ от Формуляра за кандидатстване: поле „Механизъм за ефективно прилагане и изпълнение по проекта на принципите на Хартата на основните права на ЕС²⁶ и на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания²⁷“**

Конкретният бенефициент, чрез екипа за организация и управление в рамките на непреките дейности, следва да осъществява ежегоден мониторинг на образователните резултати на учениците в резултат на подкрепата по операцията, както и следва да проведе проучване за установяване удовлетвореността на лицата след приключване на участието им в дейности по проекта.

С цел избягване на двойно финансиране, кандидатът, следва да опише как ще се разграничава проектът с други проекти по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 (ОПНОИР), ПО и национални програми, ако същите се застъпват в периода на изпълнение, и как ще надгради тези проекти.

В рамките на процедурата няма да бъдат подкрепяни дейности, финансирани по друг проект, програма или друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, бюджета на Европейския съюз или друга донорска програма. Операцията ще допълни други операции по Програма „Развитие на човешките ресурси“ (ПРЧР) 2021-2027 и Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 (ОПНОИР), насочени към подобряване на системата на професионалното образование и обучение в България. Косвен принос ще има и за постигане на целите на Инициативата за младежка заетост чрез

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=ET>

²⁵ <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135791921>

²⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=ET>

²⁷ <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135791921>

създаването на по-тесни връзки между системата на средното професионално образование и нуждите на пазара на труда.

Настоящата процедура допълва резултатите от вече реализирани или в процес на реализация проекти по процедури: BG05M2OP001-2.006 „Ученически практики – Фаза 1“, процедура BG05M2OP001-2.015 „Ученически практики – 2“ и BG05M2OP001-2.001 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“ по ОПНОИР 2014-2020 г. Дейностите, свързани с допълнително обучение в реална работна среда и подкрепата за създаване на учебни предприятия, по настоящата операция ще се извършват след приключване на същите дейности по процедура BG05M2OP001-2.015 „Ученически практики – 2“.

Ще бъде осигурена демаркация и допълняемост с националните програми (НП).

НП „Професионално образование и обучение“ по отношение на Модул 2) - в настоящата операция по Програма „Образование“ ще бъдат подкрепени дейности за сектори/професионални направления, които не са обхванати по Националната програма. Държавни образователни стандарти (ДОС), типови учебни планове, учебни програми по учебните предмети и модули за професионална подготовка, както и национални изпитни програми за ПОО, които са разработени/актуализирани, консултирани, валидирани или рецензирани по Националната програма, няма да получат финансиране за същите дейности по настоящата операция.

Предвидените в дейност 1 на НП „Квалификация“ обучения на педагогически специалисти от държавни и общински училища, които предоставят обучение по професионална подготовка в гимназиален етап, ще бъдат допълнени в настоящата операция, като ще бъдат обхванати педагогическите специалисти по професионална подготовка по учебителни теми, които не са обхванати в Националната програма.

По отношение на Национална програма „Бизнесът преподава“, Модул 1 „Бизнесът в училище“, при която представители на бизнеса се включват в учебния процес на училища, включително по професионална подготовка, настоящата операция има допълващ ефект при привличането на представители на бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор, като учители/ преподаватели по професионална подготовка, които ще участват в менторски и въвеждащи модулни обучения за включването им в ПОО.

Настоящата процедура има допълващ/надграждащ ефект, без да припокрива национални и международни програми и други процедури по ОПНОИР 2014-2020 и ПО 2021-2027. Предвидената в Приоритет 2 на ПО 2021-2027 „Дигитална трансформация на училищното образование в това число за ПОО“ е свързано с подкрепа за учебното съдържание в общообразователната подготовка в ПОО и ще се допълва по настоящата операция, като предвиденото съвместно разработване и въвеждане на образователни материали с иновативно цифрово учебно съдържание ще се отнася до професионалната подготовка на учениците за важни за икономиката на региона и пазара на труда сектори, включително може да включва използване на изкуствен интелект, виртуална реалност и смесено обучение (blended learning).

Процедурата чрез директно предоставяне на конкретен бенефициент се осъществява съгласно разпоредбите на чл. 5, ал. 1 и чл. 23-24 от ПМС № 162/05.07.2016 г.²⁸ за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите,

²⁸ На основание § 71, ал. 2 във връзка с ал. 3 от Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление (ЗУСЕФСУ) (загл. изм. - ДВ, бр. 51 от 2022 г., в сила от 01.07.2022 г.) посочените по-долу в настоящите условия за кандидатстване подзаконовни нормативни актове по прилагането на ЗУСЕСИФ, намират приложение, доколкото не противоречат на ЗУСЕФСУ и относимата действаща правна уредба на ЕС за програмен период 2021 – 2027 г.

финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г., които са в сила по реда на §71 (3) от Преходните и заключителни разпоредби²⁹ на Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление (ЗУСЕФСУ) до приемане на нормативните актове за програмен период 2021-2027 г.

Кандидатът по процедурата чрез директно предоставяне трябва:

- да е пряко отговорен за изпълнението на дейностите по проекта;

и

- да разполага с необходимия административен и финансов капацитет, който гарантира успешното изпълнение на дейностите по проекта.

Кандидатът трябва да отговаря на изискванията за административен и финансов капацитет съгласно методология и критерии за оценка на проектно предложение (**Приложение X към Условието за кандидатстване**).

При кандидатстване, кандидатът трябва да декларира в секция 11 от Формуляра за кандидатстване, че заедно с партньора разполагат с необходимия финансов и административен капацитет за изпълнението на проекта.

Финансов капацитет – Кандидатът и партньорът разполагат с необходимите финансови ресурси и механизми, позволяващи да се изпълнят предложените в проектно предложение дейности и да се гарантира тяхната финансова устойчивост.

Това обстоятелство се проверява служебно от оценителната комисия към момента на кандидатстване в Закона за държавния бюджет (ЗДБ) за кандидатът МОН. НАПОО следва да предостави документ, от който са видни утвърдените разходи по бюджета за текущата финансова година. Счита се, че кандидатът и партньорът разполагат с необходимия финансов капацитет, ако утвърдените разходи по бюджета за текущата финансова година на бенефициента и партньора са по-високи от размера на исканата БФП по настоящата процедура. Счита се, че са налице механизми за устойчивост, когато кандидатът е посочил във Формуляра за кандидатстване потенциалните източници за финансиране след приключване на проекта и те са реалистични и надеждни.

Административен капацитет – Екипът за организация и управление на проекта на централно ниво следва да бъде съобразен със спецификата и обема на заложените дейности. Изборът на експерти в екипа за управление на проекта на централно ниво е в съответствие с Указания на УО на ПО 2021-2027 г. за конкретния бенефициент МОН относно изискванията за сформирани екипи за организация и управление на проекти (**Приложение VII към Условието за кандидатстване**). Членовете на екипа за управление на проекта на централно ниво, за които са представени автобиографии (най-малко 5 основни позиции на членове на екипа за управление на проекта на централно ниво) следва да имат поне 1 година опит в управлението и/или изпълнението на проекти и/или сходни дейности.

За доказване на административен капацитет, кандидатът следва да представи автобиографии по образец (**Приложение V към Условието за кандидатстване**) на най – малко 5 основни позиции на членове на екипа за управление на проекта на централно ниво (*ръководител на проекта; заместник-ръководител на проекта или водещ координатор; счетоводител на*

²⁹ § 71. (1) В срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон Министерският съвет и министърът на финансите приемат или привеждат в съответствие с него нормативните актове по прилагането на Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление. (2) Приетите от Министерския съвет и министъра на финансите нормативни актове до влизането в сила на този закон запазват своето действие по отношение на програмния период 2014-2020 г. (3) Нормативните актове по ал. 2 се прилагат до приемането на актовете по ал. 1 и за програмен период 2021 – 2027 г., доколкото не противоречат на този закон.

проекта или финансов координатор; координатор на териториалните екипи; експерт (видимост и комуникация), относно извършения подбор на основните членове на екипа на централно ниво. В екипа за организация и управление на проекта следва да е предвиден координатор за дейностите на партньора – НАПОО. За останалите позиции в екипа за управление на проекта на ниво КБ-МОН и НАПОО³⁰ в секция 10 „Екип“ от Формуляра за кандидатстване се посочват минималните изисквания за заемане на длъжността, вкл. за квалификацията и отговорностите на всеки тип позиция.

В секция 11. „Допълнителна информация, необходима за оценка на проектното предложение“, поле „Административен капацитет/Екип за управление“ от Формуляра за кандидатстване кандидатът следва да опише проведената процедура за подбор на основните членове на екипа за управление, включително и от партньора НАПОО, в съответствие с Указанията на УО на ПО 2021-2027 г. за конкретния бенефициент МОН относно изискванията за сформирани екипи за организация и управление на проекти (**Приложение VII към Условието за кандидатстване**). В секция 13 „Прикачени електронно подписани документи“, следва да се приложат всички документи, доказващи извършения подбор.

Министерството на образованието и науката, чрез Дирекция „Управление и изпълнение на проекти“, в качеството на конкретен бенефициент и партньорът НАПОО по настоящата процедура, ще осигуряват дейностите по организация и управление на проекта, отчитане и контрол на дейностите, съгласно договора за безвъзмездна финансова помощ. За участие в дейностите по организиране изпълнението на проекта, бенефициентът и партньорът могат да определят и други служители на МОН, извън тези в дирекция „Управление и изпълнение на проекти“ и НАПОО, съобразно тяхната експертиза, професионален опит и компетентност, съгласно Указанията на УО на Програма „Образование“ 2021-2027 за конкретния бенефициент Министерство на образованието и науката относно изискванията за сформирани екипите за организация и управление на проекти (**Приложение VII към Условието за кандидатстване**).

За осъществяване на дейностите по организация и управление на проекта, Конкретният бенефициент и партньорът могат да се подпомагат и от външни експерти, назначени по утвърдено допълнително щатно разписание съгласно § 16, ал. 7 от Преходните и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за администрацията, съгласно Указанията на УО на Програма „Образование“ 2021-2027 за конкретния бенефициент Министерство на образованието и науката относно изискванията за сформирани екипите за организация и управление на проекти (**Приложение VII към Условието за кандидатстване**).

12. Допустими партньори:

По настоящата процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на конкретен бенефициент се допуска участието на следните партньори:

12.1. Допустими партньори

Партньор по настоящата процедура е Национална агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) в съответствие одобрените Методология и критерии за подбор на операция „Модернизиране на професионалното образование и обучение“.

ВАЖНО!

³⁰ Съгласно Приложение IX към Условието за кандидатстване.

Включването на партньора – Национална агенция за професионално образование и обучение в проектното предложение е задължително.

Към проектното предложение, следва да се представи Декларация за партньорство от кандидата и партньора (Приложение III към Условието за кандидатстване), попълнена и подписана от лица с право да ги представлява.

12.2 Допустими асоциирани партньори на етап кандидатстване³¹

Допустим асоцииран партньор на етап кандидатстване по настоящата процедура е Центърът за учебно-тренировъчни фирми в съответствие с одобрените Методология и критерии за подбор на операция „Модернизирани на професионалното образование и обучение“.

ВАЖНО!

Включването на асоциирания партньор – Център за учебно-тренировъчни фирми в проектното предложение не е задължително.

Ако в проектното предложение, е включен асоцииран партньор, следва да се представи Декларация на асоциирания партньор (Приложение IV към Условието за кандидатстване), попълнена и подписана от лице с право да го представлява .

12.3. Допустими асоциирани партньори на етап изпълнение

ВАЖНО!

Задължителни асоциирани партньори в етапа на изпълнение са работодателите, които предоставят допълнителни практики в реална работна среда и участват в партньорство с образователна институция, включена в операцията и други организации, които имат опит в създаването и подпомагането на дейността на учебни предприятия.

Във формуляра за кандидатстване (секция 11), следва да се опише приносът на партньора (НАПОО), асоциирания партньор (Центъра за учебно-тренировъчни фирми) и на асоциирани партньори в етапа на изпълнение. Участието на асоциираните партньори в дейност/и по проекта, следва да бъде надлежно описано и в съответната дейност (секция 4).

Изпълнители

На основание чл. 49, ал. 1 от ЗУСЕФСУ, бенефициентите на безвъзмездна финансова помощ може да възлагат на изпълнители – външни за тях лица, дейности по изпълнението и/или по управлението на проект, когато това е предвидено в него за съответната дейност. Изборът на изпълнители е предмет на правилата, посочени в Глава четвърта „Специални правила за определяне на изпълнител от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ“ на ЗУСЕФСУ или Закона за обществените поръчки (ЗОП) и Правилника за неговото прилагане (ППЗОП). **Избраните изпълнители не са бенефициенти и/или партньори по проектите.**

ВАЖНО!

Ако в проектното предложение е предвидено сключване на договори с изпълнители, то Конкретният бенефициент е длъжен да ги сключи до 12 месеца от изтичането на посочените в него срокове. Неспазването на това изискване води до едностранно прекратяване от страна на Ръководителя на УО на договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (чл. 39, ал. 4 от ЗУСЕФСУ).

³¹ „Асоциирани партньори на кандидатите за безвъзмездна финансова помощ— са всички физически и юридически лица и техните обединения, които са заинтересовани от реализирането на проекта и участват в изпълнението на дейностите в него, но не разходват средства от безвъзмездната финансова помощ.

13. Дейности, допустими за финансиране:

Дейностите, предвидени за изпълнение и съответните разходи в рамките на проектното предложение, следва да съответстват на принципа на ефективност и ефикасност, да са с нестопански характер и да гарантират постигането на целите на Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. и специфичните цели и резултати на Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, при оптимално съотношение между очакваните разходи и ползи.

Допустимите дейности по настоящата процедура трябва:

- Да не противоречат на правилата, описани в Регламент (ЕС) 2021/1057, на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013, Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонд за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика;
- Да са насочени към изпълнението на целите на Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“ и на ПО;
- Да бъдат ясно обосновани и да имат конкретни цели;
- Да не са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на Формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ;
- Да са подходящи, практични и последователни, и да съответстват на целите и очакваните резултати.

Всички дейности по настоящата операция, включително и подбора на училищата, следва да са насочени към професии от сектори, важни за икономиката на региона и пазара на труда, а именно:

- които са свързани с прехода към цифрова и зелена икономика, синия растеж, индустрия 5.0 и тематичните области на Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България (ИСИС);
- включени в списъка със защитени специалности от професии;
- включени в списъка със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда;

По настоящата процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ са допустими за финансиране и е задължително да бъдат планирани, описани и обосновани от кандидата следните дейности:

Дейност 1. Разработване и прилагане на нов Списък на професиите за професионално образование и обучение (СППОО), Държавни образователни стандарти (ДОС), учебни планове и програми, национални изпитни програми вкл. междусекторни, по определени сектори и др., чрез използване на Секторни съвети на уменията за съвместна работа между училища и други доставчици на ПОО, бизнеса и др.

Провеждане на последователна (по сектори) реформа в ПОО, чрез използване на Секторните съвети на уменията (ССУ) за съвместна работа между училища и други доставчици на ПОО, бизнеса и др., като се актуализира СППОО и се разработят/актуализират държавни образователни стандарти (ДОС), учебни планове и програми, национални изпитни програми вкл. междусекторни, по професии по определени сектори. На първо място кандидатът следва да идентифицира пилотните сектори, за които ССУ, в диалог със заинтересованите страни ще проследяват развитието в съответния сектор, за да оценяват неговите потребности в настоящия момент и в бъдеще. ССУ трябва да бъдат изградени на приобщаващ принцип (т.е. да представляват, доколкото е възможно, всички заинтересовани страни на територията на цялата страна, от социалните партньори, (работодателски организации, организации на работниците и служителите от даден сектор), и други доставчици на ПОО, бизнеса (микро, малки, средни и големи предприятия) и неправителствения сектор в ПОО и др.).

В рамките на дейността съвместно със ССУ е необходимо да бъде извършено най-малко следното:

По отношение на **СППОО**:

- Преглед и прецизиране на ясения обхват на класификацията, дефинициите на нейните термини, категории и под-категории и взаимовръзката между тях;
- Критична оценка на настоящите професии и връзката им с професиите в същите направления и в другите професионални направления;
- Разработването на СППОО като гъвкав, дигитализиран и интерактивен регистър на професиите, за които се разработват ДОС, като включването на нова професия трябва да се осъществява само с утвърдена количествена и качествена информация, която оправдава създаването на нова професия;
- Критична оценка на мястото на специалностите по отношение на СППОО;
- Осигуряване на възможности за гъвкаво и автоматично³² обвързване на структурата на СППОО с промените в национални и европейски класификации на длъжностите и професиите като Националния класификатор на длъжностите и професиите (НКПД), ЕСКО, както и въвеждането на нови.

По отношение на **съответствието между ДОС и учебните програми**:

- Разработване/актуализиране на ДОС. Разработване на резултатите от ученето в ДОС въз основа на по-високо ниво на абстракция за по-широкоспектърно представяне на уменията;
- Изготвяне на указания и насоки и обвързване за разработването на национални изпитни програми с процеса на разработване на ДОС;
- Разработване на учебни планове и програми в общ формат с конкретни методически указания за обвързване с информацията за резултатите от ученето в ДОС и тяхното внедряване;
- Интегриране на информация на секторно ниво за нововъзникващи професии и необходимите професионални, дигитални и зелени умения в ДОС за ПОО съобразно спецификата на сектора в обхвата на проекта.

³² При спазване на т. 5 от Ред за разработване и поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от ЗПОО, критерии и срокове за актуализирането му, утвърден със Заповед № РД 09-5443/18.10.2017 г. на министъра на образованието и науката, изм. и доп. със Заповед № РД 09-3080/13.12.2019 г., доп със Заповед № РД 09-1038/07.05.2021 г., <https://www.navet.government.bg/bg/spisak-na-profesiite-za-poo/dokumenti-za-razrabotvane-na-sppoo/>

Дейност 1 следва да бъде детайлно описана и обоснована във Формуляра за кандидатстване, секция 4 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, полета „Описание“, „Начин на изпълнение“ и „Резултат“, като се посочи ясна и конкретна информация за методите и средствата за изпълнение на съответната дейност и очакваните резултати например: Разработени и приложени актуализирани професии и специалности по професионални направления от СППОО; Разработени/актуализирани ДОС; Разработени и въведени в професионалните училища учебни планове и програми, по определени сектори, които ще включват гъвкави и модулни програми, за определяне на постигнатите резултати от ученето; Разработени и утвърдени (национални) изпитни програми по професии от определени сектори и съответстващите им професионални направления и др. В поле „Начин на изпълнение“ кандидатът описва в кои бюджетни редове са заложили предвидените разходи за дейността. Следва да се посочат и предвидените стойности за кандидата и партньора, по региони на планиране (Региони в преход и По-слабо развити региони), по код по област на интервенция и по код по вторични тематични области на ЕСФ+). В поле „Резултат“ следва да се опишат очакваните конкретни резултати от изпълнението на планираната дейност, включително да се посочи за изпълнението на кои индикатори допринася дейността, както и стойност на съответния индикатор. Индикаторите и стойностите им, посочени в секция 4 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, поле „Резултат“, следва да съответстват на индикаторите и стойностите, посочени в секция 5 „Индикатори“ на Формуляра за кандидатстване.

За целите на Дейност 1 се планират индикатори за изпълнение *SOI 3.1. Брой професионални училища, въвели модернизиран учебни планове и програми по професионална подготовка и Актуализирани професии и специалности от СППОО и ДОС за най-малко 10 от професионалните направления съгласно Списъка на професиите на ПОО* и индикатор за резултат (*микроиндикатор*) *ИР 3.1 Брой професионални училища, които обучават по модернизиран учебни планове и програми за професионално обучение 2 години след въвеждането им, съгласно посоченото в т. 7 от настоящите Условия за кандидатстване.*

По отношение на разработване на дигитализиран интерактивен списък на професии, ДОС и информация за квалификации, професии и специалности следва да се посочи аргументирана информация за необходимите дълготрайни нематериални активи и да се обоснове предвидената стойност в бюджета на проекта за необходимите разходи.

Дейност 2. Въвеждане на компетентностни профили на учители и преподаватели по професионална подготовка и обучението им по специфични за професията умения.

По професии от СППОО, с подкрепата на ССУ следва да се разработят компетентностни профили за учителите и преподавателите по професионална подготовка в училищното ПОО. Компетентностните профили следва да бъдат разработени по подобие на професионалните профили на педагогическите специалисти, които определят необходимите компетентности като съвкупност от знания, умения и отношения, посочени в Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, издадена от министъра на образованието и науката (Обн. ДВ. бр. 61 от 2 Август 2019 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 52 от 5 юли 2022). Тези профили следва да съдържат необходимите компетентности, които следва да бъдат усвоени от преподавателите, за да могат да преподават по актуализираните учебни програми. Кандидатът следва да предвиди изготвянето на анализ на нуждите от придобиване на необходимите компетентности за преподаване и усъвършенстване на уменията, заложили в компетентностния профил за определените за актуализиране професии и професионални направления от СППОО.

Дейност 2 следва да бъде детайлно описана и обоснована във Формуляра за кандидатстване, секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, полета „Описание“, „Начин на

изпълнение“ и „Резултат“, като се посочи ясна и конкретна информация за методите и средствата за изпълнение на съответната дейност и очакваните резултати например като разработени и въведени компетентностни профили за учителите и преподавателите по професионална подготовка в училищното ПОО. В поле „Начин на изпълнение“ кандидатът описва в кои бюджетни редове са заложили предвидените разходи по дейността. Следва да се посочат и предвидените стойности за Кандидата и партньора, по категории региони на планиране („Региони в преход“ и „По-слабо развити региони“), по код по област на интервенция и по код по вторични тематични области на ЕСФ+. В поле „Резултат“ следва да се опишат очакваните конкретни резултати, свързани с въвеждането на компетентностни профили на учителите/преподавателите по професионална подготовка в ПОО.

За целите на Дейност 2 се планират индикатори за изпълнение *SOI 3.1. Актуализирани професии и специалности от СППОО и ДОС за най-малко 10 от професионалните направления съгласно Списъка на професиите на ПОО* (специфичен за операцията индикатор) и индикатор за резултат (*микроиндикатор*) *ИР 3.1 Брой професионални училища, които обучават по модернизиран учебен планове и програми за професионално обучение 2 години след въвеждането им*, съгласно посоченото в т. 7 от настоящите Условия за кандидатстване.

Дейност 3. Въвеждане на гъвкави пътеки, микро-квалификации³³ и кредити в ПОО с цел мобилност и проходимост между професии, сектори и образователни нива.

Гъвкавите пътеки са предвидени за първи и втори гимназиален етап на образование. В системата на ПОО гъвкавите пътеки предвиждат прилагането на интервенции с гъвкави възможности във всички форми на обучение и учене, вкл. апробирани в рамките на национални програми и европейски и международни проекти.

Поддейност 3.1. Микро-квалификации (микроудостоверения) и кредити в ПОО:

Подходи и инструменти за реализирането на гъвкавите пътеки могат да бъдат микро-квалификациите (микроудостоверенията) и кредитите в ПОО.

По отношение на микро-квалификациите (микроудостоверенията) и прилагането им в системата на ПОО в България, следва да се подкрепи приложимостта им, съобразно Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 година относно европейски подход към микроудостоверенията с цел стимулиране на ученето през целия живот и пригодността за заетост (2022/С 243/02).

Въвеждането на микро-квалификации (микроудостоверения), отчитащи реалните нужди на пазара на труда и социално-икономическите проблеми, се предвижда да подпомогне въвеждането на кредитна система в ПОО и отчитането на единици резултати от ученето. В рамките на дейността следва да се извършат следните примерни стъпки за въвеждане на кредитна система в България:

³³ Терминът „микро-квалификации“ за целите на настоящата процедура се приема за идентичен с термина „микроудостоверения“ съгласно т. 5 от Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 година относно европейски подход към микроудостоверенията с цел стимулиране на ученето през целия живот и пригодността за заетост (2022/С 243/02) „Микроудостоверения“ означава запис на резултатите от учене, придобити от учащите след малък по обем учебен опит. Тези резултати от учене ще се оценяват в съответствие с прозрачни и ясно определени критерии. Учебният опит, водещ до микроудостоверения, се разработва с цел да се предоставят на учащите конкретни знания, умения и компетентности, които отговарят на обществените, личностните или културните потребности или на нуждите на пазара на труда. Микроудостоверенията принадлежат на учащите, могат да бъдат споделяни и са преносими. Те могат да бъдат използвани самостоятелно или да бъдат комбинирани в по-широкообхватни удостоверения. В основата им е заложило осигуряването на качеството в съответствие с договорени стандарти в съответния сектор или област на дейност.

- Да се определи тежест в точки на резултатите от ученето и тези точки да се присъждат като кредити, след полагане на изпит или валидиране на степен на постигане на съответните резултати от ученето, съответно да се предвидят в отворените формати на ДОС, които ще се актуализират по Дейност 1.

- Да се направи инструментариум за прилагане на кредитната система, който да описва процесите на трансфер и натрупване на точки, документи, които ще се издават за присъждане на съответните точки, регистър, който да позволява извършването на справки за всички лица с придобита квалификация след участие в модулни учебни програми, микроквалификации (микроудостоверения) и др.

- Да се обезпечи прилагането на кредитната система в училищата, осъществяващи професионална подготовка, и да се улесни признаването на придобити знания и умения и мобилността между различни образователни нива.

В процеса на въвеждане на микро-квалификации (микроудостоверения) и кредити в ПОО, чрез ССУ ще се подкрепят ефективното сътрудничество, управление и партньорства на КБ с образователни институции/организации за професионално образование и обучение; социалните партньори; работодатели, неправителствени организации и др. Това сътрудничество, управление и партньорство следва да идентифицира нуждите, съвместното разработване и актуализирането на микро-квалификациите (микроудостоверенията) и кредитите в първи и втори гимназиален етап на ПОО. Въвеждането на микро-квалификации (микроудостоверения) в системата на ПОО следва да осигури използването им на училищно образование.

Поддейност 3.2. Гъвкави пътеки за ангажиране и повторно включване в обучение с акцент върху застрашените от отпадане и отпадналите ученици.

За преодоляване на риска от отпадане от училище на учениците, включително и от маргинализираните групи, като роми, следва да се прилагат гъвкави пътеки за ангажиране или повторно включване в професионално образование или обучение, съвместно с работодателите. Успешният процес на ангажиране в образованието следва да се съсредоточи върху (1) увеличаване на броя и интензивността на защита и подкрепа, които могат да смекчат неблагоприятния ефект от излагането на риск, чрез прилагането на наставничество (менторинг), психологическа подкрепа и развитие на културата на тюторинг (включително подкрепа от страна на ученици от по-горните класове (а учениците в 12 клас – от ученици, които също са в 12 клас), под наблюдението на педагогически специалисти) и (2) осигуряване на разнообразни и гъвкави образователни пътеки, за достъп до алтернативно и/или повторно включване в образованието. Съгласно доклад на Световна банка³⁴ ранното напускане на училище включва множество причини и последици и е процес, при който младите хора могат да напуснат, поради причини, породени от учебната среда и поради извънучилищни причини, които водят до неангажираност и в крайна сметка отпадане от училище. Превенцията към ранното напускане на училище включва удовлетворяване на специфични нужди на младежи, изложени на риск, така че те да продължат и да завършат образованието си. Микро-квалификациите (микроудостоверения) е необходимо да се използват и като част от гъвкавите пътеки за уменията като целенасочени мерки за подпомагане на приобщаването и улесняване на достъпа до образование и обучение и възможности за професионално развитие за по-широк кръг учащи се.

В хода на изпълнение на дейността, следва да се извърши предварителен анализ на броя на учениците и дефиниране на причините да са изложени на риск от отпадане, които да бъдат

³⁴ Back to School, Pathways for Reengagement of Out-of-School Youth in Education <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/31593/9781464814044.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

включени в гъвкави пътеки за ангажиране и повторно включване в обучение. Да определи факторите, предизвикващи отпадане на ученици от училище, свързани и със спецификите на семейната среда, условията на живот, социално-икономически статус, степен на лична мотивация и да разработи Инструментариум за прилагане на гъвкавите пътеки за учениците в риск от отпадане, като предвиди идентифициране на причините, въз основа на критерии за оценка на риска от отпадане (ученици с ниски постижения в училище под определен праг, ученици с голям брой отсъствия над определен праг и др.) и гъвкави пътеки за преодоляването им за недопускане на отпадането на учениците и връщането им обратно в училище за продължаване на образованието.

За успешното завършване на средно образование и/или придобиването на професионални умения и квалификация на ученици в риск от отпадане от системата на ПОО, КБ в рамките на гъвкавите пътеки за повторно включване, следва да предвиди осигуряване на допълнителна подкрепа за насърчаване участието на непосещаващите училище деца за връщането им в образователната система, чрез организиране на допълнителни обучения на ученици от първи и втори гимназиален етап на професионално образование с продължителност 10 учебни часа при среден състав на групата от 5 ученици.

Поддейност 3.3 Гъвкави и кратки пътеки за придобиване или повишаване на професионални умения и/или за проходимост между степени, професии и сектори

Бързото развитие на технологиите и дигитализацията на професиите поставя изисквания пред квалификационните и образователни системи за гъвкави и своевременни реакции на тези предизвикателства. Все по-често кратки, модулни, междусекторни, интегрирани и други допълващи стандартизираното многогодишно натрупване на знания и умения в рамките на една квалификация се оказват търсени на пазара на труда. Последните разширяват възможността за заетост на учащите и спомагат за по-доброто съответствие на потребностите на пазара на труда с уменията, натрупани в образователната система.

Кандидатът следва да предвиди създаване и въвеждане на гъвкави пътеки, като кратки програми, модули, курсове микро-квалификации (микроудостоверения) с цел:

- хоризонтална проходимост: разширяване/добавяне на набор от умения в допълнения към обучения за придобиване на квалификация;
- вертикална проходимост: надграждане на професионални умения или квалификация с умения, водещи към следваща степен/ниво;

По отношение на гъвкавите и кратки пътеки за придобиване или повишаване на професионални умения и/или за проходимост между степени, професии и сектори в Инструментариума следва да се определят условията за хоризонтална и вертикална проходимост и какви гъвкави пътеки като кратки програми, модули, курсове, микро-квалификации (микроудостоверения) следва да бъдат приложени за разширяване/добавяне на набора от умения или надграждане на професионални умения или квалификация, водещи към следваща степен/ниво, чрез организиране на допълнителни обучения на ученици от първи и втори гимназиален етап на професионално образование с продължителност 10 часа при среден състав на групата от 5 ученици.

В рамките на инструментариума за предоставяне на гъвкави пътеки следва да се направи разграничение на предвидените по настоящата процедура допълнителни обучения на ученици от първи и втори гимназиален етап на професионално образование с допълнителните обучения при предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците по процедура BG05SFPR001-1.001 „Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищното образование“.

Дейност 3 следва да бъде детайлно описана и обоснована във Формуляра за кандидатстване, секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, полета „Описание“, „Начин на изпълнение“ и „Резултат“, като се посочи ясна и конкретна информация за методите и средствата за изпълнение на дейността и очакваните резултати, свързани с разработването на инструментариум за прилагане на гъвкавите пътеки, апробирането на предвидените дейности, оценка на постигнатите резултати и въвеждането им в професионалните училища. При осъществяването на допълнителните обучения на ученици от първи и втори гимназиален етап на професионално образование с продължителност 10 часа при среден състав на групата от 5 ученици, в рамките на гъвкавите пътеки по Дейност 3 се прилага финансиране чрез опростени разходи в съответствие с член 53, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/1060. За целта УО на ПО е разработил Таблица на единичните разходи и еднократни суми по процедура BG05SFPR001-3.001 “Модернизиране на професионалното образование и обучение” и Програма „Образование“ 2021-2027 и придружаващи документи (**Приложение XI към Условието за кандидатстване**). В поле “Начин на изпълнение“ кандидатът описва в кои бюджетни редове са заложили предвидените разходи по дейността. Следва да се посочат и предвидените стойности за кандидата и партньора, по категории региони на планиране („Региони в преход“ и „По-слабо развити региони“), по код по област на интервенция и по код по вторични тематични области на ЕСФ+.

В поле „Резултат“ следва да се опишат очакваните конкретни резултати от изпълнението на планираната дейност, включително да се посочи за изпълнението на кои индикатори допринася дейността, както и стойност на съответния индикатор. Индикаторите и стойностите им, посочени в т. 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, поле „Резултат“, следва да допринася за постигане на индикаторите и стойностите, посочени в секция 5 „Индикатори“ на Формуляра за кандидатстване.

За целите на Дейност 3 се планират индикатори за изпълнение *EECO09 Участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниска степен (ISCED 0-2), (микроиндикатор) ИП 3.2. Брой ученици в "риск от отпадане", включени в допълнително обучение и/или гъвкави пътеки за повторно включване, EECO15 Малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)* и индикатори за резултат: *EECR02 Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование или обучени*, съгласно посоченото в т. 7 от настоящите Условия за кандидатстване.

Дейност 4. Съвместно разработване и въвеждане на образователни материали по професионална подготовка за важни за икономиката на региона и пазара на труда сектори с иновативно цифрово учебно съдържание, използване на изкуствен интелект, виртуална реалност и смесено обучение (blended learning).

В рамките на дейността кандидатът следва да предвиди разработване (съвместно с участието на представители на ССУ), използване и споделяне на дигитални образователни материали **по професионална подготовка** с цифрово и интерактивно учебно съдържание, отворени образователни ресурси, виртуална реалност, електронно обучение, смесено обучение (blended learning) за формиране на грамотност и култура за работа с цифрови учебни ресурси.

По този начин следва да се предложи, съобразно спецификите на съответния сектор на икономиката, провеждането на иновативен процес на обучение, базирано на цифрово учебно съдържание, като електронни учебници и е-помагала по учебни предмети, интерактивни и мултимедийни уроци, образователни приложения и игри, тестове и др., използване на изкуствен интелект или виртуална реалност, при прилагане на смесено обучение. Смесеното

обучение³⁵ във формалното образование е обучение, при което училище (вкл. в системата на ПОО), учител/преподавател или учащ възприемат повече от един подход в учебния процес, чрез:

- съчетаване на ученето в училището и ученето в друга физическа среда³⁶ извън училищната (или с присъствието на учител/обучител или, при дистанционното обучение, с разделение по отношение на мястото и/или времето).
- съчетаване на различни инструменти за обучение, които могат да бъдат цифрови (включително онлайн) и нецифрови.

КБ в рамките на дейност 4 следва да осигури възможност за въвеждане на подходи за смесено обучение в училищата за професионална подготовка, да помогне учителите/преподавателите по професионална подготовка при адаптирането на учебния материал (модел), според професионалния контекст, с цел улесняване на придобиването на квалификации и компетентности от ученето в различни среди на закрито и открито, както и при прилагането на други инструменти на смесеното обучение. Подходът за смесено обучение в професионалните училища трябва да бъде достатъчно гъвкав, за да позволява адаптиране спрямо нуждите на учениците и да осигури свобода за учителите/преподавателите да прилагат повече от един подход в учебния процес:

- съчетаване на училищна среда и други физически среди извън училищната сграда;

Обучението в друга физическа среда обикновено се провежда в рамките на един ден в часовете от учебната програма на ученика и темите за професионална подготовка от утвърдения учебен план. Подкрепата се предоставя посредством изплащане на еднократна сума за провеждане на обучение в друга физическа среда (смесено обучение) за един клас (или група) от ученици и покриване на разходите за входни такси, ако е приложимо.. За една учебна година един клас може да получи до 10 еднократни суми за обучения в друга физическа среда, независимо от броя на дните, в които реално е проведено такова обучение.

- съчетаване на различни инструменти за обучение, които могат да бъдат цифрови (включително виртуална реалност, изкуствен интелект и др.) и нецифрови.

Посредством професионалната си преценка учителите и училищата ще избират и ще улесняват използването им като част от ангажиращи и ефективни учебни задачи, които подкрепят развиването на необходимите за съответната професия и специалност умения и компетентности. На всеки разработен дигитален урок по професионална подготовка (или друго дигитално образователно съдържание, което може да се приравни към 1 дигитален урок) следва да бъде извършен контрол на съответствието с утвърдените учебни програми на МОН и добрите педагогически практики. Разработените образователни материали трябва да бъдат публикувани онлайн за публично ползване в платформата за образователни услуги и съдържание на МОН.

Дейност 4 следва да бъде детайлно описана и обоснована във Формуляра за кандидатстване, секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, полета „Описание“, „Начин на изпълнение“ и „Резултат“, като се посочи ясна и конкретна информация за методите и средствата за изпълнение на дейността и очакваните резултати например подходи за смесено обучение и въвеждането им в училищата за професионална подготовка, брой

³⁵ Съгласно Препоръка на Съвета от 29 ноември 2021 година относно подходите за смесено обучение с цел висококачествено и приобщаващо основно и средно образование (2021/С 504/03), с 4 и 5

³⁶ Друга физическа среда за целите на процедурата включва, културни институции и институции на паметта; стопанства, предприятия и други работни места; природни обекти и места на открито; спортни и младежки пространства

разработени дигитални уроци (или друго дигитално образователно съдържание, което може да се приравни към 1 дигитален урок), брой дигитални уроци, на които е извършен контрол на съответствието с утвърдените учебни програми на МОН и добрите педагогически практики, са публикувани онлайн за публично ползване в платформата за образователни услуги и съдържание на МОН, брой училища, които са въвели смесено обучение (blended learning) за своите ученици, брой ученици в професионално образование, включени в обучение в друга физическа среда при смесено обучение (blended learning) и др. В поле “Начин на изпълнение” кандидатът описва в кои бюджетни редове са заложи предвидените разходи по дейността. Следва да се посочат и предвидените стойности за кандидата и партньора, по региони на планиране (Региони в преход и По-слабо развити региони), по код по област на интервенция и по код по вторични тематични области на ЕСФ+).

При разработването на дигитални уроци по професионална подготовка (или друго дигитално образователно съдържание, което може да се приравни към 1 дигитален урок) и преглед и контрол на съответствието, в рамките на Дейност 4 се прилага финансиране чрез опростени разходи в съответствие с член 53, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/1060. За целта УО на ПО е разработил Таблица на единичните разходи и еднократни суми по процедура BG05SFPR001-3.001 “Модернизиране на професионалното образование и обучение” и Програма „Образование“ 2021-2027 и придружаващи документи (**Приложение XI към Условието за кандидатстване**).

При провеждането на обучението в друга физическа среда при смесено обучение (blended learning), КБ следва да аргументира броя ученици в професионално образование, които ще бъдат включени в смесено обучение и съответните единични разходи за всеки ученик, който е участвал в смесено обучение в друга физическа среда и такси на ученици при провеждане на учебните часове в друга физическа среда при смесено обучение в бюджета на проекта.

За целите на Дейност 4 се планират индикатор за изпълнение SOI 3.1. *Актуализирани професии и специалности от СППОО и ДОС за най-малко 10 от професионалните направления съгласно Списъка на професиите на ПОО* (специфичен за операцията индикатор) и индикатор за резултат (*микроиндикатор*) *ИР 3.1 Брой професионални училища, които обучават по модернизираните учебни планове и програми за професионално обучение 2 години след въвеждането им*, съгласно посоченото в т. 7 от настоящите Условия за кандидатстване.

ВАЖНО!:

Подкрепата в рамките на дейности 1-4 за модернизиране на системата на професионалното образование се състои в прилагането на пилотен модел на реализиране на процедурата, който се ръководи от принципа на инициативата на заинтересованите страни, чрез Секторните съвети за уменията. Конкретният Бенефициент следва да осигури въвеждане в системата на ПОО на посочените по-горе системни дейности (1-4), т.е. апробиране и прилагане на постигнатите резултати от изпълнението им във всички училища, които предоставят професионална подготовка на учениците в гимназиален етап на образование. Получените успешни резултати, вследствие прилагане на посочения пилотен модел, ще бъдат интегрирани в системата на ПОО в България и продължени с национално финансиране. Предвидената последователна (по сектори) реформа в ПОО, се предвижда да се реализира като всеки ССУ следва по професионални направления от СППОО да предложи актуализиране³⁷ на професиите и съответните им специалности и за всяка професия да

³⁷ „Актуализиране на Списъка на професиите за професионално образование и обучение“, следва да се разбира като дейности по преглед и допълване на списъка, свързани с:

предложи проекти на ДОС, типов учебен план и учебна програма, национална изпитна програма, междусекторни програми и др., компетентностни профили и програми за модулни обучения за компетенциите, посочени в компетентностните профили за учителите по професионална подготовка.

Дейност 5. Участие в обучения на преподаватели по професионална подготовка, включително от бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор за включването им в ПОО.

Поддейност 5.1 Провеждане на практически занятия с представители от науката, бизнеса, публичния и неправителствения сектор

С цел да се подобрят резултатите от обучението на учениците, КБ следва да привлече като учители/преподаватели по професионална подготовка представители от бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор в занимания по професионална подготовка в рамките на проекта, с перспектива да се включат в редовния учебен процес впоследствие. С това ще се подобри капацитетът на училищата, осъществяващи професионална подготовка при предоставяне на практически знания и умения. Учениците ще получават знания от науката и практиката, така че да са максимално адаптивни при завършване на професионалното си образование и при прехода на пазара на труда. Предвидените практически занятия с представители на науката, бизнеса, публичния и неправителствения сектор са в рамките на допълнителна подготовка извън предвидената по учебен план с продължителност, в зависимост от предвидените знания с учениците, качеството и темпа на усвояване на материала.

ВАЖНО!

Изборът на представители на бизнеса, науката публичния и неправителствения сектор за включване в изпълнението на Дейност 5 следва да бъде извършван по открит, прозрачен и публичен, недискриминационен и безусловен начин по смисъла на т. 89 – 96 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз и в съответствие с действащото законодателство в областта на обществените поръчки.

В рамките на дейността следва да се провиди провеждането на менторски обучения за привлечените преподаватели по професионална подготовка от бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор.

- включване на нови професии и/или специалности
- заличаване на професии и/или специалности, вкл. и преместване на професии и/или специалности от едно професионално направление в друго, обединяване на професии, обединяване на специалности
- промяна в степента на професионална квалификация на специалностите
- промени в областите на образованието и професионалните направления
- синхронизиране с КОО (при утвърждаване на нова КОО от председателя на Националния статистически институт - НСИ)
- синхронизиране с НКПД-2011 (при изменение и допълнение на НКПД-2011 от министъра на труда и социалната политика), а за професионално направление „Военно дело и отбрана“ и с класификаторите по т. 5.5, 5.6 и 5.7., съгласно Ред за разработване и поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от ЗПОО, критерии и срокове за актуализирането му, утвърден със Заповед № РД 09-5443/18.10.2017 г. на министъра на образованието и науката, изм. и доп. със Заповед № РД 09-3080/13.12.2019 г., доп със Заповед № РД 09-1038/07.05.2021 г., <https://www.navet.government.bg/bg/spisak-na-profesiite-za-poo/dokumenti-za-razrabotvane-na-sppoo/>

Поддейност 5.2. Менторски обучения за придобиване на педагогически и методически умения за преподаватели по професионална подготовка, външни за образователната система

В рамките на поддейност 5.1. се предвижда провеждането на менторски обучения за придобиване на педагогически и методически умения. Всяко обучение е с продължителност 24 академични часа (три дни), от които поне 8 академични часа се провеждат в училище с оглед постигане на максимален ефект. Посочените по-горе организации от бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор предоставят списък на техни представители, определени да преминават менторски обучения, които се обучават по график, разработен от училището и съгласуван със съответната организация. Обученията се провеждат в групи до 8 участника (средно от 5).

Всеки успешно обучен учител/преподавател по професионална подготовка, външен за образователната система следва да получи удостоверение/сертификат/свидетелство за преминалото обучение.

В рамките на поддейност 5.1 едно лице може да участва в повече от едно менторско обучение за придобиване на педагогически и методически умения, но на различна тема.

Поддейност 5.3. Модулни обучения за учители по професионална подготовка

В рамките на поддейност 5.3. се предвижда провеждането на модулни обучения, които целят да подготвят учители/преподаватели по професионална подготовка от училищата, вкл. новопостъпили, да придобият професионални, секторни умения и успешно да се справят с преподаването и усвояването от учениците на специфични знания и умения за реализирането им на пазара на труда. Модулните обучения за преподаватели по професионална подготовка са краткосрочни обучения, които се провеждат по учебна програма, разработена от ССУ, не завършват с присъждане на квалификационни кредити и могат да покриват знания от няколко сектора, професии или специалности, съобразно нуждите на всички участващи страни партньори. За да се постигне максимален ефект и лично отношение към обучаемите, обученията следва да се провеждат с физическо присъствие в групи с не повече от 10 участници (средно 8 участници), без нощувки или с нощувки на участниците и с продължителност от един, два или три дни. Конкретното съдържание на модулните обучения, се базира на компетенциите, посочени в компетентностните профили, разработени по съответната професия или специалност в рамките на Дейност 2, като конкретните компетентности трябва да бъдат определени и постигнати след завършване на обучението. Модулните обучения ще подкрепят учителите/преподавателите по професионална подготовка да придобият необходимите знания и умения в производствена среда, при работодател. Всеки успешно преминал модулни обучения учител по професионална подготовка следва да получи удостоверение/сертификат/свидетелство за преминалото обучение.

В рамките на поддейност 5.3 едно лице може да участва в повече от едно модулно обучение за придобиване на професионални и секторни умения, но на различна тема.

Дейност 5 следва да бъдат детайлно описана и обоснована във Формуляра за кандидатстване, секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, полета „Описание“, „Начин на изпълнение“ и „Резултат“, като се посочи ясна и конкретна информация за методите и средствата за изпълнение на съответната дейност и очакваните резултати например брой привлечени представители на бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор в занимания по професионална подготовка, брой организирани и проведени менторски и

модулни обучения, брой учители/преподаватели по професионална подготовка, преминали успешно менторски обучения, брой учители/преподаватели по професионална подготовка, преминали успешно модулни обучения и др. В поле “Начин на изпълнение“ кандидатът описва в кои бюджетни редове са заложили предвидените разходи по дейността. Следва да се посочат и предвидените стойности по категории региони на планиране („Региони в преход“ и „По-слабо развити региони“), по код по област на интервенция и по код по вторични тематични области на ЕСФ+).

При провеждането на менторските обучения за придобиване на педагогически и методически умения за преподаватели по професионална подготовка, външни за образователната система, поддейност 5.2. и модулните обучения за учители по професионална подготовка, поддейност 5.3, се прилага финансиране чрез опростени разходи в съответствие с член 53, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/1060. За целта УО на ПО е разработил Таблица на единичните разходи и еднократни суми по процедура BG05SFPR001-3.001 “Модернизиране на професионалното образование и обучение” и Програма „Образование“ 2021-2027 и придружаващи документи (**Приложение XI към Условието за кандидатстване**). В поле „Резултат“ следва да се опишат очакваните конкретни резултати от изпълнението на планираната дейност, включително да се посочи за изпълнението на кои индикатори допринася дейността, както и стойност на съответния индикатор. Индикаторите и стойностите им, посочени в секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта — поле „Резултат“, следва да съответстват на индикаторите и стойностите, посочени в секция 8 „Индикатори“ на Формуляра за кандидатстване.

За целите на Дейност 5 се планират индикатори за изпълнение *ЕЕС005 Заети, включително самостоятелно заети* и индикатор за резултат: *микроиндикатор ИР 3.2 Брой обучени педагогически специалисти и преподаватели по професионална подготовка, които прилагат съвременни цифрови технологии, интерактивни техники за преподаване и дигитално образователно съдържание 1 година след получаване на квалификация* съгласно посоченото в т. 7 от настоящите Условия за кандидатстване.

Дейност 6. Квалификация на учители по професионална подготовка чрез специализирани обучения, свързани с прехода към цифрова и зелена икономика, синия растеж, индустрия 5.0, ИСИС

В рамките на Дейност 6 се предвижда провеждането на специализирани обучения за учителите/преподавателите по професионална подготовка за повишаване на дигиталните умения за създаване и използване на съвременни цифрови технологии, вкл. умения за интерактивни техники за преподаване и други умения, свързани с прехода към цифрова и зелена икономика, синия растеж, индустрия 5.0, ИСИС. С предвидените специализирани обучения, които завършват с присъждане на квалификационни кредити, учителите/преподавателите по професионална подготовка ще придобият необходимата квалификация, която да им позволи да преподават новостите в професиите, в които преподават, с оглед постигане на посочените резултати от ученето в държавните образователни стандарти за съответната професия и специалност/и, модернизирани в рамките на Дейност 1, както и за прилагане на смесено обучение по Дейност 4, включително използване на виртуална реалности и изкуствен интелект при провеждане на практическите занятия, свързани с професионалната подготовка на учениците.

Дейността подкрепя квалификацията на учителите и преподавателите по професионалната подготовка в професионалните училища и ще се изпълнява при спазване на нормативната уредба, уреждаща професионалното израстване и развитие на професионалните умения на

педагогически специалисти. Специализираните обучения са в подкрепа за професионално израстване и развитие на професионалните умения на преподавателите/учителите по професионална подготовка, в тази връзка в рамките на дейността са допустими обучения за повишаване на квалификацията, за които се присъждат квалификационни кредити съгласно чл. 49 от Наредба № 15 от 22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Всеки учител по професионална подготовка, който успешно е завършил обучение за повишаване на квалификацията получава удостоверение. Допълнително изискване е учителите/преподавателите от професионалните училища да преподават по предмети, свързани с професионалната подготовка на учениците.

С оглед гарантиране на ефективността на планираните обучения на учители/преподаватели по професионална подготовка обученията следва да бъдат провеждани в групи средно от 8 обучаеми по съответната тема/ програма за обучение в зависимост от продължителността на обучението.

Дейност 6 следва да бъде детайлно описана и обоснована във Формуляра за кандидатстване, секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, полета „Описание“, „Начин на изпълнение“ и „Резултат“, като се посочи ясна и конкретна информация за методите и средствата за изпълнение на съответната дейност и очакваните резултати например като видове планирани обучения, продължителност, индикативни програми за провеждане на обучения, брой на учителите/преподавателите по професионална подготовка, които ще бъдат обучени, и т.н. В поле „Начин на изпълнение“ кандидатът описва в кои бюджетни редове са заложили предвидените разходи по дейността. Следва да се посочат и предвидените стойности по категории региони на планиране („Региони в преход“ и „По-слабо развити региони“), по код по област на интервенция и по код по вторични тематични области на ЕСФ+).

При провеждането специализирани обучения за учители/преподаватели по професионална подготовка за повишаване на дигиталните умения за създаване и използване на съвременни цифрови технологии, вкл. умения за интерактивни техники за преподаване и други умения, свързани с прехода към цифрова и зелена икономика, синия растеж, индустрия 5.0, ИСИС в рамките на Дейност 6 се прилага финансиране чрез опростени разходи в съответствие с член 53, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/1060. За целта УО на ПО е разработил Таблица на единичните разходи и еднократни суми по процедура BG05SFPR001-3.001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ и Програма „Образование“ 2021-2027 и придружаващи документи (**Приложение XI към Условието за кандидатстване**). В поле „Резултат“ следва да се опишат очакваните конкретни резултати от изпълнението на планираната дейност, включително да се посочи за изпълнението на кои индикатори допринася дейността, както и стойност на съответния индикатор. Индикаторите и стойностите им, посочени в секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта — поле „Резултат“, следва да допринасят за постигане на индикатори и стойностите, посочени в секция 5. „Индикатори“ на Формуляра за кандидатстване.

За целите на Дейност 6 се планират индикатори за изпълнение: *ЕЕС005 Заети, включително самостоятелно заети, ИР 3.2 Брой обучени педагогически специалисти и преподаватели по професионална подготовка, които прилагат съвременни цифрови технологии, интерактивни техники за преподаване и дигитално образователно съдържание 1 година след получаване на квалификация (микроиндикатор)* и индикатор за резултат *ЕЕСR03 Участници, които при напускане на операцията получават квалификация*, съгласно посоченото в т. 7 от настоящите Условия за кандидатстване.

Всяко обучение следва да завършва с ясен краен резултат – успешно обучен учител/преподавател по професионална подготовка, което се удостоверява с издаден сертификат/удостоверение/свидетелство .

В рамките на Дейност 6 едно лице може да участва в повече от едно обучение, свързано с прехода към цифрова и зелена икономика, синия растеж, индустрия 5.0, ИСИС, но на различна тема.

При обученията за педагогически специалисти по Дейност 6 се прилагат разпоредбите на Наредба №15 от 22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти за присъждане на квалификационни кредити. Обученията за присъждане на квалификационни кредити се извършват само от институции съгласно чл. 43 от Раздел IV „Условия и ред за повишаване квалификацията на учителите, директорите и другите педагогически специалисти“ от Наредба №15 от 22.07.2019 г., като обучителните организации по чл. 43, т. 2 следва да имат одобрени обучителни програми и да са вписани в Информационния регистър на одобрените програми за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти.

Дейност 7. Подобряване на трансверсалните и ключовите компетентности по професионална подготовка на учениците, предприемачески умения, социално предприемачество и др. с участие на работодатели.

В рамките на Дейност 7 се предвижда провеждане на допълнителни занимания, в рамките на 70 учебни часа, в групи средно от 15 участници за подобряване на трансверсалните³⁸ и ключовите компетентности по професионална подготовка на учениците. Във връзка с краткосрочните обучения същите ще допринесат за развитието на практически умения, съобразени с нуждите на пазара на труда по професии, свързани с развиването на умения за работа и включване в пазара на труда, като работата в екип, откриване и създаване на практически решения на проблеми от реалния живот, включване в образователни програми по финансова грамотност, проактивна и предприемаческа нагласа и поведение, управление на личните финанси и др.

Всяко обучение следва да завършва с ясен краен резултат – ученик, успешно завършил допълнителни занимания за подобряване на трансверсалните и ключови компетентности по професионална подготовка. Всеки ученик, успешно завършил допълнителни занимания за подобряване на трансверсалните и ключови компетентности по професионална подготовка получава сертификат/удостоверение/свидетелство за успешно завършени допълнителни занимания или друг еквивалентен документ, доказващ резултата.

В рамките на Дейност 7 едно лице може да участва в повече от едно обучение за подобряване на трансверсалните и ключовите компетентности по професионална подготовка на учениците, но на различна тема.

Дейност 7 следва да бъде детайлно описана и обоснована във Формуляра за кандидатстване, секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, полета „Описание“, „Начин на изпълнение“ и „Резултат“, като се посочи ясна и конкретна информация за методите и средствата за изпълнение на дейността и очакваните резултати например брой допълнителни занимания за подобряване на трансверсалните и ключовите компетентности по професионална подготовка на учениците, брой разработени и приложени иновативни

³⁸ Терминът „трансверсални компетентности“ означава придобиване на ключови знания, умения и компетенции от различни сфери и практическото им приложение. Обучението е насочено към формиране на умения и компетенции чрез междупредметни връзки, а трансверсалните учебни часове са учебни часове, базирани на междупредметни връзки и насочени към формиране на ключови компетентности (напр. от информационен, социален, комуникативен и т. н характер).

образователни програми за развитие на практически умения, брой ученици, преминали допълнителни занимания и т.н. В поле „Начин на изпълнение“ кандидатът описва в кои бюджетни редове са заложените предвидените разходи по дейността. Следва да се посочат и предвидените стойности по категории региони на планиране („Региони в преход“ и „По-слабо развити региони“), по код по област на интервенция и по код по вторични тематични области на ЕСФ+).

При провеждането на допълнителни занимания за подобряване на трансверсалните и ключовите компетентности по професионална подготовка на учениците в рамките на Дейност 7 се прилага финансиране чрез опростени разходи в съответствие с член 53, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/1060. За целта УО на ПО е разработил Таблица на единичните разходи и еднократни суми по процедура BG05SFPR001-3.001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ и Програма „Образование“ 2021-2027 и придружаващи документи (**Приложение XI към Условието за кандидатстване**). В поле „Резултат“ следва да се опишат очакваните конкретни резултати от изпълнението на планираната дейност, включително да се посочи за изпълнението на кои индикатори допринася дейността, както и стойност на съответния индикатор. Индикаторите и стойностите им, посочени в секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, поле „Резултат“, следва да допринася за постигане на индикаторите и стойностите, посочени в секция 5 „Индикатори“ на Формуляра за кандидатстване.

За целите на Дейност 7 се планират индикатори за изпълнение *EECO09 Учасници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниска степен (ISCED 0-2), EECO15 Малцинства (включително маргинализирани общности като ромите) и (микроиндикатор) ИП 3.4. Брой ученици преминали допълнителни занимания и ученически практики в реална работна среда*, съгласно посоченото в т. 7 от настоящите Условия за кандидатстване.

Дейност 8. Допълнителна професионална подготовка чрез подкрепа за учебни предприятия и допълнителни практики в реална работна среда.

Дейността включва предоставяне на подкрепа за **практическото обучение на учениците, навършили 16 години от училищата, осъществяващи професионална подготовка** чрез организиране и провеждане на **допълнителни практики в реална работна среда**. За провеждане на ученическите практики се разработва програма за конкретно работно място съвместно с работодателя за 240 (астрономически) часа, която се утвърждава от директора на училището. Практиката се провежда при обучаващия работодател и надгражда знанията, практическите умения и компетентности по изучаваната специалност от професия, като осигурява условия за провеждане на практическо обучение на ученици в реална работна среда и определяне на техни служители за наставници. Практиката трябва да е свързана с обучението на ученика по съответната професия, да не дублира и да не замества задължителното по училищен учебен план практическо обучение. В дейностите, свързани с провеждане на практиката в реална работна среда, се включват ученици, навършили 16 г. към момента на действителното им включване в практиката в реална работна среда.

Допълнителната практика в реална работна среда е допустима еднократно за един ученик в рамките на операцията и завършва с издаване на удостоверение от съответното професионално училище. В рамките на допълнителна подготовка извън предвидената по учебен план в професионалните гимназии и в паралелките за професионална подготовка, на учениците от първи и втори гимназиален етап се предвижда по операцията да се подпомага създаването и функционирането на учебни предприятия, вкл. учебно-тренировъчни фирми, учебни компании и др. в първи и/или втори гимназиален етап – напр. осигуряване на условия за създаване и функциониране им и привличане на представители на бизнеса и науката за практическото обучение при създаване и функциониране на учебни

предприятия; формиране на начални професионални и предприемачески умения и компетентности (за работа в екип и ефективна комуникация, организация на времето, критическо мислене и др.), близки до реалната работна среда за подпомагане на прехода към заетост.

Учебните предприятия разполагат с потенциал за съществено модернизиране и за въвеждане на нови подходи в предоставянето на ПОО, за придобиването на специфични ключови умения сред учениците, както и за повишаване на неговата ефикасност и достъпност в сравнение със скъпото материално оборудване. Това са предприятия, които функционират като фиктивни копия на реални фирми, работещи като истинско предприятие в учебна среда, с цел придобиване на практически опит сред учениците. Асоциираният партньор в етапа на кандидатстване – Центъра за учебно-тренировъчни фирми участва в изпълнението на Дейност 8 по проекта при създаването и функционирането на учебни предприятия.

Дейност 8 следва да бъде детайлно описана и обоснована във Формуляра за кандидатстване, секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, полета „Описание“, „Начин на изпълнение“ и „Резултат“, като се посочи ясна и конкретна информация за методите и средствата за изпълнение на дейността и очакваните резултати например брой организирани и проведени допълнителни практики в реална работна среда, брой създадени учебни предприятия и др. В поле „Начин на изпълнение“ кандидатът описва в кои бюджетни редове са заложили предвидените разходи по дейността. Следва да се посочат и предвидените стойности по категории региони на планиране („Региони в преход“ и „По-слабо развити региони“), по код по област на интервенция и по код по вторични тематични области на ЕСФ+).

При провеждането на допълнителни практики в реална работна среда на ученици над 16 години, се прилага финансиране чрез опростени разходи в съответствие с член 53, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/1060. За целта УО на ПО е разработил Таблица на единичните разходи и еднократни суми по процедура BG05SFPR001-3.001 “Модернизиране на професионалното образование и обучение” и Програма „Образование“ 2021-2027 и придружаващи документи (**Приложение XI към Условието за кандидатстване**). В поле „Резултат“ следва да се опишат очакваните конкретни резултати от изпълнението на планираната дейност, включително да се посочи за изпълнението на кои допринася дейността, както и стойност на съответния индикатор. Индикаторите и стойностите им, посочени в секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта — поле „Резултат“, следва да допринася за постигането на индикаторите и стойностите, посочени в секция 5 „Индикатори“ на Формуляра за кандидатстване.

За целите на Дейност 8 се планират индикатори за изпълнение *EECO09 Участници с прогимназиален етап на основното образование или по-ниска степен (ISCED 0-2)*, от тях *EECO15 Малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)* и (микроиндикатор) *ИП 3.4. Брой ученици преминали допълнителни занимания и ученически практики в реална работна среда*, съгласно посоченото в т. 7 от настоящите Условия за кандидатстване.

По отношение на създаването и функционирането на учебни предприятия, е допустимо да се планират разходи за материали и консумативи, обзавеждане и дълготрайни нематериални активи, пряко свързани с провеждането на обученията за съответната професия при занятия с учебни предприятия и с целите на процедурата, които кандидатът следва да аргументира в описанието на дейността.

ВАЖНО!

Допълнителните практически обучения по дейност 7 и дейност 8 не могат да дублират или да заместват задължителните по учебен план практически обучения.

Изпълнението на дейности 3 по отношение включването на ученици в гъвкави пътеки, дейност 7 и дейност 8 се организират и провеждат от включените в проекта училища, осъществяващи професионална подготовка.

Дейност 9. Информационни дейности и кампании за повишаване привлекателността на ПОО и засилване връзката ученици/родители-работодатели-училище-местна власт, вкл. с цел кариерно и професионално ориентиране на ученици

Повишаване привлекателността на ПОО се предвижда да се постигне чрез реализиране на информационна и комуникационна кампания на национално, регионално и училищно ниво, насочена към ученици, родители, работодатели и училища, които да ги запознаят с възможностите за професионалната реализация по ключови за икономиката сектори. В допълнение е необходимо да се реализират дейности по кариерно и професионално ориентиране на ученици към приоритетни професии и специалности с прогнозиран бъдещ недостиг на пазара на труда. Тези дейности се очаква да допринесат за засилване на връзката ученици/родители-работодатели-училище-местна власт.

Информационните кампании за повишаване на привлекателността на ПОО е необходимо да се реализират чрез организиране на дейности и използване на подходящи информационни канали за достигане до заинтересованите страни. Информационните кампании могат да включват организиране на изложения, състезания, хакатони, форуми, дни на отворените врати, дни на професиите, излъчването на информационни материали, допринасящи за атрактивността на ПОО в национални медии – радио, телевизия, като излъчване на репортажи от национални състезания, истории на ученици обучаващи се в дуално обучение, истории на успели личности, които са получили и професионална квалификация и др. с които родителите, учениците и други да се запознаят с възможностите за професионалната реализация по ключови за икономиката сектори.

По отношение провеждането на посочените събития и излъчването на информационни материали с помощта, на които родителите, учениците и други да се запознаят с възможностите за професионалната реализация по ключови за икономиката сектори, кандидатът следва да аргументира необходимите разходи, пряко свързани с провеждането им в съответствие с целите на процедурата и посочените стойности на разходите в бюджета на проекта.

Информационните дейности за кариерно и професионално ориентиране на ученици следва да се организира на национално/регионално/училищно ниво с участието на представители от бизнеса, социалните партньори, работодатели, висши училища, научни и изследователски организации и други. Предвиждат се провеждане на ученически борси за кариерно ориентиране, посещения на представители на посочените организации, след покана от съответното училище, осъществяващо професионална подготовка и провеждане на допълнителни часове, семинари, срещи и др., на които да запознаят учениците с дейността на съответната организация, професиите, към които учениците може да развият своята кариера, както и да ги мотивират за избор на първо работно място. Продължителността и броят на дейностите следва да бъдат определени от кандидата.

Всеки ученик, който успешно е участвал в дейности за кариерно и професионално ориентиране по процедурата, следва да получи сертификата за участие.

Дейност 9 следва да бъде детайлно описана и обоснована във Формуляра за кандидатстване, секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, полета „Описание“, „Начин на изпълнение“ и „Резултат“, като се посочи ясна и конкретна информация за методите и средствата за изпълнение на съответната дейност и очакваните резултати например брой проведени ученически борси за кариерно ориентиране изложения, състезания, хакатони, форуми, дни на отворените врати, дни на професиите и др., брой участници в информационната кампания, брой ученици от училищата, предоставящи професионална подготовка, преминали кариерно ориентиране и др. В поле „Начин на изпълнение“ кандидатът описва в кои бюджетни редове са заложили предвидените разходи по дейността. Следва да се посочат и предвидените стойности за кандидата и партньора, по категории региони на планиране („Региони в преход“ и „По-слабо развити региони“), по код по област на интервенция и по код по вторични тематични области на ЕСФ+).

При провеждането на дейности по кариерно и професионално ориентиране, за всеки ученик, който е подпомогнат при прехода от образование към реализация на пазара на труда, се прилага финансиране чрез опростени разходи в съответствие с член 53, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/1060. За целта УО на ПО е разработил Таблица на единичните разходи и еднократни суми по процедура BG05SFPR001-3.001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ и Програма „Образование“ 2021-2027 и придружаващи документи (**Приложение XI към Условието за кандидатстване**). В поле „Резултат“ следва да се опишат очакваните конкретни резултати от изпълнението на планираната дейност, включително да се посочи за изпълнението на кои индикатори допринася дейността, както и стойност на съответния индикатор. Индикаторите и стойностите им, посочени в секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта — поле „Резултат“, следва да допринасят за постигане на индикаторите и стойностите, посочени в секция 5 „Индикатор“ на Формуляра за кандидатстване.

За целите на Дейност 9 се планират индикатори за резултат *SRI 3.1 Ученици и студенти, започнали да търсят работа, EECR04 Участници, които при напускане на операцията имат работа, включително като самостоятелно заети лица*, съгласно посоченото в т. 7 от настоящите Условия за кандидатстване.

ВАЖНО!

Конкретният бенефициент задължително трябва да планира в проектното предложение всички допустими дейности по настоящата процедура.

При попълването на секция 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“ кандидатът следва да предвиди балансирано разпределение на дейностите, като осигури възможност за паралелно изпълнение, съобразно идентифицираните нужди и предвидените индикатори за изпълнение и резултат, включително разпределени по региони на планиране („Региони в преход“ и „По-слабо развити региони“), по код по област на интервенция и по код по вторични тематични области на ЕСФ+.

Освен описаните по-горе допустими преки дейности, всяко проектно предложение задължително трябва да включва и следните непреки дейности:

- Дейности за организация и управление

и

- Дейности за мониторинг и за комуникация и видимост.

При описание на дейностите във Формуляра за кандидатстване, следва да се има предвид, че **непреките дейности не представляват отделни дейности**. Те следва да бъдат декларирани

и обосновани от кандидата в секция 11 „Допълнителна информация, необходима за оценка на проектното предложение“, поле „Непреки дейности“ на Формуляра за кандидатстване.

Дейностите за комуникация и видимост трябва да отговарят на условията и изискванията, описани в Дял IV, глава III „Видимост, прозрачност и комуникация“ на Регламент (ЕС) 2021/1060. В тази връзка конкретният бенефициент има задължение при дейностите за комуникация, видимост и прозрачност да указва произхода на финансирането чрез поставяне на емблемата на ЕС в съответствие с посочените технически характеристики съгласно чл. 47 и Приложение IX от Регламент (ЕС) 2021/1060, налични на следния линк: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/logos_downloadcenter/. Оперативни насоки за използване на емблемата на ЕС за периода 2021-2027 г. можете да намерите тук: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/eu-emblem-rules_en.pdf.

При изпълнение на дейностите за комуникация и видимост съгласно чл. 50 от Регламент (ЕС) 2021/1060 конкретният бенефициент следва:

- да публикува на уебсайта си и в социални мрежи, кратко описание на проекта, пропорционално на равнището на подкрепата, неговите цели и резултати, като откроява финансовата подкрепа от Съюза;
- да включва по видим начин текст, подчертаващ подкрепата от Съюза, в документите и комуникационните материали, свързани с изпълнението на проекта и предназначени за обществеността или за участниците;
- да поставя устойчиви табели или табла, ясно видими за обществеността, на които се откроява емблемата на Съюза в съответствие с техническите характеристики, посочени в приложение IX от Регламент (ЕС) 2021/1060, веднага щом започне физическото изпълнение на проекта, включващи физически инвестиции, или инсталирането на закупеното оборудване, с общ размер на разходите в размер над 195 583 лв. (левовата равностойност на 100 000 евро).
- да организира образователните институции, включени в проекта, да поставят на място, ясно видимо за обществеността, поне един хартиен плакат с минимален размер А3 или еквивалентен електронен екран с информация за проекта, подчертаващ подкрепата от ЕСФ+;
- да организира според случая поне една комуникационна проява или дейност като привлича своевременно за участие ЕК и УО³⁹. Съгласно разпоредбите на Регламент (ЕС) 2021/1060, за операциите от стратегическо значение се прилагат специални мерки за мониторинг и комуникация. В тази връзка за операцията от стратегическо значение в рамките на непреките дейности за организация и управление се предвижда Конкретният бенефициент МОН да осъществява мониторинг на резултатите от предвидените дейности като представя регулярно (след края на всяка учебна година) информация за изпълнението на проекта и постигнатите резултати по операцията пред Отрасловия съвет към МОН и Консултативния съвет за ПОО, като изпраща покана за участие на представител/и на УО. Съгласно чл. 50 от Регламент (ЕС) 2021/1060 Конкретният бенефициент МОН в рамките на дейностите за комуникация и видимост следва да организира според случая комуникационна/и проява/и или дейност/и, в които привлича своевременно за участие Европейската комисия и Управляващия орган на ПО. За целта Конкретният бенефициент представя необходимата информация в секция 11 „Допълнителна информация, необходима за оценка на проектното предложение“, поле

³⁹ Чл.50, §1, буква „д“ „За операции от стратегическо значение и операции с общ размер на разходите над 10 000 000 EUR според случая комуникационна проява или дейност и привличат своевременно за участие Комисията и отговорният управляващ орган.“

„Непреки дейности“ на Формуляра за кандидатстване съгласно изискванията за конкретния бенефициент в т. 11 „Допустими кандидати“ от Условието за кандидатстване.

В рамките на непреките дейности на етап изпълнение на проекта, Конкретният бенефициент гарантира спазването на правата, посочени в Хартата на основните права на ЕС⁴⁰ и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания⁴¹, съгласно представения в секция 11 „Допълнителна информация необходима за оценка на проектното предложение“, поле „Принос на проектното предложение за реализиране на хоризонталните принципи на ПО, Механизъм, за ефективно прилагане и изпълнение по проекта на принципите на Хартата на основните права на ЕС и на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания от Формуляра за кандидатстване и чл. 4.3. от образеца на договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (**Приложение XII към Условието за кандидатстване**).

При описание на непреките дейности във формуляра за кандидатстване следва да се има предвид, че провеждането на съответните процедури за определянето на изпълнител по реда на Глава четвърта (Специални правила за определяне на изпълнител от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ) от ЗУСЕФСУ не представляват отделни дейности, а представляват част от изпълнението на съответните основни дейности по проекта. **В тази връзка възлагането на дейности на външен изпълнител следва да се посочи в секция 7 „План за изпълнение/дейности по проекта“, поле „Начин на изпълнение“ на съответната дейност, за която се отнася, единствено като метод/средство за нейното изпълнение.** Доставчиците на стоки и услуги, необходими за реализиране на дейностите, следва да бъдат избирани по реда на Закона за обществените поръчки, Закона за управление на средствата от европейските фондове при споделено управление, и действащата нормативна уредба, въз основа на открити, прозрачни, в достатъчна степен публични, недискриминационни и безусловни процедури, като по този начин се гарантира, че извършването на доставки и предоставянето на услуги ще се извършва при пазарни условия.

В рамките на непреките дейности кандидатът следва да предвиди осъществяването на ежегоден мониторинг на образователните резултати на учениците в резултат на подкрепата по операцията, да проведе проучване за измерване на индикатор за резултат „*Степен на удовлетвореност на учениците, учителите, привлечените представители от бизнеса и науката, и работодателите от придобитите знания и уменията на участниците, включени в дейности по операцията*“, да извършва необходимите прояви/дейности за комуникация и видимост на операцията от стратегическо значение Информацията следва да е описана в секция 11. „Допълнителна информация, необходима за оценка на проектното предложение“, поле „Механизъм за ефективно прилагане и изпълнение по проекта на принципите на Хартата на основните права на ЕС и на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания“ от Формуляра за кандидатстване. При изпълнение на дейностите по проекта следва да се спазва принципът за екологична устойчивост, в контекста на ПО. **При неспазване на принципа за екологична устойчивост, съгласно чл. 70, ал. 1 на ЗУСЕФСУ, финансовата подкрепа със средства от ЕФСУ може да бъде отменена изцяло или частично чрез извършване на финансова корекция.**

Изборът на изпълнители следва да бъде извършван по открит, прозрачен, в достатъчна степен публичен, недискриминационен и безусловен начин по смисъла на т. 89 – 96 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз. При избора на изпълнител/и на дейностите по проекта, в случай че е приложимо, конкретният бенефициент следва да предвиди при възлагането на обществени поръчки прилагането на мерки за опазване на

⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=ET>

⁴¹ <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135791921>

околната среда съгласно приложимите разпоредби на ЗОП и актовете по прилагането му и в съответствие с чл. 47, ал. 1 и чл. 63, ал. 1, т. 6 от ЗОП. Посочените дейности следва да са в съответствие с хоризонталните политики на Европейския съюз, посочени в т. 17 от Условието за кандидатстване. Съответствието с посочените хоризонтални политики ще бъде проследявано на етап изпълнение на проекта.

По силата на чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, съответно кандидатът няма право да подава проектно предложение по процедурата за дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ.

Недопускането на двойно финансиране на дейности и целеви групи ще се спазва както на етап кандидатстване и на етап договаряне (чрез декларация), така и по време на изпълнението на проекта (чрез проверки за двойно финансиране, анкетни карти, справки за участниците. и др.). За целта на етап кандидатстване кандидатът попълва и подава Декларация на кандидата (Приложение I към Условието за кандидатстване), а партньорът - Декларация за партньорство (Приложение III към Условието за кандидатстване). В процеса на изпълнение на проекта, УО на ПО ще следи за демаркация с други програми и проекти с цел недопускане на двойно финансиране. В тази връзка проект, подаден по настоящата процедура, може да има единствено допълващ ефект, но не и да дублира и препокрива изпълнението на проекти по други европейски/донорски и национални програми. Демаркацията по настоящата процедура с проекти по процедури BG05M2OP001-2.010 „Квалификация на педагогическите специалисти“, BG05M2OP001-2.011 „Подкрепа за успех“, BG05M2OP001-2.012 „Образование за утрешния ден“, BG05M2OP001-2.014 "Подкрепа за дуалната система на обучение", BG05M2OP001-2.015 „Ученически практики –2“, с национални програми и други ще е по дейности, вкл. теми на обучения и по представители на целевите групи и участници.

Управляващият орган има правото в процеса на оценка да отстрани недопустими дейности, както и дейности, които са свързани с недопустими разходи.

14. Категории разходи, допустими за финансиране:

При предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по настоящата процедура ще бъдат взети под внимание само „допустимите разходи“, съгласно изискванията на Глава пета „Финансово управление и контрол“ от ЗУСЕФСУ и действащите подзаконовни нормативни актове на Министерския съвет, които не противоречат на Закона, разпоредбите на Регламент (ЕС) 2021/1060, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент № 2018/1046 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021-2027 г. и детайлно описани по-долу.

Бюджетът (секция 7 от Формуляра за кандидатстване) представлява както предварителна оценка на очакваните разходи, така и максимален размер на допустимите разходи. Стойността на допустимите разходи трябва да се основава на европейското и българското законодателство, да се базира на нормативно определени размери или на реални пазарни цени и да е в съответствие с предвижданите за финансиране дейности, както и с определените в настоящите Условия за кандидатстване размери на видове разходи.

По време на оценката на проектното предложение е възможно да бъдат установени обстоятелства, които да налагат корекции в бюджета. Несъответствието между предвидените дейности и видовете заложили разходи, както и дублирането на разходи могат да наложат и

изискването на допълнителни разяснения и информация от страна на оценителната комисия до кандидата. Освен тях, корекции на бюджета могат да се извършат и при наличие на недопустими дейности и/или разходи, неспазване на заложените в настоящите условия за кандидатстване правила или неспазване на определените от УО размери на единичните разходи и еднократни суми по процедурата. Управляващият орган може да извърши или изиска от конкретния бенефициент корекции в секция. 7 „Бюджет (в лева)“ от Формуляра за кандидатстване във връзка с установени в процеса на оценката недопустими и/или необосновани разходи и дейности.

14.1. Условия за допустимост на разходите

За да бъдат допустими разходите по настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ трябва да отговарят едновременно на следните условия:

1) Да са необходими за изпълнението на проекта и да отговарят на принципите за добро финансово управление – икономичност, ефикасност и ефективност на вложените средства.

Съгласно чл. 33 от Регламент № 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 г.:

- принципът на икономичност изисква ресурсите за осъществяване на дейностите да бъдат осигурени своевременно, в подходящо количество и качество при най-добра цена;

- принципът на ефикасност се отнася до най-доброто съотношение между използваните ресурси и постигнатите резултати;

- принципът на ефективност се отнася до осъществяването на набелязаните конкретни цели и постигането на планираните резултати.

2) Да бъдат извършени след датата на представяне на Програма „Образование“ 2021-2027 на Европейската комисия по реда на чл. 63 от Регламент (ЕС) № 2021/1060, в срока за изпълнение на проекта и да са свързани с дейности, които не са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от кандидата, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него. Разходите са допустими от 01.01.2021⁴² г. и преди датата на влизане в сила на административния договор само ако са свързани пряко с изпълнението на дейностите по проекта;

3) Да са в съответствие с категориите разходи, включени в административния договор за предоставяне на безвъзмездна помощ, както и в съответствие с одобреното проектно предложение и изискванията на настоящите Условия за кандидатстване (чл. 57, ал. 1, т. 2 от ЗУСЕФСУ);

4) За направените разходи да е налична адекватна одитна следа съгласно минималните изисквания на Приложение XIII от Регламент (ЕС) 2021/1060 и са спазени изискванията за съхраняване на документите съгласно чл. 82 от Регламент (ЕС) 2021/1060 (чл. 57, ал. 1, т. 7 от ЗУСЕФСУ);

5) Да са действително платени (т.е. да е платена цялата стойност на представените фактури или други първични счетоводни документи, включително стойността на ДДС), не по-късно от датата на подаване на междинното/окончателното искане за плащане от страна на бенефициента. В случаите по чл. 55, ал. 1, т. 2 и 3 от ЗУСЕФСУ (прилагане на формите по

⁴² Съгласно чл. 63, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/1060: *Разходите са допустими за получаване на принос от фондовете, ако те са направени от бенефициер или от частния партньор на операция на ПЧП и са изплатени за изпълнение на операция между датата на представяне на програмата на Комисията или 1 януари 2021 г., като се взема по-ранната от двете дати, и 31 декември 2029 г., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060>*

чл.53, §1 буква б) и буква в) от Регламент (ЕС) №2021/1060), разходите са допустими, ако действията, представляващи основание за възстановяването им, са извършени в срока за допустимост по чл. 63, т. 2 от Регламент (ЕС) 2021/1060);

6) Да не надхвърлят праговете за съответната категория разходи, посочени в раздел 14.2 от настоящите Условия за кандидатстване и в одобрения проект (чл. 57, ал. 1, т. 3 от ЗУСЕФСУ);

7) Да се отнасят за реално доставени продукти, извършени услуги, строителни и монтажни работи и положен труд (чл. 57, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕФСУ);

8) Да са извършени законосъобразно съгласно приложимото право на Европейския съюз и българското законодателство (чл. 57, ал. 1, т. 5 от ЗУСЕФСУ);

9) Да са отразени в счетоводната документация на бенефициента чрез отделни счетоводни аналитични сметки или в отделна счетоводна система (чл. 57, ал. 1, т. 6 от ЗУСЕФСУ);

10) Да могат да се установят и проверят, да бъдат подкрепени от оригинални разходо-оправдателни документи (освен в случаите на опростено отчитане на разходи чрез формите по чл. 55, ал. 1, т. 2-4 от ЗУСЕФСУ);

11) Да са извършени от допустим по настоящата процедура бенефициент и да са за дейности, съответстващи на предвидените в одобрения проект (чл. 57, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕФСУ);

12) Да са за услуги и/или доставки, за които изборът на изпълнител е извършен в съответствие с действащото национално и европейско законодателство;

13) Да са съобразени с приложимите правила в областта на държавните помощи (чл. 57, ал. 1, т. 8 от ЗУСЕФСУ, когато е приложимо);

14) Да не са финансирани по друг проект, програма или друга финансова схема, финансирана от публични средства на националния или европейския бюджети.

Бюджетът (секция 7 от Формуляра за кандидатстване) трябва да отразява допустимите разходи, които са свързани с изпълнението на проекта.

Разходите за възстановим ДДС във връзка с изпълнението на проекта са недопустими. Допустим е единствено данък върху добавената стойност, който не е възстановим съгласно националното законодателство. Правилата за третиране на Данък върху добавената стойност са разписани в Указания на министъра на финансите ДНФ №-3/23.12.2016 г. за третиране на данък върху добавената стойност като допустим разход при изпълнение на проекти по оперативните програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство на Европейския съюз, което е приложимо и за програмен период 2021 -2027 г., съгласно §71 от ЗИД на ЗУСЕФСУ.

14.2. Допустими разходи

Допустимите разходи следва да са извършени законосъобразно и не трябва да противоречат на правилата, описани в Регламент (ЕС) № 2021/1057 за ЕСФ+, Регламент (ЕС) №2021/1060 за общоприложимите разпоредби за ЕФСУ, Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 година за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, ПМС № 189/2016 за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове, за програмен период 2014-2020 г. (ДВ брой 61 от 05.08.2016 г.), приложимо и за програмен период 2021-2027 г. съгласно §71 от Преходни и заключителни разпоредби на ЗУСЕФСУ, както и всички други закони и подзаконови

нормативни актове от приложимото право на Европейския съюз и българското законодателство и настоящите Условия за кандидатстване.

ВАЖНО!

При попълване на бюджета и след като кандидатът е въвел разходите от трето ниво, чрез натискане на бутон „Детайли“ за всеки бюджетен ред трябва да се попълни информация от падащите менюта „Организация“, Местонахождение“ (Място на изпълнение на проекта), „Дейност“ и „Индикатори“, както и да се изберат съответните кодове по измерения, към които се отнася съответният разход, **като в отделни бюджетни редове се предвидят всички възможни комбинации между тях.** От падащото меню в поле „Индикатори“, кандидатът трябва да избере **задължително** приложимите индикатори за съответния разход съобразно дейността, за която се отнася съгласно т. 13 от Условията за кандидатстване. За улеснение при попълването кандидатът използва Таблица за попълване на бюджет Приложение IX към Условията за кандидатстване.

Допустими по процедурата са следните видове разходи:

I. СТАНДАРТНА ТАБЛИЦА НА РАЗХОДИТЕ ЗА ЕДИНИЦА ПРОДУКТ

Единичните разходи са определени в Таблица на единичните разходи и еднократните суми по процедура BG05SFPR001-3.001 „Модернизирание на професионалното образование и обучение“ (файл ТЕРЕС-МодПОО, който е част от Приложение XI_ТЕРЕС_ОВР_МодПОО към Условията за кандидатстване).

Единичните разходи по бюджетни редове 1-8 включват преки разходи за персонал, както и всички други необходими преки и непреки разходи.

1. Разходи за актуализиране от ССУ на едно професионално направление от СППОО по дейност 1.

*Прилага се единичен разход от **20 300 лв.** за всяко предложение, подготвено от ССУ по дейност 1, за актуализиране на професиите/специалностите от едно професионално направление от СППОО, в случай че е утвърдено със заповед на министъра на образованието и науката за изменение и допълнение на СППОО.*

2. Разходи за разработване/актуализиране от ССУ на ДОС и НИП за придобиване на квалификация по новата професия или специалност по дейност 1.

*Прилага се единичен разход от **30 450 лв.** за всеки разработен/актуализиран ДОС и НИП за придобиване на квалификация по новата професия или специалност от СППОО, подготвени от ССУ по дейност 1 и утвърдени от компетентния държавен орган⁴³.*

3. Разходи за разработване/актуализиране от ССУ на учебните планове и учебните програми за 1 професия по дейност 1.

*Прилага се единичен разход от **20 300 лв.** за всеки разработен/актуализиран пакет от учебните планове и учебните програми по професия от СППОО, подготвен по дейност 1 и утвърден от компетентния държавен орган⁴⁴.*

⁴³ Съгласно чл. 22, ал. 6 от ЗПУО към настоящия момент ДОС се утвърждават с наредба на министъра на образованието и науката съгласувано със съответните министри и ръководители на ведомства, а съгласно чл. 36, ал. 2 от ЗПОО НИП се утвърждават от министъра на образованието и науката или министъра на културата за училищата по изкуствата.

⁴⁴ Съгласно чл. 93, ал. 1 от ЗПУО и чл.13д, ал. 2 от ЗПОО към настоящия момент се утвърждават от министъра на образованието и науката или министъра на културата за училищата по изкуствата.

4. Разходи за разработване/актуализиране от ССУ на учебните програми за общата професионална подготовка по дейност 1.

Прилага се единичен разход от 10 150 лв. за разработване/актуализиране на учебните програми за общата професионална подготовка от СППОО, подготвени по дейност 1 и утвърдени от министъра на образованието и науката (съгласно чл. 13д, ал. 1 от ЗПОО).

5. Разходи за изготвяне от ССУ на компетентностен профил на учителите/преподавателите по професия от СППОО по дейност 2.

Прилага се единичен разход от 10 150 лв. за всеки компетентностен профил за една професия от СППОО, изготвен от ССУ и утвърден от Министъра на образованието и науката.

6. Разходи за разработване от ССУ на инструментариум (методология за присъждане на кредити и насоки за разработване на учебна програма за микро-квалификация/микроудостоверение) по дейност 3.

Прилага се единичен разход от 20 300 лв. за инструментариум (методология за присъждане на кредити и насоки за разработване на учебна програма за микро-квалификация/микроудостоверение), изготвен от ССУ и утвърден от Министъра на образованието и науката.

Разходът по т. 6 не е допустим, в случай че са предвидени разходи по т. 25.

7. Разходи за разработване на програма за микро-квалификации (микроудостоверения) по дейност 3.

Прилага се единичен разход от 2 030 лв. за всяка програма за обучение по част от професия, изготвена по дейност 3, която е утвърдена по реда, установен в Инструментариума за въвеждане на микроудостоверения.

8. Разходи за разработване на учебна програма за модулно обучение на учители/преподаватели по професионална подготовка по дейност 5.

Прилага се единичен разход от 6 090 лв. за всяка учебна програма за модулно обучение на учители/преподаватели по професионална подготовка, разработена по дейност 5 и утвърдена от директора на съответното училище/министъра на образованието и науката. .

9. Разходи за допълнителни обучения на ученици, включени в гъвкави пътеки за ангажиране и повторно включване и гъвкави пътеки за достъп до алтернативно и/или повторно включване в образование по Дейност 3.

*Прилага се единичен разход от 85 лв. за един участник, включен в допълнително обучение на ученици от **първи гимназиален етап** на професионалното образование (10 учебни часа) в групи, съставени средно от 5 ученици.*

*Прилага се единичен разход от 76 лв. за един участник, включен в допълнително обучение на ученици от **втори гимназиален етап** на професионалното образование (10 учебни часа) в групи, съставени средно от 5 ученици.*

10. Разходи за разработване на дигитално образователно съдържание като електронни учебници и е-помагала по учебни предмети, интерактивни и мултимедийни уроци, образователни приложения и игри, тестове и др. по Дейност 4.

Прилага се единичен разход от **179 лв.** за всеки разработен дигитален урок (или друго дигитално образователно съдържание, което може да се приравни към 1 дигитален урок), който след извършен контрол на съответствието с утвърдените учебни програми на МОН и добрите педагогически практики, е публикуван онлайн за публично ползване в платформата за образователни услуги и съдържание на МОН.

Прилага се единичен разход от **61 лв.** за извършен преглед и контрол на съответствието на всеки разработен или идентифициран дигитален урок (или на друго дигитално образователно съдържание, което може да се приравни към дигитален урок), с утвърдените учебни програми на МОН и добрите педагогически практики. В резултат на този преглед, даване на конкретни указания при необходимост и преработване дигиталният урок, в случай че е одобрен, следва да се публикува онлайн за публично ползване в платформата за образователни услуги и съдържание на МОН.

11. Разходи за провеждане на менторски обучения за придобиване на педагогически и методически умения за преподаватели, външни за образователната система по Дейност 5.

Прилага се единичен разход от **178 лв.** за всеки представител на бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор, който е преминал **тридневно обучение** за повишаване на квалификацията с физическо присъствие (**без нощувки**) в групи, съставени средно от 5 участници.

Прилага се единичен разход от **384 лв.** за всеки представител на бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор, който е преминал **тридневно обучение** за повишаване на квалификацията с физическо присъствие (**с нощувки**) в групи, съставени средно от 5 участници.

12. Разходи за провеждане на модулни обучения за учители/преподаватели по професионална подготовка по Дейност 5.

Прилага се единичен разход от **35 лв.** за всеки учител/преподавател по професионална подготовка, който успешно е завършил **еднодневно** обучение за повишаване на квалификацията с физическо присъствие в група средно от 8 лица, за което е получил удостоверение/сертификат.

Прилага се единичен разход от **82 лв.** за всеки учител/преподавател по професионална подготовка, който успешно е завършил **двудневно** обучение за повишаване на квалификацията с физическо присъствие без нощувка в група средно от 8 лица, за което е получил удостоверение/сертификат.

Прилага се единичен разход от **205 лв.** за всеки учител/преподавател по професионална подготовка, който успешно е завършил **двудневно** обучение за повишаване на квалификацията с физическо присъствие **с нощувки** в група средно от 8 лица, за което е получил удостоверение/сертификат.

Прилага се единичен разход от **123 лв.** за всеки учител/преподавател по професионална подготовка, който успешно е завършил **тридневно** обучение за повишаване на квалификацията с физическо присъствие **без нощувки** в група средно от 8 лица, за което е получил удостоверение/сертификат.

Прилага се единичен разход от **332 лв.** за всеки учител/преподавател по професионална подготовка, който успешно е завършил **тридневно** обучение за повишаване на квалификацията с физическо присъствие **с нощувки** в група средно от 8 лица, за което е получил удостоверение/сертификат.

13. Разходи за провеждане на специализирани обучения на учители/преподаватели по професионална подготовка, свързани с прехода към цифрова и зелена икономика, синия растеж, индустрия 5.0, ИСИС по Дейност 6.

Прилага се разход от 68 лв. за всеки учител/преподавател по професионална подготовка, който успешно е завършил обучение за повишаване на квалификацията с физическо присъствие в група средно от 8 обучаеми, за което е присъден 1 квалификационен кредит.

Прилага се разход от 134 лв. за всеки учител/преподавател по професионална подготовка, който успешно е завършил обучение за повишаване на квалификацията с физическо присъствие без нощувки в група средно от 8 обучаеми, за което са присъдени 2 квалификационни кредита.

Прилага се разход от 352 лв. за всеки учител/преподавател по професионална подготовка, който успешно е завършил обучение за повишаване на квалификацията с физическо присъствие с нощувки в група средно от 8 обучаеми, за което са присъдени 2 квалификационни кредита.

Прилага се разход от 195 лв. за всеки учител/преподавател по професионална подготовка, който успешно е завършил обучение за повишаване на квалификацията с физическо присъствие без нощувки в група средно от 8 обучаеми, за което са присъдени 3 квалификационни кредита.

Прилага се разход от 499 лв. за всеки учител/преподавател по професионална подготовка, който успешно е завършил обучение за повишаване на квалификацията с физическо присъствие с нощувки в група средно от 8 обучаеми, за което са присъдени 3 квалификационни кредита.

Прилага се разход от 27 лв. за всеки педагогически специалист, който успешно е завършил обучение за повишаване на квалификацията без физическо присъствие (в електронна среда) в група средно от 15 лица, за което е присъден 1 квалификационен кредит.

Прилага се разход от 32 лв. за всеки педагогически специалист, който успешно е завършил обучение за повишаване на квалификацията без физическо присъствие и само в присъствена форма (в електронна среда) в група средно от 15 лица, за което е присъден 1 квалификационен кредит.

Прилага се разход от 54 лв. за всеки педагогически специалист, който успешно е завършил обучение за повишаване на квалификацията без физическо присъствие в група средно от 15 лица, за което са присъдени 2 квалификационни кредита.

Прилага се разход от 80 лв. за всеки педагогически специалист, който успешно е завършил обучение за повишаване на квалификацията без физическо присъствие в група средно от 15 лица, за което са присъдени 3 квалификационни кредита.

14. Разходи за провеждане на допълнителни занимания за ученици, за подобряване на трансверсални и ключови компетентности по професионална подготовка по Дейност 7.

Прилага се единичен разход от 158 лв. за всеки ученик, който успешно е участвал в допълнителни занимания за подобряване на трансверсални и ключови компетентности по професионална подготовка с продължителност средно от 70 часа, в групи средно с 15 участници, и е получил сертификат/удостоверение.

15. Разходи за допълнителни ученически практики в реална работна среда по Дейност 8.

Прилага се единичен разход **от 818 лв. за всеки ученик**, преминал допълнителна ученическа практика в реална работна среда, за който професионалното училище е издало удостоверение по образец.

Определеният разход за една ученическа практика има 2 компонента:

- стипендия за практикуващия ученик в размер на 372 лв.
- присъщи преки разходи в размер на 446 лв.

16. Разходи за провеждане на кариерно и професионално ориентиране на ученици по Дейност 9.

Прилага се единичен разход **от 52 лв. за всеки ученик**, който е включен в кариерно и професионално ориентиране по проекта и може да представи доказателство, че е:

- продължил образованието си, като се е записал за обучение във Висше училище или в обучителни организации за предоставяне на обучение, след придобиване на средно образование; или

- записан в обучение, включително професионално обучение от Дирекция „Бюро по труда“ към Агенцията по заетостта, от Център за професионално обучение, от учебно заведение с професионален профил или друга обучаваща организация; или

- регистриран като търсецо работа лице в Дирекция „Бюро по труда“ към Агенцията по заетостта или при фирми посредници и предприятия, осигуряващи временна заетост; или

- постъпил е на работа или е продължил да работи.

II. ЕДНОКРАТНИ СУМИ

17. Разходи за наставничество на до 5 участници, включени в гъвкави пътеки за ангажиране и повторно включване по Дейност 3

Прилага се еднократна сума за първи/втори учебен срок за възнаграждения на педагогическите специалисти, които изпълняват дейности по наставничество в гъвкавите пътеки за ангажиране и повторно включване, като размерът на еднократната сума се определя като **броят на отработените часове за учебния срок се умножи по 26 лв.**

Примерни стойности на еднократна сума за първи/втори учебен срок :

Еднократна сума за първи/втори учебен срок за възнаграждения на педагогическите специалисти, които изпълняват дейности по наставничество в гъвкавите пътеки за ангажиране и повторно включване - **80 отработени часа – 2080 лв.**

Еднократна сума за първи/втори учебен срок за възнаграждения на педагогическите специалисти, които изпълняват дейности по наставничество в гъвкавите пътеки за ангажиране и повторно включване - **50 отработени часа – 1300 лв.**

Еднократна сума за първи/втори учебен срок за възнаграждения на педагогическите специалисти, които изпълняват дейности по наставничество в гъвкавите пътеки за ангажиране и повторно включване - **20 отработени часа – 520 лв.**

Прилага се **еднократна стипендия** (еднократно финансово подпомагане) за първи/втори учебен срок на учениците от по-горен клас (учениците в 12 клас, се подпомагат от ученици, които са също в 12 клас), които извършват дейности по наставничество в гъвкавите пътеки за ангажиране и повторно включване – **195 лв.**

По предложение на педагогическия специалист – наставник, може да бъдат предоставени до 2 еднократни стипендии на двама различни ученици от по-горен клас, които са участвали в наставничеството. По предложение на педагогическия специалист – наставник

еднократната стипендия може да бъде разделена между няколко ученици, които последователно са извършвали наставничеството, или да бъде пропорционално намалена, ако действителното участие в наставничеството е за по-кратък период.

18. Разходи за провеждане на обучения в друга физическа среда (смесено обучение) по Дейност 4.

Прилага се еднократна сума за всеки клас (или група от различни класове), който е участвал в смесено обучение в друга физическа среда, за което е издадена заповед от директора на училището за провеждане на учебните часове в съответния учебен ден на провеждане на часовете в друга физическа среда и е попълнен присъствен списък на участвалите от съответния клас ученици. Размерът на еднократната сума се определя като броят на учениците, участващи в обучения в друга физическа среда (смесено обучение), се умножи по 10 лв.

Примерни стойности на еднократна месечна сума:

Еднократна сума за провеждане на обучение в друга физическа среда (смесено обучение) по Дейност 4 – клас с 20 ученици – 200 лв.

Еднократна сума за провеждане на обучение в друга физическа среда (смесено обучение) по Дейност 4 – клас с 25 ученици – 250 лв.

19. Разходи за възнаграждения на привлечени представители на бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор по Дейност 5.

Прилага се еднократната месечна сума от 2 900 лв. за възнаграждения на привлечени представители на бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор, клас професии „Специалисти“, които са привлечени като учители/преподаватели по професионална подготовка по дейност 5 със заетост от 8 часа на ден.

За наети лица с по-малка заетост се възстановява еднократна месечна сума, която е намалена пропорционално (например, при заетост от 4 часа на ден – еднократна сума от 1 450 лв.; при заетост от 2 часа на ден – еднократна сума от 725 лв.).

Прилага се еднократната месечна сума от 2 070 лв. за възнаграждения на представители на бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор, клас професии „Техници и приложни специалисти“, които са привлечени като учители/преподаватели по професионална подготовка по дейност 5, със заетост от 8 часа на ден.

За наети лица с по-малка заетост се възстановява еднократна месечна сума, която е намалена пропорционално (например, при заетост от 4 часа на ден – еднократна сума от 1 035 лв.; при заетост от 2 часа на ден – еднократна сума от 517.50 лв.).

Бенефициентът може да поиска възстановяване на еднократна сума, изчислена като броят на отработените учебни часове се умножи по 20 лв. (за клас професии „Специалисти“) или 14,50 лв. (за клас професии „Техници и приложни специалисти“), за възнаграждения на представители на бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор, които са привлечени като учители/преподаватели по професионална подготовка по дейност 5 чрез сключване на граждански договор (за не повече от 20 учебни часа за един учебен срок).

III. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ

- 20. Разходи за закупуване на материали и консумативи за създаване и функциониране на учебни предприятия и/или други съществуващи в професионалното образование форми на учебни или тренировъчни фирми по дейност 8.**

IV. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

- 21. Разходи за закупуване на материални активи за създаване и функциониране на учебни предприятия и/или други съществуващи в професионалното образование форми на учебни или тренировъчни фирми по дейност 8.**

V. РАЗХОДИ ЗА НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

- 22. Разходи за разработване и поддръжка на информационна система с дигитализиран интерактивен списък на професии, ДОС и информация за квалификации, професии и специалности по дейност 1.**
- 23. Разходи за закупуване на нематериални активи за създаване и функциониране на учебни предприятия и/или други съществуващи в професионалното образование форми на учебни или тренировъчни фирми по дейност 8.**

VI. РАЗХОДИ ЗА УСЛУГИ

- 24. Разходи за разработване на инструментариум за прилагане на гъвкави пътеки в ПОО по дейност 2.**
- 25. Разходи за разработване на инструментариум за прилагане на микро-квалификации (микроудостоверения) и кредити в системата на ПОО в България по дейност 3.**
- Разходът по т. 25 не е допустим, в случай че са предвидени разходи по т. 6.*
- 26. Разходи за входни билети и такси при провеждане на учебните часове в друга физическа среда при смесено обучение по дейност 4.**
- 27. Разходи за организиране и провеждане на информационни кампании, в т.ч. изложения, състезания, хакатони, форуми, дни на отворените врати, дни на професиите и др. по дейност 9**

VII. НЕПРЕКИ РАЗХОДИ

- 28. Непреки разходи – единна ставка в размер на 15 % от преките допустими разходи, с изключение на преките разходи по т. 1-8.**

Непреките разходи са разходи за организация и управление и разходи за мониторинг, комуникация и видимост.

Непреките разходи се предоставят под формата на единна ставка, определена чрез прилагане на процент към преките допустими разходи (с изключение на преките разходи по т. 1-8 за дейностите на ССУ⁴⁵) по, съгласно чл. 53, параграф 1, буква „г“ от Регламент № (ЕС)

⁴⁵ От базовите преки разходи, към които се прилага процентната ставка, са изключени разходите по т. 1-8 за дейностите на ССУ, тъй като те са определени съгласно чл. 56, параграф 1 от Регламент № (ЕС) 2021/1060 г., т.е. в единичните разходи са включени и необходимите непреки разходи.

2021/1060 г. Определеният процент на размера на единната ставка за непреките разходи по настоящата процедура е в съответствие с чл. 54, буква „в“, предложение второ⁴⁶ от Регламент № (ЕС) 2021/1060.

В проектното предложение кандидатът посочва сумата за непреките разходи, изчислена по следния начин: 15% от Σ (Раздел I + Раздел II+ Раздел III+ Раздел IV+ Раздел V+ Раздел VI) по всички бюджетни редове без бюджетни редове т. 1-8.

С оглед спецификата на определените в настоящите Условия за кандидатстване допустими дейности, както и постигане на по-голяма ефективност при изпълнението на процедурата, в техническото и финансовото изпълнение на проекта, включително в организацията и управлението на проекта следва да бъдат включени екипи от Регионалните управления на образованието и училищата, които да изпълняват координиращи функции на регионално/местно ниво. Разходите, свързани с участието в техническото и/или финансовото изпълнение на дейности от училищата, които не прилагат системата на делегиран бюджет, се извършват от съответния първостепенен разпоредител с бюджет или от съответния второстепенен разпоредител с бюджет - в общини с районно деление, когато кметът на район е второстепенен разпоредител с бюджет, съгласно решението на кмета на общината/общинския съвет.

В бюджета не се допуска наличието на разходи, които не са обосновани и обвързани с конкретна дейност от проектното предложение. Всички разходи, обхванати в бюджета на проекта, следва да кореспондират с описанието на дейностите във Формуляра за кандидатстване. Дейностите следва да набелязват цели, които са конкретни, измерими, постижими, актуални и планирани със срокове. Планираните в бюджета стойности следва да кореспондират с описанието на дейностите по проекта и етапите за тяхното изпълнение, като ресурсите за осъществяване на дейностите, следва да бъдат планирани в подходящо количество и качество и при най-добра цена и описани подробно в начина на изпълнение на съответната дейност. При планирането на разходите в бюджета следва да се спазва оптималното съотношение между използваните ресурси за осъществяването на набелязаните конкретни цели и постигането на планираните резултати.

Бюджетът се представя в лева, с включен ДДС, когато се отнася до невъзстановим данък добавена стойност съгласно националното законодателство. Стойностите се закръгляват до втория знак след десетичната запетая.

При изготвянето на бюджета кандидатът следва да се съобрази с посочените по-горе ограничения по видове разходи.

Материалите и консумативите, материалните и нематериалните активи в Раздел III, Раздел IV и Раздел V следва да са налични за ползване. Освен закупуване, кандидатът следва да планира инсталиране на оборудването и специализирания софтуер, обучение за работа с него и др. (ако е необходимо).

За всички планирани разходи в бюджетни раздели: Раздел III, Раздел IV, Раздел V и Раздел VI, кандидатът задължително следва да приложи оферти за услуги и доставки и/или проучвания в интернет от минимум два източника за доказване съответствието на планираните разходи с пазарните цени за съответния вид услуга/доставка. От представените оферти и/или проучвания в интернет за активи следва да е видно наименованието им, цена и вида на валутата. При извършени проучвания в интернет за активи следва да се предоставят

⁴⁶ Единна ставка в размер на 15 % е приложена през предходния програмен период по сходните процедури BG05M2OP001-2.014 „Подкрепа за дуалната система на обучение“ и BG05M2OP001-2.015 „Ученически практики - 2“, както и по всички други процедури с конкретен бенефициент МОН и участие в изпълнението на проекта на образователни институции съгласно параграф 6 от ДР на ЗУСЕФСУ.

хиперлинкове към съответните интернет базирани източници и файл със снимка на екрана за удостоверяване съответствието на заложените от Кандидата разходи с пазарните цени. От предоставената снимка на екран следва да са видни дата и час на влизането на интернет страницата, която се ползва за референт.

ВАЖНО!

При изготвяне на бюджета кандидатът следва да планира максимум 12 352 941 лв. от общия размер на безвъзмездната финансова помощ по проектното предложение (преки разходи и непреки разходи, съобразно приложимия процент) към категория Регион в преход (Югозападен район), като най-малко 36% от предвидения финансов ресурс за региона в преход следва да бъдат инвестирани извън област София-град. Останалите средства следва да са планирани към категория По-слабо развити региони (Северозападен район, Северен централен район, Североизточен район, Югоизточен район, Южен централен район) като доколкото е възможно поне 50% от средствата за всички по-слабо развити региони на страната се разпределят общо за Северозападен, Северен-централен и Североизточен райони за планиране, съгласно поет ангажимент на България в Споразумението за партньорство за програмен период 2021-2027 г.

Разходите по бюджетни редове 1-8 се разпределят автоматично между двете категории региони в съотношение 1:5⁴⁷ без допълнителна обосновка.

Размерите на единичните разходи и еднократните суми, посочени в Раздел I и Раздел II, може да се актуализират периодично (всяка година или веднъж на 2 години) от УО като се прилагат формулите, описани във файл ТЕРЕС-МодПОО, който е част от Таблица за единични разходи и еднократни суми по процедура BG05SFPR001-3.001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ – Приложение XI към Условието за кандидатстване. Затова при планирането на разходите по бюджетни редове в посочените раздели, кандидатът прилага следния подход:

1. Определя необходимите разходи по бюджетни редове в Раздел I и Раздел II, въз основа на посочените размери на единичните разходи и еднократни суми в Таблица за единични разходи и еднократни суми по процедура BG05SFPR001-3.001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ – Приложение XI към Условието за кандидатстване.

2. Умножава стойностите, изчислени в т. 1, с коефициент 1,1 (т.е. средно индексирани от 10%), за да се отрази очакваната актуализация на единичните разходи и еднократните суми. Получените стойности се въвеждат в ИСУН като планирани разходи по бюджетни редове 1-19.

Кандидатът носи цялата отговорност за верността на финансовата информация, представена в т. 5 „Бюджет“ от Формуляра за кандидатстване.

ВАЖНО!

Документите и доказателствата, които трябва да бъдат представени на етап изпълнение на договора, за да се възстановят разходите, са посочени в **Условия за възстановяване на разходите (Приложение XVI към Условието за изпълнение)**.

⁴⁷ В съответствие с писмо № 02.59-16/30.08.2022 г. на заместник министър-председателя по управлението на европейските средства.

14.3. Недопустими разходи

Независимо от гореизброените условия за допустимост на разходите, за недопустими ще се считат всички разходи, които са в противоречие с правилата за Европейските фондове за споделено управление (Регламент (ЕС) № 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския социален фонд +, Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Съвета относно определянето на общи разпоредби за ЕФСУ, Регламент (Евратом) №1046/2018 г. от 18 юли 2018 г., Постановление № 189 на МС от 28.07.2016 г. за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от европейските структурни и инвестиционни фондове, за програмен период 2014 - 2020 г., Закон за управление на средствата от европейските фондове за споделено управление (ЗУСЕФСУ).

В допълнение към общите недопустими разходи съгласно приложимото законодателство, по настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна помощ за недопустими се считат и следните видове разходи:

- разходи за комисионни, както и лихви по дългове;
- непредвидени разходи;
- разходи за закупуване на земя и сгради;
- разходи за транспортни услуги, подлежащи на компенсиране съгласно Наредбата за условията и реда за предоставяне на средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за обществени пътнически превози по автомобилния транспорт, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, за субсидиране на обществени пътнически превози по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони и за издаване на превозни документи за извършване на превозите, приета с ПМС № 163 от 29.03.2015 г., обн., ДВ, бр. 51 от 7.07.2015 г.;
- разходи за консултантски услуги за разработване на проектното предложение;
- принос в натура;
- загуби от обмяна на валута;
- разходи за възстановим ДДС;
- разходи за покриване на възможни бъдещи загуби или дългове;
- глоби, имуществени санкции и разходи по правни спорове;
- разходи за дейности, които не са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ;
- всички разходи, които не попадат в обхвата на допустимите дейности по настоящата процедура, вкл. разходи за дейности, които не са описани във Формуляра за кандидатстване или за които от представеното описание не може да се прецени за коя дейност се отнасят и дали тя е допустима.

Управляващият орган може да нанесе корекции в бюджета на проекта (секция 7 от Формуляра за кандидатстване) във връзка с установени в процеса на оценката недопустими дейности и разходи и/или несъответствия между предвидените дейности и видовете заложи разходи и/или дублиране на разходи и/или неспазване на заложените в настоящите условия за кандидатстване правила или ограничения по отношение на заложените процентни

съотношения и прагове на разходите и/или несъответствие с правилата за минималните помощи.

15. Допустими целеви групи (крайни бенефициенти):

- ученици от професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка, които осигуряват професионално образование и обучение за придобиване степен на професионална квалификация по професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, с изключение на институциите по чл. 18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование;
- учители и преподаватели по професионална подготовка в системата на средното професионално образование и обучение;
- представители на бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор.

Учениците от училищата, осъществяващи професионална подготовка, включени в дейности по процедурата, следва да се обучават по професии съгласно Списъка на защитените от държавата специалности от професии или Списък със специалности от професии, от сектори, важни за икономиката на региона и пазара на труда, а именно:

- които са свързани с прехода към цифрова и зелена икономика, синия растеж, индустрия 5.0 и тематичните области на Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България (ИСИС)
- включени в списъка със защитени специалности от професии;
- включени в списъка със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда.

В дейностите, свързани с провеждане на допълнителната практика в реална работна среда, могат да бъдат включени ученици, навършили 16 г. към момента на действителното им включване в практиката в реална работна среда по проекта.

В секция 11 „Допълнителна информация необходима за оценка на проектното предложение“ от Формуляра за кандидатстване кандидатът следва да предостави информация относно начина и методите за идентифициране на целевите групи, които ще бъдат подкрепени чрез дейностите по проекта: ученици от професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка, които осигуряват професионално образование и обучение за придобиване степен на професионална квалификация по професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение, с изключение на институциите по чл. 18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование, учители и преподаватели по професионална подготовка в системата на средното професионално образование и обучение, представители на бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор.

16. Приложим режим на минимални/държавни помощи (ако е приложимо):

По процедурата се предвижда финансиране за осъществяване единствено на дейности с нестопански характер за конкретния бенефициент МОН.

Съгласно постоянната съдебна практика на Съда на ЕС квалифицирането на дадена операция като „държавна помощ“ по смисъла на чл.107, § 1 от ДФЕС изисква кумулативно да са изпълнени следните условия: да има подкрепа от страна на държавата, да се засяга търговията между държавите – членки, да се предоставя селективно предимство на бенефициентите, да се нарушава/ заплашва конкуренцията.

Общественото образование, организирано в рамките на националната образователна система и контролирано от държавата, може да се счита за нестопанска дейност съгласно съдебната

практика на Европейския съд (Решение на Съда на ЕС от 27 септември 1988 г. по дело Humbel и Edel (263/86, Recueil, стр. 5365, точка 18) и Решение на Съда на ЕС от 7 декември 1993 г. по дело Wirth (C-109/92, Recueil, стр. I-6447, точка 15)) и Съобщение на Европейската комисия от 2016 г. - Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл. 107, параграф 1 от ДФЕС (Известието). Във връзка с това, съгласно т. 28 от Известието, Съдът е приел, че държавата: „създавайки и поддържайки такава система на публично образование, която се финансира **изцяло или преимуществено** от държавния бюджет, а не от учениците или от техните родители, [...] не цели да се ангажира с платени дейности, а изпълнява своята мисия по отношение на населението в социалната, културната и образователната сфера“⁴⁸.

В т. 29 от Известието е уточнено, че неикономическият характер на общественото образование по принцип не се засяга от факта, че учениците или техните родители понякога трябва да заплатят такси за обучение или записване, които подпомагат оперативните разходи на системата. Това е така защото този финансов принос често обхваща само малка част от реалните разходи за услугата и затова *не може да се смята за възнаграждение за предоставената услуга*.

В точка 17 от Решението си от 7 декември 1993 г. по дело Wirth, Съдът посочва, че са налице и училища, които се финансират основно от частни средства, по-специално от средства на ученици и техните родители, и които учебни заведения се стремят да реализират икономическа печалба, като тяхната цел е да предлагат образователна услуга срещу възнаграждение (икономическа дейност). Това становище на Съда е намерило отражение в разпоредбата на т.30 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл. 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (Известието).

Съгласно т. 30 от Известието, когато преимуществената част от оперативните разходи на дадена образователна институция се финансира от частни средства, в т.ч. от такси, заплащани от учениците или техните родители, Съдът приема, че тези образователни институции действат като предприятия, тъй като целта им е да предлагат услуги срещу заплащане.

Конкретният бенефициент Министерството на образованието и науката е държавен орган и действа в качеството си на публичен орган за провеждане на държавната политика в областта на образованието и науката съгласно чл. 3 от Устройствения правилник на МОН, приет с ПМС № 11/03.02.2010 г. (посл. изм. и доп. ДВ. бр. 27 от 2 Април 2021г.) В правомощията на специализираната администрация към министъра на образованието и науката съгласно чл. 42а от Устройствения правилник на МОН е да отговаря за разработването и изпълнението на държавната политика в областта на професионално образование и обучение (т. 1), както и да осъществява взаимодействие с работодателските организации за подобряване качеството на професионалното образование и обучение (т. 19). За дейностите, планирани по настоящата операция, бенефициентът МОН не попада в обхвата на понятието „предприятие“, тъй като планираните дейности се финансират и контролират от държавата и следователно нямат икономически характер.

Съгласно чл. 5, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО), професионалното обучение осигурява придобиването на квалификация по професия или по част от професия, както и усъвършенстването ѝ. При условия, определени в ЗПОО и ЗПУО, професионалното образование осигурява и завършването на класове и етапи от средната степен на образование. В системата на училищното професионално образование и обучение,

⁴⁸ Commission Notice on the notion of State aid as referred to in Article 107(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union (2016/C 262/01)

същото се осъществява в средната степен - в първи и във втори гимназиален етап, чрез общообразователната и професионалната подготовка, като може да се допълва и чрез разширената подготовка. Съгласно ЗПУО като част от обхвата на професионалната подготовка са компетентностите, необходими за придобиване на професионална квалификация, които допринасят за осигуряване постигането на държавния образователен стандарт за придобиването на квалификация по професия в двата гимназиални етапа на средната степен на образование. В рамките на професионалната подготовка на учениците по настоящата операция се осигуряват допълнителни ученически практики, които да подпомогнат практическото обучение по съответната професия.

Регионалните управления на образованието (РУО) съгласно Закона за предучилищно и училищно образование са териториални администрации към министъра на образованието и науката за управление и контрол на системата на предучилищното и училищното образование. РУО са юридически лица на бюджетна издръжка към министъра на образованието и науката и не се считат за предприятия по смисъла на и за целите на чл. 107, параграф 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС).

Държавните и общински училища - институции в системата на училищното образование съгласно Закона за предучилищно и училищно образование са публично-правни субекти, които изпълняват държавната политика в сферата на образованието, се контролират се от държавата и не се считат за предприятия по смисъла на и за целите на чл. 107, параграф 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС).

Частните училища съгласно чл.40 (1) от ЗПУО са търговски дружества, ЮЛНЦ или кооперации, които по реда на ал.2 осъществяват дейността си като образователни институции в системата на образованието след вписване в регистъра на институциите в системата на предучилищното и училищното образование при условията и по реда на този закон. Съгласно ЗПУО и Наредбата за финансиране на институциите в системата на предучилищното и училищното образование всички частни училища получават средства от държавния бюджет по реда на чл. 283, ал. 3 за подпомагане на равния достъп и подкрепата за личностно развитие по чл. 283, ал. 1, т. 1, 3 и 9, както и средствата по ал. 1, т. 6 в частта им за изпълнение на дейностите за ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности. В допълнение, частните училища, включени в системата на държавното финансиране по чл. 10 и чл. 280, ал. 3, т. 1 от ЗПУО и Глава X от Наредбата получават и държавна субсидия за издръжка на дейностите по възпитание и обучение на учениците по реда на чл. 287 по показателите, заложен в чл. 282, ал. 1 т 1-6 на същия закон. В същото време, частните училища финансират дейността си по реда на закона, по който са създадени и събират средства от родителите на учениците под формата на такси и други плащания за дейности, извън финансираните от държавния бюджет. Дейностите на частните училища в рамките на предлаганата от тях образователна услуга, финансирани от държавния бюджет като дейности, обект на държавна политика, попадат в приложното поле на т.28 – 29 от Известието на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл. 107, параграф 1 от ДФЕС, могат да се считат за нестопански. От друга страна, дейности в рамките на предлаганата от тях образователна услуга, които се финансират от родителите чрез такси и други плащания - за допълнителни занимания извън учебния план, за занимания по интереси, за транспорт, за материално-техническа база и др., поради наличие на пазар на частни училища, са стопански дейности, които попадат в приложното поле на т.30 от Известието на Комисията. В същото време допустими дейности по настоящата процедура са именно допълнителни занимания/обучения извън учебния план, занимания по интереси и др. За стопанските си дейности частните училища се считат за предприятия по смисъла на чл.107, §1 от ДФЕС, т.к. един и същи правен субект може да се разглежда като предприятие само за стопанските дейности, които извършва.

От приложимата нормативна уредба е видно, че частните училища осъществяват както нестопанска дейност, която е в рамките на общественото образование по смисъла на т.28-29 от Известието и е обект на държавна политика и контрол от страна на държавата, така и стопанска дейност, чрез събираните от родителите такси за нефинансираните от държавата дейности.

В тази връзка частните училища може да участват в дейности по проекта и да разходват средства, предоставени им от КБ-МОН, **в режим на минимална помощ** по реда на Регламент (ЕС) № 1407/2013 г. на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis*. *В случай, че след осъществяване на Механизма за подбор на училища по проекта, КБ-МОН включи частни училища в изпълнение на дейности по настоящата процедура, за тях ще се прилагат правилата за минимална помощ (de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г. В този случай администратор на помощта по смисъла на чл. 9, ал. 1 от Закона за държавните помощи е Конкретният бенефициент – Министерство на образованието и науката, тъй като то управлява предоставянето на средствата към частните училища по проекта.*

Когато КБ-МОН се явява администратор на държавна помощ, същият е длъжен да осигури пълно съответствие с приложимия режим по държавни помощи съгласно описаното в Условието за кандидатстване и Административния договор за предоставяне на БФП (Приложение XII към Условието за изпълнение), както и да изпълни задълженията си на администратор, произтичащи от Закона за държавните помощи или други нормативни актове. След изтичане на срока на действие на Регламент (ЕС) № 1407/2013, всяка схема за помощи *de minimis*, която изпълнява условията на настоящия регламент, продължава да се урежда от настоящия регламент за допълнителен период от шест месеца и впоследствие от действащия регламент по отношение минималната помощ.

ВАЖНО!!! Тъй като предоставянето на БФП от страна на УО на ПО към КБ-МОН не представлява минимална помощ, всички бюджетни редове в Раздел 5 „Бюджет“ от Формуляра за кандидатстване са с описание „фонд: ЕСФ+, режим на финансиране: Неприложимо, допустим“.

Съгласно чл. 3 от Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* (в текст от значение за ЕИП, ОВ L 352/24.12.2013), общият размер на помощта по режим *de minimis*, предоставяна по настоящата операция, заедно с други получени помощи за едно и също предприятие, не може да надхвърля 200 000 EUR или 391 166 лв. за период от три бюджетни години (текущата бюджетна година плюс предходните две бюджетни години), при спазване на всички изисквания на Регламент (ЕС) № 1407/2013.

„**Минимална помощ**“ е помощта, която не нарушава и не застрашава конкуренцията или има незначително въздействие върху нея, поради своя минимален размер, както е определена в действащия регламент на ЕС относно прилагането на чл. 107 и 108 от Договора за функционирането на ЕС по отношение на минималната помощ.

„**Предприятие**“ по смисъла на правилата за конкуренцията е всеки субект, упражняващ стопанска дейност, независимо от правния му статут и начина, по който той се финансира.

„**Икономическата дейност**“ се изразява в предлагането на стоки и/или услуги на съществуващ конкурентен пазар.

Частните училища съгласно т. 7-12 от Известието във връзка с чл. 107, §1 от ДФЕС се считат за предприятия, независимо от правния им статут, за дейностите по настоящата процедура, които са икономически дейности за тях. Дейностите са с икономически характер, когато се изпълняват от частни училища, които не попадат в разпоредбата на т. 28 Известието на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл.107 от ДФЕС (2016/С 262/01), тъй като не са преимуществено финансирани от държавата. Частните училища са субекти, действащи от свое име, за своя сметка и преди всичко по своя инициатива по отношение извършването на конкретни дейности.

В случай че частни училища бъдат включени от КБ-МОН в дейности по проекта, същите представят на КБ-МОН попълнена по образец **Декларация за минимални и държавни помощи** (*Приложение XXI към Условиата за изпълнение*), в която надлежно отразяват обстоятелствата съгласно указанията и конкретно приложимата нормативна уредба, вкл. код по КИД-2008 на дейностите, които частното училище изпълнява. Относно декларираните обстоятелства КБ-МОН прави проверка в регистъра за минимални помощи - <https://minimis.minfin.bg/>. В резултат на направената проверка КБ-МОН и частното училище сключват **Договор/Споразумение за изпълнение на дейности по проекта**⁴⁹ (примерен договор е представен в *Приложение XXII към Условиата за изпълнение*), където ясно се посочва размерът на отпуснатата от МОН минимална помощ по проекта при спазване на изискванията на Регламент (ЕС) №1407/2013 г. и националното законодателство относно режим на помощ.

За целта КБ-МОН следи за разпоредбите на Регламент (ЕС) №1407/2013 г.⁵⁰:

- Съгласно чл. 3 от Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* (в текст от значение за ЕИП, ОВ L 352/24.12.2013) общият размер на помощта по режим *de minimis*, предоставяна от КБ-МОН към частно училище по настоящата процедура, заедно с други получени помощи за едно и също предприятие, не може да надхвърля 200 000 EUR или 391 166 лв. за период от три бюджетни години (текущата бюджетна година плюс предходните две бюджетни години) и съответно левовата равностойност на 100 000 евро (195 583 лв.) за едно и също предприятие, което осъществява автомобилни товарни превози за чужда сметка за частното училище при спазване на всички изисквания на същия Регламент.

- Таваните, посочени в чл. 3, параграф 2 на Регламент (ЕС) № 1407/2013, се прилагат независимо от формата на помощта *de minimis* или от преследваната цел и без значение дали предоставената от държавата членка помощ се финансира изцяло или частично със средства, произхождащи от Съюза. Периодът от три бюджетни години се определя за текущата година и предходните две. За целите на таваните, посочени в член 3, параграф 2 на Регламент (ЕС) № 1407/2013, помощта се изразява като парични безвъзмездни средства. Всички използвани стойности са в брутно изражение, т.е. преди облагане с данъци или други такси. Когато с отпускането на нова помощ *de minimis* може да бъде надвишен съответният таван, никоя част от тази нова помощ не може да попада в приложното поле на Регламент (ЕС) № 1407/2013.

⁴⁹ Съгласно чл. 3, параграф 2 на Регламент (ЕС) № 1407/2013, Помощта *de minimis* се смята за отпусната в момента, когато законово право да получи помощта е предоставено на предприятието, съгласно приложимия национален правен режим, независимо от датата на плащане на помощта *de minimis* на предприятието.

⁵⁰ След изтичане на срока на действие на Регламент (ЕС) № 1407/2013 г. се прилагат разпоредбите на действащия регламент към датата на предоставяне на минимална помощ/упражняване на контрол по законосъобразното предоставяне на минимална помощ.

- Размерът на предоставените минимални помощи се определя като сбор от помощта, за която се сключва договора/споразумението и получената минимална помощ от:

1. предприятието - частно училище;
2. предприятията, с които частното училище образува „едно и също предприятие“ по смисъла на чл. 2, пар. 2 на Регламент (ЕС) № 1407/2013;
3. всички предприятия, които са се втели, слели с или са придобити от някое от предприятията, образуващи „едно и също предприятие“ с частното училище съгласно чл. 3, пар. 8 на Регламент (ЕС) № 1407/2013;
4. предприятията, образуващи „едно и също предприятие“ с частното училище, които са се възползвали от минимална помощ, получена преди разделяне или отделяне, съгласно чл. 3, пар. 9 от Регламент (ЕС) № 1407/2013.

По смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 „едно и също предприятие“ означава всички предприятия, които поддържат помежду си поне един вид от следните взаимоотношения:

- а) дадено предприятие притежава мнозинството от гласовете на акционерите или съдружниците в друго предприятие;
- б) дадено предприятие има право да назначава или отстранява мнозинството от членовете на административния, управителния или надзорния орган на друго предприятие;
- в) дадено предприятие има право да упражнява доминиращо влияние спрямо друго предприятие по силата на договор, сключен с това предприятие, или на разпоредба в неговия устав или учредителен акт;
- г) дадено предприятие, което е акционер или съдружник в друго предприятие, контролира самостоятелно, по силата на споразумение с останалите акционери или съдружници в това предприятие, мнозинството от гласовете на акционерите или съдружниците в това предприятие.

Предприятия, поддържащи едно от взаимоотношенията, посочени в букви а) - г) по-горе, посредством едно или няколко други предприятия, също се разглеждат като едно и също предприятие.

Предприятия, които поддържат едно от тези взаимоотношения посредством физическо лице или група от действащи съвместно физически лица, също се считат за свързани предприятия. В този случай физическо лице се приравнява на предприятие по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013, само ако извършва икономическа дейност под някаква форма, т.е. е едноличен търговец и/или упражнява свободна професия и/или участва в управлението и контрола върху дейността на някое от предприятията.

Частното училище е недопустимо да получи минимална помощ по настоящата процедура, ако попада в забранителните режими на помощ в съответствие с Регламент (ЕС) № 1407/2013, а именно:

- а) помощите, предоставяни на предприятия, които извършват дейност в сектора на рибарството и аквакултурите, обхванати от Регламент (ЕС) № 1379/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013г. относно общата организация на пазарите на продукти от риболов и аквакултури, за изменение на регламенти (ЕО) № 1184/2006 и (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕО) № 104/2000 на Съвета (ОВ L 354 от 28.12.2013 г.);

б) помощите, предоставяни на предприятия, които извършват дейност в областта на първичното производство на селскостопански продукти („селскостопански продукти“ са продукти, изброени в приложение I към Договора (ДФЕС), с изключение на продуктите на рибарството и аквакултурите, включени в приложното поле на Регламент (ЕС) № 1379/2013);

в) помощите, предоставяни на предприятия, които извършват дейности в сектора на преработката и търговията със селскостопански продукти, в следните случаи:

i) когато размерът на помощта е определен въз основа на цените или количествата на този вид продукти, изкупувани от първичните производители или предлагани на пазара от съответните предприятия;

ii) когато помощта е свързана със задължението да бъде прехвърлена частично или изцяло на първичните производители

Съгласно чл. 2, т. 1 от Регламент (ЕС) № 1407/2013:

а) „селскостопански продукти“ са продукти, изброени в приложение I към Договора, с изключение на продуктите на рибарството и аквакултурите, включени в приложното поле на Регламент (ЕО) № 104/2000;

б) „преработка на селскостопански продукти“ е всяка операция, извършена спрямо селскостопански продукт, от която се получава също селскостопански продукт, с изключение на дейностите, осъществявани на място в земеделското стопанство, необходими за приготвянето на животински или растителен продукт за първата му продажба;

в) „търговия със селскостопански продукти“ е притежаване или излагане с цел продажба, предлагане за продажба, доставяне или изобщо пускане на пазара по какъвто и да е друг начин, с изключение на първата продажба от първичния производител на прекупвач или преработвател, както и всяка дейност по подготвяне на продукта за такава първа продажба; продажбата от първичен производител на крайни потребители се счита за търговия, ако се осъществява в самостоятелни помещения, предвидени за тази цел;

г) помощите за дейности, свързани с износ за трети държави или държави членки, по-конкретно помощите, пряко свързани с изнасяните количества, със създаването и функционирането на дистрибуторска мрежа или с други текущи разходи, свързани с износа;

д) помощите, подчинени на преференциалното използване на национални продукти спрямо вносни такива.

По процедурата не се предоставя помощ на частно училище, когато отпускането ѝ води до нарушаване на разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1407/2014 г., включително на чл. 1, букви в), г) и д) от Регламента.

Когато дадено предприятие упражнява дейност в секторите, посочени по-горе в букви а) или б), както и в един или повече от секторите или дейностите, обхванати от Регламент (ЕС) № 1407/2013 г., то Регламентът се прилага спрямо помощта, предоставяна за съответните един или повече сектори или дейности, при условие че получателят на помощта гарантира посредством подходящи средства, като например разделение на дейностите или разграничаване на разходите, че дейностите в изключените сектори не се ползват от помощ *de minimis*, предоставена съгласно Регламент (ЕС) № 1407/2013 г.

При определяне на допустимостта съгласно посочения критерий за натрупване на етапа на финален подбор на училищата по Механизма КБ-МОН прави проверка на информацията, вписана в информационна система „Регистър на минималните помощи“ - <http://minimis.minfin.bg>, по отношение на всяко частно училище. Допълнително, преди

склучване на договора/споразумението за изпълнение на дейности, както и преди всяко плащане КБ-МОН извършва съпоставка на данните в информационна система „Регистър на минималните помощи” - <http://minimis.minfin.bg> и декларациите за минимални помощи, предоставени от частните училища по отношение на получените минимални помощи.

За да удостоверят, че осъществяват икономическата си дейност в допустимите сектори, частните училища следва да посочат в **Декларацията за минимални и държавни помощи (Приложение XXI към Условиата за изпълнение)** кода на основната си икономическа дейност. Кодът се определя въз основа на данните за организацията за последната приключила финансова година към датата на кандидатстване за включване в дейности по проекта. За определяне на допустимостта се използва Класификация на икономическите дейности КИД-2008 - <https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/KID-2008.pdf>.

Допустимостта на частните училища се удостоверява посредством декларираните данни в Декларацията за минимални и държавни помощи и се проверява от КБ-МОН към момента на сключване на договор/споразумение за изпълнение на дейности от частно училище (примерен договор е представен в Приложение XXII към Условиата за изпълнение).

Помощта *de minimis*, предоставена съгласно Регламент (ЕС) № 1407/2013, може да се натрупва с минимална помощ, предоставена съгласно Регламент (ЕС) № 1408/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* в селскостопанския сектор (ОВ L 352 от 24.12.2013 г.) и Регламент (ЕС) № 717/2014 на Комисията от 27 юни 2014 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* в сектора на рибарството и аквакултурите (ОВ L 190 от 28.06.2014 г.) до съответния размер, определен в чл. 3, параграф 2 на Регламента, като натрупването на минималните помощи е по вид дейности до съответния праг за конкретния вид дейност. В случаите на предприятия, които са в обхвата на Регламент (ЕС) 360/2012 на Комисията от 25 април 2011 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (*de minimis*) за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес (ОВ L 114 от 26.04.2012 г.) приложимият праг за натрупване на минималната помощ е до левовата равностойност на 500 000 евро.

Помощ *de minimis* не се кумулира с държавна помощ, отпусната за същите допустими разходи или с държавна помощ за същата мярка за финансиране на риска, ако чрез това кумулиране може да се надвиши най-високият приложим интензитет на помощта или размер на помощта, определен в конкретните обстоятелства за всеки отделен случай с Регламент за групово освобождаване или с Решение, приети от Комисията. Помощ *de minimis*, която не е предоставена за конкретни допустими разходи или не може да бъде свързана с такива, може да се кумулира с друга държавна помощ, предоставена съгласно регламент за групово освобождаване или с решение, приети от Комисията. Когато с отпускането на нова помощ *de minimis* може да бъде надвишен съответният таван, определен в член 3, параграф 2 на Регламент №1407/2013 (като периодът обхваща двете предходни и текущата бюджетна година), никоя част от тази нова помощ не може да попада в приложното поле на същия регламент. В такива случаи не може да се иска благоприятно третиране на мярката за помощ по регламента - нито към момента на предоставяне на помощта, нито в който и да е по-късен момент. При констатиране на действително надвишаване на установения праг в Регламент (ЕС) № 1407/2013, следва да се предприемат мерки по възстановяване на цялата получена сума по подписания договор/споразумение от страна на частното училище и КБ-МОН.

Държавите членки предоставят нова помощ *de minimis* в съответствие с Регламент (ЕС) № 1407/2013 само след като са проверили, че с нея общият размер на помощта *de minimis*,

отпусната на съответното предприятие, няма да достигне равнище, надхвърлящо съответния таван, определен в член 3, параграф 2, и че са спазени всички условия, установени в цитирания регламент.

Данните за получените минимални помощи през предходните две приключили финансови години и през текущата година до датата на деклариране следва да бъдат надлежно посочени от частното училище (когато е приложимо) в т. 8 от Декларацията за минимални и държавни помощи (Приложение XXI към Условията за изпълнение). В случай, че частно училище подаде заявление за участие и бъде избрано за включване в изпълнение на дейности по проекта съгласно Механизма за подбор на училищата, то следва да подаде **Декларация за минимални помощ (Приложение XXI към Условията за изпълнение)** към КБ-МОН, който извършва проверка на декларираните обстоятелства в регистъра на минималните помощи - <https://minimis.minfin.bg/>. В резултат на направената проверка КБ-МОН и частното училище сключват **Договор/Споразумение за изпълнение на дейности по проекта** (примерен договор/споразумение е представен в *Приложение XXII към Условията за изпълнение*) при спазване на изискванията на Регламент (ЕС) №1407/2013 г. и националното законодателство относно режима на помощ и условията за финансиране, описани в т.16 от настоящите Условия за кандидатстване.

Към момента на сключване на договор/споразумение, проверката за ненадвишаване на максимално допустимия таван за получена минимална помощ, определен в чл. 3, т. 2 на Регламент (ЕС) № 1407/2013, ще се извършва на база посочените данни в Декларацията за получените минимални и държавни помощи и проверка в Регистъра на минималните помощи, поддържан от министъра на финансите.

В случай че при сключване на договора/споразумението за изпълнение на дейности между частното училище и КБ-МОН се установи, че с финансовата помощ в режим *de minimis*, за която се сключва договора/споразумението, ще бъде надхвърлен прагът на допустимите минимални помощи, КБ-МОН намалява размера на разходите по дейностите на частното училище до максимално допустимия размер без да се редуцират заявените ученици от уязвимите групи по проекта.

Преди сключване на договора/ споразумението, КБ-МОН ще извършва проверка по същество на декларираната от частното училище помощ в режим *de minimis*. В случай, че бъде установена погрешно декларирана сума към момента на сключване на договора/споразумението за изпълнение на дейности, която надвишава съответния таван, определен в чл. 3 на Регламент (ЕС) № 1407/2013 или се установи, че частното училище попада в забранителния режим, КБ-МОН отказва да сключи договор/споразумение с това частно училище.

В процеса на изпълнение на проекта, КБ-МОН ще прилага контролни механизми, с които да гарантира, че всички условия на Регламент (ЕС) № 1407/2013 са изпълнени. Контролните механизми са съвкупността от мерки, правила, процедури, официални източници на информация, посредством които администраторът на помощ проверява съответните обстоятелства, за да гарантира изпълнението на всяко едно условие от Регламент (ЕС) № 1407/2013. Във връзка с чл. 6, пар. 4 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, администраторът на помощ е необходимо да документира и събира цялата информация, относно извършваните от него проверки при прилагането на Регламента. Съставените документи трябва да съдържат минимум информация, чрез която да е възможно да се докаже, че са спазени условията на Регламента. В тази връзка, администраторът на помощ - МОН проверява декларираната от кандидатите информация, чрез съпоставянето ѝ с данни от официални източници, като например НСИ, Търговския регистър и регистър на юридическите лица с нестопанска цел, Регистъра на минималните помощи, поддържан от министъра на финансите и др. При

проверка на условията на Регламент (ЕС) № 1407/2013 за всяко частно училище, МОН следва да изготви и попълва контролен лист за съответствието на отпусканата минимална помощ с изискванията на Регламента, като събира надеждна одитна следа за извършените проверки.

КБ-МОН не носи отговорност за погрешно декларирана сума на получена минимална помощ, довела до отказ от сключване на договор/споразумение.

Помощта *de minimis* се смята за отпусната от момента на подписване на договора/споразумението за изпълнение на дейности по проекта, независимо от датата на нейното изплащане на предприятието.

Съгласно чл. 3, пар. 6 от Регламент (ЕС) № 1407/2013 г. всички суми (стойности) на помощта са в брутно изражение, т. е. преди облагане с данъци или други такси.

Помощите, които се предоставят на няколко части (т.е. когато частното училище предвижда да ползва авансово и/или междинно/и плащане/ия), се сконтират към техния размер към момента на предоставяне. Допустимите разходи се сконтират до тяхната стойност към момента на предоставяне на помощта. Лихвеният процент, който се използва за сконтиране, е сконтовият процент, приложим към момента на предоставяне на помощта, в съответствие с чл. 3, ал. 6 от Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г.

Сконтирането следва да се извършва от КБ-МОН, преди всяко плащане по договор/споразумение за изпълнение на дейности между МОН и частното училище с оглед гарантиране, че предоставената помощ е съобразена с праговете за съответния вид помощ, установени в Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията.

При неспазване на изискванията на Регламент (ЕС) № 1407/2013, получателят възстановява пълния размер на предоставените средства по настоящата процедура, със законната лихва от момента на получаването до окончателното им изплащане. Възстановяването на неправомерно предоставена минимална помощ се извършва по реда, описан в договор/споразумение за изпълнение на дейности по проекта от частно училище – Приложение XXII. Отговорността за възстановяването на такива помощи е на администратора на помощта.

Неправомерно получената минимална помощ или помощ, освободена от задължението за уведомяване с акт на Съвета на Европейския съюз или на Европейската комисия, представлява публично вземане, което се установява от КБ-МОН в качеството му на администратор на помощ по настоящата процедура чрез издаване на акт за установяване на публичното вземане по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Вземанията по издадените актове подлежат на събиране по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от органите на Националната агенция за приходите. Администраторът на помощ МОН, издал акта за установяване на публичното вземане по реда на АПК в срок до три работни дни от издаването на акта информира министъра на финансите.

Възстановяването на недължимо платените и надплатените суми, както и на неправомерно получените или неправомерно усвоени средства, се извършва в съответствие с Указания на Министерство на финансите, чл. 37 от ЗДП и глава V, от Наредба № Н-3 /22.05.2018 г. на министъра на финансите за определяне на правилата за плащания, за верификация и сертификация на разходите, за възстановяване и отписване на неправомерни разходи и за осчетоводяване, както и сроковете и правилата за приключване на счетоводната година по оперативните програми и програмите за европейско териториално сътрудничество.

При констатиране на действително надвишаване на установения праг в Регламент (ЕС) № 1407/2013, следва да се предприемат мерки по възстановяване на цялата получена сума по подписания договор/споразумение за изпълнение на дейности по проекта от частно училище.

Когато безвъзмездната финансова помощ попада в обхвата на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията, КБ-МОН е длъжен да документира и събира цялата информация относно прилагането на Регламента. Така съставените документи трябва да съдържат цялата информация, която е необходима, за да се докаже, че са спазени условията по Регламент (ЕС) № 1407/2013. Документацията относно индивидуалните помощи *de minimis* се съхранява за период от 10 бюджетни години, считано от датата на тяхното предоставяне. Документацията относно схемите за помощ *de minimis* се съхранява съгласно чл. 6, ал. 4 и 5 на Регламент № 1407/2013 за период от 10 бюджетни години от датата, на която е предоставена последната индивидуална помощ по такава схема. КБ-МОН информира УО на ПО за началната дата на периода.

При поискване от Европейската комисия КБ-МОН предоставя чрез УО на ПО на министъра на финансите цялата информация и придружаваща документация, която Европейската комисия счита за необходима за целите на контрола на прилагането на Регламент (ЕС) № 1407/2013. Информацията и документацията се предоставят на министъра на финансите в срок 15 работни дни, освен ако в искането на Европейската комисия или в указанията на Министерството на финансите не е определен друг срок.

Задължение на Администратора на помощта, произтичащо от чл. 34, ал. 1 от ЗДП и чл. 9, ал. 4 от Правилника за неговото прилагане, е да информира министъра на финансите в срок от 3 работни дни от предоставянето на всяка помощ *de minimis* чрез Информационната система „Регистър за минималните помощи“ (<http://minimis.minfin.bg>).

Предвидените дейности, свързани с участието на **Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО)**, за провеждане на последователна (по сектори) реформа в ПОО, като се разработят и приложат нов СППОО и се актуализират държавни образователни стандарти (ДОС), са във връзка с функциите на НАПОО, посочени в чл. 42 от ЗПОО. Предвидените дейности с участието на НАПОО като партньор по проекта са с изцяло обучителна функция, насочена към актуализиране на нормативни и учебни документи в системата на ПОО, която не е свързана с икономическа дейност, съответно е извън обхвата на предоставяне на държавна или минимална помощ.

В този смисъл предвидените дейности за провеждане на последователна реформа в системата на ПОО са част от общественото образование, организирано в рамките на националната образователна система под контрола на държавата, упражняван чрез министъра на образованието и науката.

Обучаващите организации (**Работодателите**), които ще бъдат привлечени при реализиране на предвидената модернизация на ПОО, включително при предоставянето на условия за провеждане на допълнителни занимания, извън предвидения учебен план, също ще осъществяват изцяло обучителна функция, насочена към осигуряване на допълнителна практическа подготовка в реална работна среда, която не е свързана с икономическа дейност, дори организацията да може да се определи като „предприятие“ по основната си дейност. Обучаващите организации не получават финансиране и няма да извършват разходи по настоящата процедура и въпреки че те обичайно извършват стопански дейности, тези дейности не се подпомагат с финансирането по процедурата. Това се обуславя от факта, че ролята на обучаващите организации в изпълнението на процедурата е единствено осигуряване на условия за провеждане на допълнителни практически занимания и обучение на ученици в реална работна среда и при провеждане на ученически практики - определяне на техни служители за наставници. Съгласно националното законодателство, наставникът ръководи провеждането на практическото обучение на ученици в реална работна среда и в

тази връзка той представлява част от образователния процес. От своя страна наставниците сключват договори с училищата, осъществяващи професионална подготовка и получават възнаграждение от училището за подпомагане на учениците в придобиването на специфични професионални умения, необходими за съответната професия.

При осъществяване на допълнителни занимания и практически обучения на учениците по настоящата операция не се допускат разходи за самостоятелно производство на продукция и нейната реализация на пазара вследствие престация на труд от ученици. По операцията не е допустимо да бъде реализирана продукция на пазара, в случай че в резултат на изпълнението на дейностите се произведе такава, т.е. няма да бъде предоставено икономическо предимство на организациите, в които се извършат практическите обучения на учениците. Училищата, които имат договорни отношения с работодателите, са длъжни да заложат това условие като задължение към обучаващата организация. В процеса на изпълнение на проекта Управляващият орган ще следи за изпълнението на условието с цел недопускане на предимство на работодателите, предоставящи практическо обучение в реална работна среда.

В процеса на изпълнение на проекта Управляващият орган ще следи за включването на посочените по-горе изисквания в договорите между училищата и работодателите.

Организациите от бизнеса, науката, публичния и неправителствения сектор, които ще определят свои представители, не би следвало да се считат, дори и за косвени получатели на помощта, тъй като от една страна договорите се сключват между съответното училище и представителите на бизнеса и науката, като физически лица и, от друга страна ползите от практическото обучение в системата на ПОО са за учениците от училищата, осъществяващи професионална подготовка в училищното ПОО. Съгласно практиката на Европейския съд, преподавателската дейност упражнявана от външни лица за сметка на учебно заведение — публично-правно юридическо лице, няма за последица да изключи извършената услуга от приложното поле на чл. 56 от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС). В допълнение сумите, които лицата получават за своята преподавателска дейност, дори ако се предположи, че тя е била упражнявана на почти доброволчески начала, представляват възнаграждение по смисъла на чл. 57 от ДФЕС, т.е. насрещна престация за предоставените от тях услуги. Налице са изисквания за формиране на пазарни условия при избора на преподавателски услуги, които трети лица (извън служителите на училищата), биха предоставяли по процедурата. В тази връзка, изборът на представители на бизнеса, науката публичния и неправителствения сектор за включване в изпълнението на Дейност 5 следва да бъде извършван по открит, прозрачен и публичен, недискриминационен и безусловен начин по смисъла на т. 89 – 96 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз и в съответствие с действащото законодателство в областта на обществените поръчки.

В рамките на дейността за създаване и функциониране на учебни предприятия, включително учебно-тренировъчни фирми, учебни компании и др., които са част от образователния процес и в полза на подобряване на качеството на преподаване и актуалността на знанията, които следва да придобият учениците, като се очаква да се подобрят възможностите им за реализация на пазара на труда след завършване на образованието в системата на ПОО. Учебните предприятия разполагат с потенциал за съществено модернизиране и за въвеждане на нови подходи в предоставянето на ПОО, за придобиването на специфични ключови умения сред учениците, както и за повишаване на неговата ефикасност и достъпност в сравнение със скъпото материално оборудване. Това са предприятия, които функционират като фиктивни копия на реални фирми, работещи като истинско предприятие в учебна среда, с цел придобиване на практически опит сред учениците. Центърът за учебно-тренировъчни фирми към МОН, в качеството си на асоцииран партньор, по смисъла на § 1, т. 1 от

Допълнителните разпоредби на ПМС № 162 от 05.07.2016 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г., ще подпомага реализирането на дейностите, свързани със създаване и функциониране на УТФ, в рамките на практическата подготовка на учениците, но няма да разходва средства от безвъзмездната финансова помощ. В рамките на етап на изпълнение могат да се включат и други организации които имат опит в създаването и подпомагането на дейността на учебните предприятия, но техният принос е по отношение практическата подготовка в рамките на учебния процес (в рамките на часовете по учебна практики по учебен план) в училище.

Крайните получатели по операцията са ученици от първи и втори гимназиален етап, учители/преподаватели по професионална подготовка, включени в дейности по процедурата, както и представители на бизнеса и науката в качеството им на физически лица. Същите не са стопански субекти, съответно дейностите, които ще осъществяват, са изцяло насочени към обучение.

МОН, НАПОО, експертите от регионалните управления на образованието, учителите, наставниците, представителите на бизнеса и науката, реализират дейности в рамките на системата на средното професионално образование и обучение, не са стопански субекти, съответно дейностите, които ще осъществяват са изцяло насочени към училищното образование, включително провеждане и информирание за ученически практики.

За всички дейности по операцията, за които е приложимо, изборът на изпълнители ще бъде извършван по открит, прозрачен и публичен, недискриминационен и безусловен начин по смисъла на т. 89 – 96 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз и в съответствие със Закона за обществените поръчки. Доставчиците на стоки и услуги, необходими за реализиране на дейностите по операцията, ще бъдат избирани по реда на Закона за обществените поръчки, Закон за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление, и действащата нормативна уредба, въз основа на открити, прозрачни, в достатъчна степен публични, недискриминационни и безусловни процедури, като по този начин се гарантира, че извършването на доставки и предоставянето на услуги ще се извършва при пазарни условия.

Предвид крайната цел на операцията, а именно да подпомогне адаптирането на професионалното образование и обучение спрямо динамиката на пазара на труда и да подкрепи развитието на уменията за професиите на настоящето и бъдещото, дейностите не могат да бъдат дефинирани като такива със стопански характер, които биха могли да доведат до нарушаване на конкуренцията като елемент от фактическия състав на понятието „държавна помощ”. Предоставянето на безвъзмездна финансова помощ по операцията няма реално или потенциално скрито въздействие върху конкуренцията в рамките на общия пазар и търговията между страните-членки.

Предвид гореизложеното, настоящата операция не попада в обхвата на приложимите разпоредби за държавни помощи. В случай на включване на частни училища в дейности по проекта, КБ-МОН прилага разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1407/2013 г. като финансира разходите на частните училища в режим на минимална помощ чрез сключване на договор/споразумение за изпълнение на дейностите с тях и изпълнява функциите на администратор на помощ в тези случаи. За целта КБ-МОН ползва **Приложение XXI и Приложение XXII към Условията за изпълнение.**

17. Хоризонтални политики:

Изпълнението на дейностите по настоящата процедура следва да бъде съобразено със следните хоризонтални принципи съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060:

1. Устойчиво развитие;
2. Равни възможности и недопускане на дискриминация;
3. Равенство между половете;

Кандидатът следва да аргументира (в секция 11 „Допълнителна информация, необходима за оценка на проектното предложение“, поле „Принос на проектното предложение за реализиране на хоризонталните принципи на ПО“ и поле „Механизъм за ефективно прилагане и изпълнение по проекта на принципите на Хартата на основните права на ЕС и на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания“, как предложените дейности съответстват и допринасят за реализиране на хоризонталните политики, както и прилагането на Хартата на основни права на ЕС и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. За целта кандидатът следва Насоки за прилагане на Хартата на основните права на ЕС, налични на следния линк: <https://www.eufunds.bg/bg/node/8223>, конкретно Приложение 2 и Насоки за прилагане на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, налични на следния линк: <https://www.eufunds.bg/bg/node/8224>, конкретно Приложение 2, утвърдени със заповед №В-105 от 19.07.2022 г. на заместник министър – председателя по еврофондовете и министър на финансите

Прилагането на заложените в проекта принципи ще се проследява на етап изпълнение на проектното предложение.

18. Минимален и максимален срок за изпълнение на проекта (ако е приложимо):

Максималната продължителност на проекта, считано от датата на подписване на административния договор за предоставяне на БФП, е **58 месеца, но не по-късно от 31.12.2027 г.**

19. Ред за оценяване на концепциите за проектни предложения⁵¹:

Неприложимо

20. Критерии и методика за оценка на концепциите за проектни предложения⁵²:

Неприложимо

21. Ред за оценяване на проектни предложения:

Проектното предложение се оценява съгласно съответните разпоредби на Раздел III „Директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ“ от Глава трета „Предоставяне на безвъзмездна финансова помощ“ на ЗУСЕФСУ, включително чл. 44, ал. 5 от ЗУСЕФСУ.

Оценката по настоящата процедура се извършва от оценителна комисия, определена със заповед на Ръководителя на Управляващия орган (издадена в двуседмичен срок от датата на подаване на проектното предложение). Оценката се извършва на един етап и се документира

⁵¹ Попълва се ако по процедурата се извършва предварителен подбор на концепции за проектни предложения по смисъла на чл. 31, ал. 1 от Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове.

⁵² Попълва се ако по процедурата се извършва предварителен подбор на концепции за проектни предложения по смисъла на чл. 31, ал. 1 от Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове.

чрез попълване на оценителен лист в ИСУН 2020, който включва всички приложими критерии. За да бъде одобрено за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, проектното предложение трябва да отговаря на всички критерии („ДА“ или „Неприложимо“) съгласно Таблицата за комплексна оценка на проектното предложение, посочена в **Методология и критерии за оценка на проектно предложение по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05SFPR001-3.001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение” (Приложение X към Условието за кандидатстване)**.

В съответствие с чл. 44, ал. 2 от ЗУСЕФСУ оценяването на проектното предложение се извършва в срок до три месеца от крайния срок за подаването му, посочен в т. 25 от настоящите Условия за кандидатстване.

В случай на установени по време на оценката нередовности, непълноти и/или несъответствия на документите, оценителната комисия изпраща на кандидата уведомление за установените нередовности, непълноти и/или несъответствия и определя разумен срок за тяхното отстраняване, при спазване на действащата нормативна уредба. В уведомлението, което се изпраща на кандидата, задължително се съдържа информация, че неотстраняването на установените нередовности може да доведе до прекратяване на производството по отношение на кандидата. Срокът по оценяване на проектното предложение спира да тече до датата на отстраняването им. Оценката продължава до постигане на пълно съответствие с критериите за оценка (отговор „ДА“ или „Неприложимо“ на всички позиции в оценителната таблица). Искането за предоставяне на информация/документи се изпраща чрез Модул „Оценителна сесия“, раздел „Комуникация“ на ИСУН 2020, за което кандидата получава съобщение на електронния адрес, посочен при регистрацията на потребителя, подал проектното предложение. Предвид това, промени в профила на кандидата в ИСУН 2020 не са допустими. В случай че кандидатът не отстрани в срок нередовност, непълнота и/или несъответствие спрямо изискванията, производството по процедурата може да бъде прекратено.

Допълнителна информация от кандидата може да бъде предоставена само по искане на оценителната комисия. За дата на представяне на документите/информацията се счита датата на отговор в ИСУН 2020. Техническият процес, свързан с представянето на допълнителна информация/документация, е описан в Ръководството за потребителя за модул „Е-кандидатстване“ в ИСУН 2020, което е налично на следния адрес: <https://eumis2020.government.bg/bg/s/Home/Manual>.

Комплексната оценка включва както проверка относно административното съответствие на проектното предложение и допустимост на кандидата и проектните дейности, така и оценка по същество.

По време на оценката, предложените индикативни цени за активи и услуги ще подлежат на проверка от страна на оценителната комисия по отношение на реалистичност спрямо документите, представени съгласно посоченото в т. 24, подточка 7 от настоящите Условия за кандидатстване. В случай че по време на оценката се установи наличие на недопустими или необосновани разходи, дублиране на заложили дейности и/или разходи и др., надвишаване на максималния размер на безвъзмездната финансова помощ или на максималния размер на разход, определен в настоящите Условия за кандидатстване, или промяна на размерите на единичните разходи, определени в настоящите Условия за кандидатстване, съответните разходи от бюджета на проекта (секция 7 от Формуляра за кандидатстване), те ще бъдат служебно коригирани или премахнати от оценителната комисия, или ще бъдат предоставяни указания и срок за отстраняване на установените нередовности, непълноти и/или несъответствия.

22. Критерии и методика за оценка на проектните предложения:

Оценката по настоящата процедура се извършва въз основа на критерии, одобрени от Комитета за наблюдение на Програма „Образование“ 2021-2027 (КН на ПО), описани в Методология и критерии за оценка на проектно предложение по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05SFPR001-3.001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ (Приложение X към Условието за кандидатстване).

Не се допуска въвеждането на допълнителни критерии за оценка или изменение на критериите по време на провеждането на процедурата. В рамките на настоящата процедура кандидатът може да подаде само едно проектно предложение.

23. Начин на подаване на проектните предложения:

Подаването на проектно предложение по настоящата процедура се извършва в съответствие с разпоредбите на Наредбата за определяне на условията, реда и механизма за функциониране на информационната система за управление и наблюдение на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове (ИСУН) и за провеждане на производства пред управляващите органи посредством ИСУН. Цялата информация е качена на следния интернет адрес: <https://eumis2020.government.bg/>.

Подаването на проектно предложение по настоящата процедура се извършва изцяло по електронен път чрез попълване на уеб базиран Формуляр за кандидатстване и подаване на Формуляра и придружителните документи чрез Информационната система за управление и наблюдение на Структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН 2020) единствено с използването на Квалифициран електронен подпис (КЕП), чрез модула „Е-кандидатстване“ на следния интернет адрес: <https://eumis2020.government.bg/>.

КЕП, с който е подписан Формулярът за кандидатстване, следва да е на законния представител на кандидата или на оправомощено за целите на подаването на проектно предложение лице.

Съгласно извършена промяна на софтуера за подписване Combo Lite – за потребители на електронен подпис B-Trust е необходимо задължително да се използва посоченият от издателя софтуер Desktop Signer, като се избере тип на подписване PKCS7 и да се проверят в Настройките на софтуера дали формата на типа на електронния подпис е Detached (p7s), нивото да е Baseline_V и Хеш алгоритъм SHA1.

Подготовката и подаването на проектно предложение в ИСУН 2020 се извършва по следния начин:

Кандидатът влиза в ИСУН 2020 след регистрация чрез имейл и парола, избира настоящата процедура от „Отворени процедури“ и създава ново проектно предложение.

Проектното предложение по настоящата процедура се изготвя от кандидата, съгласно Указанията на Управляващия орган за попълване на електронен Формуляр за кандидатстване (Приложение VIII към Условието за кандидатстване).

Подкрепящите документи към Формуляра за кандидатстване, посочени в т. 24 от Условието за кандидатстване, също се подават изцяло електронно. Посочените документи се описват и прилагат в секция 13 „Прикачени електронно подписани документи“ към Формуляра за кандидатстване.

Съгласно разпоредбите на чл. 23, ал. 2 на Наредбата за определяне на условията, реда и механизма за функциониране на Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ИСУН) и за провеждане

на производства пред управляващите органи посредством ИСУН кандидатът подписва с КЕП единствено електронните документи, изисквани в оригинал. Достоверността на електронните копия на документи, приложени към Формуляра за кандидатстване, се удостоверява единствено чрез подписването на формуляра в ИСУН 2020.

Проектното предложение се подписва с КЕП от законния представител на кандидата или надлежно оправомощено за целите на подаване на проектното предложение лице. При оправомощаване следва да се приложи Заповед за оправомощаване на лице, което да представлява кандидата и да подписва всички документи, свързани с подаването, оценката на подаденото проектно предложение (включително комуникация с оценителната комисия), предоставянето на документи, необходими за подписването на административния договор за предоставяне на БФП и изпълнението на проекта.

Проектното предложение се подава задължително от профила на кандидата, а не от друг профил, тъй като впоследствие именно този профил ще бъде използван за комуникация с Управляващия орган и за отстраняване на установените нередовности по време на оценката на проектното предложение. Промени на посочения профил, вкл. промяна на имейл адреса, асоцииран към съответния профил, са недопустими.

Системата предоставя възможност за коригиране, запазване и допълване на Формуляра докато той е в работен режим (чернова). Формулярът за кандидатстване може да бъде записан локално, на файл в специален формат, който може да се отваря единствено от ИСУН 2020.

Максималният препоръчителен размер на всеки отделен файл на проектното предложение, който се подава чрез системата, е 2 ГБ. Общият препоръчителен размер на всички прикачени файлове е 10 ГБ.

До приключване на работата на оценителната комисия кандидатът има възможност да оттегли своето проектно предложение като подаде писмено искане до Ръководителя на Управляващия орган на ОПНОИР на хартиен носител, като това обстоятелство се отбелязва в ИСУН 2020 от потребител на системата със съответните права.

Кандидатът следва да попълва внимателно всички секции на Формуляра за кандидатстване, тъй като грешки или несъответствия, допуснати при попълването му могат да доведат до отхвърляне на проектното предложение.

ИСУН 2020 се поддържа от дирекция „Системи за управление на средствата от Европейския съюз” в администрацията на Министерския съвет и в тази връзка въпроси и запитвания по отношение на функционирането и използването на системата, възникнали в процеса на кандидатстване, следва да се изпращат на следния електронен адрес: support2020@government.bg.

24. Списък на документите, които се подават на етап кандидатстване:

Кандидатът по настоящата процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, е необходимо да приложи, чрез ИСУН 2020 следните документи:

1. Заповед за оправомощаване на лице, което да представлява конкретния бенефициент и да подписва всички документи, свързани с подаването, оценката на подаденото проектно предложение (включително комуникация с оценителната комисия), предоставянето на документи, необходими за подписване на административния договор за предоставяне на БФП и изпълнението на проекта (ако е приложимо); *Прилага се, в случай че проектното предложение е подадено от лице, различно от официалния представител на кандидата.*

2. Декларация на кандидата – попълнена по образец (Приложение I към Условието за кандидатстване).
3. Декларация за съгласие на кандидата/партньора за ползване и разпространение на обобщените данни по проекта от УО и от НСИ - попълнена по образец (Приложение II към Условието за кандидатстване).
4. Декларация за партньорство – попълнена по образец от кандидата и партньора (Приложение III към Условието за кандидатстване).
5. Декларация на асоциирания партньор Център за учебно-тренировъчни фирми, попълнена по образец (Приложение IV към Условието за кандидатстване) *подписана от официалния представител на асоциирания партньор или от лице, оправомощено да го представлява. Документът следва да бъде подаден само в случай че в проектното предложение е включен асоциираният партньор Център за учебно-тренировъчни фирми.* Автобиографии по образец (Приложение V към Условието за кандидатстване), попълнени и подписани от членовете на екипа за управление на проекта на централно ниво, придружени от документ/и, доказващи извършения подбор на членовете на екипа. *Задължително се прилагат за основния екип за организация и управление на проекта на централно ниво, който включва ръководител на проекта; заместник-ръководител на проекта или водещ координатор; счетоводител на проекта или финансов координатор; координатор на териториалните екипи; експерт информация и комуникация.*
6. Механизъм за подбор на училища, осъществяващи професионална подготовка, който включва обективни изисквания за избор на училищата, гарантиращи както отчитането на потребностите, така и балансирано териториално разпределение на средствата по операцията. - *Документът следва да бъде подписан от официалния представител на кандидата.*
7. Оферти за услуги или доставки, и/или проучвания в интернет, за които не се прилагат опростени варианти на разходи – с предложени цени от доставчика на стоката/услугата от минимум два източника за доказване на планиран разход. *Прилагат се за разходи, за които в т. 14 от Условието за кандидатстване не е определена единна ставка или единичен разход.*
8. Документ на партньора НАПОО, от който да са видни утвърдените разходи по бюджета на националната агенция за текущата финансова година.

ВАЖНО!

В случай, че проектното предложение се подава с валиден КЕП на официалния представител на кандидата, декларираната информация се потвърждава във Формуляра за кандидатстване в секция 12. „Е-декларации“ за всяка от посочените декларации.

В случай, че проектното предложение се подава с валиден КЕП на оправомощено лице, декларациите в секция 12 „Е-декларации“ се попълват и подписват от официалният представител на кандидата/партньора на хартиен носител и същите се сканират и прикачват в секция 13. „Прикачени електронно подписани документи“ от Формуляра за кандидатстване или с електронен подпис и същите се прикачват в секция 13. от Формуляра за кандидатстване.

Посочените по-горе декларации следва да бъдат с дата след обявяване на настоящата процедура и предхождаща или съответстваща на датата на подаване на проектното предложение.

Към момента на кандидатстване обстоятелствата се декларират от кандидата/партньора, а преди подписване на административния договор за предоставяне на БФП се доказват:

1. с официални документи, издадени от съответните компетентни органи за обстоятелствата, за които такива документи се издават или заверени копия от тях, като се спазват изискванията на чл. 2, ал. 1 от Закона за електронното управление;
2. с декларации – за всички останали обстоятелства, които не са били декларирани на предходен етап, или когато е настъпила промяна във вече декларирани обстоятелства.

25. Краен срок за подаване на проектните предложения:

Крайният срок за подаване на проектното предложение, подписано с Квалифициран електронен подпис (КЕП) през системата ИСУН 2020 е:

не по-късно от 17,30 часа на 20.02.2023 г.

КЕП, с който е подписан Формулярът за кандидатстване, следва да е на законния представител на кандидата или на оправомощено за целите на подаването на проектното предложение лице.

Съгласно указанията на заместник министър-председателя по европейските фондове и икономическата политика, **за час на подаване на проектното предложение се счита времето на приложния сървър на ИСУН 2020, когато са записани окончателните данни и системата е генерирала регистрационен номер**, а не времето на локалния компютър на кандидата.

Съгласно чл. 26, ал. 8 от ЗУСЕФСУ кандидатът по процедурата може да иска разяснения във връзка с Насоките за кандидатстване в срок до три седмици преди изтичането на срока за кандидатстване. Допълнителни въпроси относно попълването на документацията за кандидатстване се задават в писмена форма чрез електронната система ИСУН 2020, секция „Разяснения по процедурата“ или на електронната поща на УО: infosf@mon.bg, като ясно се посочва наименованието на процедурата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Разясненията от страна Управляващия орган се утвърждават от Ръководителя на Управляващия орган или оправомощено от него лице. Разясненията се дават по отношение на Условието за кандидатстване, не съдържат становище относно качеството на проектното предложение и са задължителни за кандидата. Въпросите на кандидата и разясненията на Управляващия орган се съобщават (публикуват) на интернет страницата на Управляващия орган <http://opnoir.bg>, в рубрика „Въпроси и отговори“ и в ИСУН2020: <https://eumis2020.government.bg> (към документите по процедурата), съответно се изпращат до кандидата по процедурата, в 10-дневен срок от получаване на искането, но не по-късно от две седмици преди изтичането на срока за кандидатстване по процедурата.

26. Адрес за подаване на проектните предложения/концепциите за проектни предложения:

Проектното предложение по настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, следва да бъде подадено **само** по електронен път с Квалифициран електронен подпис (КЕП) като се използва Информационната система за управление и наблюдение на Структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН 2020) - <https://eumis2020.government.bg>.

Ако проектното предложение бъде представено на хартия, то няма да бъде допуснато до оценка.

27. Допълнителна информация:

Решение за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и сключване на административен договор:

При наличие на положителен резултат от оценяването, в едноседмичен срок от приключване на оценяването Ръководителят на Управляващия орган (РУО) взема решение за предоставянето на безвъзмездна финансова помощ за одобреното проектно предложение. Решението на РУО се обективира в административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на конкретния бенефициент.

Решение за прекратяване на процедурата чрез директно предоставяне може да се вземе при следните случаи:

- Когато няма постъпило проектно предложение, в случай че е определен краен срок за подаване или когато подаденото проектно предложение е оттеглено;
- При спиране на финансирането по съответната програма или по част от нея;
- В случай че кандидатът не отстрани в срок нередовност, непълнота и/или несъответствие с изискванията.

Уведомяването на конкретния бенефициент за сключване на административния договор за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ се извършва писмено. Писменото уведомление съдържа и изискване на следните документи от кандидата, необходими за подписване на административния договор за предоставяне на БФП:

1. Декларация на кандидата (по образец), в случай че към датата на подписване на административния договор са настъпили промени в декларираните обстоятелства на етап кандидатстване (Приложение I);
2. Декларация за нередности – по образец (Приложение XIV);
3. Финансово-идентификационна форма (Приложение XV)
4. Споразумение за партньорство – по образец (Приложение XVII).
5. Споразумение за асоциирано партньорство – по образец (Приложение XVIII).

Правата и задълженията, които възникват за бенефициента, са описани в приложения административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Програма „Образование” 2021-2027 (Приложение XII към Условието за изпълнение) и общите условия при предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Програма „Образование” 2021-2027 г. (Приложение XIII към Условието за изпълнение), които са неразделна част от договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ). В процеса на изпълнение на проекта, бенефициентът следва да се придържа към правилата и процедурите, описани в Условието за възстановяване на разходите по процедура BG05SFPR001-3.001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ (Приложение XVI от Условието за изпълнение).

28. Приложения към Условието за кандидатстване:

Приложения за попълване и подаване в ИСУН 2020:

- Образец на декларация на кандидата (Приложение I);
- Образец на декларация за съгласие на кандидата/партньора за ползване и разпространение на обобщените данни по проекта от УО и от НСИ (Приложение II);
- Образец на декларация за партньорство (Приложение III);
- Образец на декларация на асоциирания партньор Център за учебно-тренировъчни фирми (Приложение IV);

- Образец на автобиография (Приложение V).

Приложения за информация:

- Образец на формуляр за кандидатстване с проектно предложение (Приложение VI);
- Указания на УО на Програма „Образование“ 2021-2027 за конкретния бенефициент Министерство на образованието и науката относно изискванията за сформирани екипи за организация и управление на проекти (Приложение VII);
- Указания на УО за попълване на електронен формуляр за кандидатстване по процедурата (Приложение VIII);
- Таблица за попълване на бюджет (Приложение IX);
- Методология и критерии за оценка на проектно предложение по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05SFPR001-3.001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение” (Приложение X);
- Таблица на единичните разходи и еднократни суми по процедура BG05SFPR001-3.001 “Модернизиране на професионалното образование и обучение” и придружаващи документи (Приложение XI);

Приложения към Условието за изпълнение:

- Образец на административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. (Приложение XII);
- Общи условия при предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Програма „Образование“ 2021 – 2027г. (Приложение XIII);
- Образец на декларация за нередности (Приложение XIV);
- Образец на Финансово-идентификационна форма (Приложение XV);
- Условия за възстановяване на разходите по процедура BG05SFPR001-3.001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ (Приложение XVI);
- Споразумение за партньорство (Приложение XVII);
- Споразумение за асоциирано партньорство (Приложение XVIII);
- Въпросник за мониторинг на изпълнението на проекта (Приложение XIX);
- Таблица „Изменение на бюджет (Приложение XX);
- Декларация за минимални помощи на частно училище – за МОН при избор на частни училища, отговарящи на Условието за кандидатстване (Приложение XXI);
- Примерен Договор/Споразумение за изпълнение на дейности по проекта на частно училище – за МОН при избор на частни училища, отговарящи на Условието за кандидатстване (Приложение XXII).